

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**2005 VE 2018 ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GÖRE HAZIRLANAN SOSYAL
BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞME KAVRAMININ
BOYUTLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ RAMAZAN TOPRAK

DANIŞMAN
DOÇ. DR. HÜLYA ÇELİK

OCAK 2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**2005 VE 2018 ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GÖRE HAZIRLANAN SOSYAL
BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞME KAVRAMININ
BOYUTLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ RAMAZAN TOPRAK

DANIŞMAN
DOÇ. DR. HÜLYA ÇELİK

OCAK 2023

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ali Ramazan TOPRAK

ÖN SÖZ

Tüm dünyayı etkisi altına almış olan küreselleşme birçok alanı etkilemiştir. Küreselleşme isminin etkili olduğu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim, sosyal hayatın temel kurumlarından olup, küreselleşme sayesinde yaşanan gelişmelerden uzakta kalmaz. Çünkü eğitimde başlayan bir değişim, sosyal yapının diğer unsurlarını etkiler. Kişilerin ve toplulukların ilerlemesinde eğitimin etkin bir rolü olmuş ve her zaman insan toplulukları için önemli olmuştur.

Ülkelerin küreselleşmeye uyum sağlayabilmeleri için bireyleri bağımsız, sorunları çözebilen, güçlü, girişimci, dünyada meydana gelmiş gelişmeleri yakından izleyebilen, etkin bir vatandaş olarak yetiştirmeleri gerekmektedir. Sosyal Bilgiler ders kitapları ve öğretim programları da diğer alanlarda olduğu gibi değişikliğe uğrayan unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenlerden dolayı Sosyal Bilgiler ders kitapları, küreselleşmenin yer alma durumunun tespit edilebileceği unsurların başında gelmektedir. Yapılan çalışmada 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programlarına göre hazırlanmış, 5., 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde, küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alma durumuna ilişkin bazı araştırmalara rastlanılmıştır. Ancak yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmacılar tarafından ele alınan ders kitaplarının 2005 veya 2018 sosyal bilgiler öğretim programına göre hazırlandığı, iki öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarının karşılaştırmasını yapan bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışma 2005 ve 2018 Sosyal bilgiler öğretim programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının durumu karşılaştırmasını yapan ilk çalışma olmasından dolayı alana katkı sağlayacağı ve literatürdeki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Lisansüstü eğitimim boyunca ve çalışma süresince, ilgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli tez danışman hocam Doç. Dr. Hülya ÇELİK’e en içten teşekkürlerimi sunarım. Öğrenim hayatım boyunca kendilerinden ders alma şansına sahip olduğum tüm hocalarıma teşekkür ederim. Bu süreçte beni her zaman destekleyen, bugünlere gelmemi sağlayan babam Necmettin TOPRAK, annem Zehra TOPRAK’a ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

2005 VE 2018 ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GÖRE HAZIRLANAN SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞME KAVRAMININ BOYUTLARI

Ali Ramazan TOPRAK, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Hülya ÇELİK

Sakarya Üniversitesi, 2023

Dünyanın küresel bir köy haline gelmesinin sebeplerinden biri de geçmişten günümüze yaşanan gelişmeler ve etkileşimdir. Son yıllarda hakkında araştırmaların sıklaştığı ve dünyayı etkisi altına alan küreselleşme kavramı, küresel köy haline gelen dünyanın neden bu hale geldiğinin sebebini açıklamaktadır. Küreselleşme isminin etkili olduğu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim, sosyal hayatın temel kurumlarından olup, küreselleşme sayesinde yaşanan gelişmelerden uzakta kalamaz. Dünya ülkelerinde ve Türkiye’de meydana gelen iktisadi, toplumsal gelişmelere ve bilimsel, teknolojik ilerlemelere uyum sağlayan vasıflı insanlar sadece eğitim aracılığıyla yetiştirilmiştir.

Sosyal Bilgiler dersi küresel eğitimin meydana getirilmesinde, özellikle temel eğitim döneminde insanlara katkı sağlayan bir derstir. Bunun sebebi küresel bağlamdaki gelişmeler ve dünyadaki mühim sosyal hadiselerin sosyal bilgiler eğitiminin temel amaçlarında bulunmasıdır. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersi dünya görüşüne sahip küresel değerlerle donatılmış vatandaşlar yetiştirme konusunda ilköğretim seviyesinde karşımıza çıkan derslerden bir tanesidir. Birçok alan içinde küresel bağlamda yaşanan gelişimlerden en fazla etkilenen Sosyal Bilgilerdir. Küresel boyuttaki gelişimlerin ve dünyadaki sosyal gelişimlerin Sosyal Bilgiler eğitiminin esas amaçları içinde bulunması bu dersin küresel eğitimde ön saflarda olmasını beraberinde getirmiştir. Bundan dolayı küreselleşme, Sosyal Bilgiler dersinde önemli yere sahip olan bir kavramdır.

Yapılan bu çalışmayla 2005 ve 2018 yılı öğretim programlarına göre hazırlanan, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutları tespit edilmeye çalışılmıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmacılar tarafından ele alınan ders kitaplarının 2005 veya 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programına göre hazırlandığı, iki öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarının karşılaştırmasını yapan bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışma 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf kitaplarında küreselleşmenin yer alma

durumunun karşılaştırmasını yapan ilk çalışma olmasından dolayı alana katkı sağlayacağı ve literatürdeki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada tarama modellerinden genel tarama modeli içinde yer alan tekil tarama modeli, bu bağlamda da kesitsel bir tarama yapılmıştır. Araştırma kapsamında 2005 ve 2018 programına göre hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitapları küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi, sosyokültürel ve çevre boyutları kapsamında doküman incelenmiş ve analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırmada sonuç olarak 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programına göre hazırlanan 5. 6. ve 7. sınıf ders kitapları incelendiğinde küreselleşmeye ilişkin içerik olarak toplam 281 adet, görsel olarak da 63 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme boyutlarına en fazla yer verilen kitabın 7. sınıf ders kitabı, en az yer verilenin ise 5. sınıf ders kitabı olduğu görülmüştür. 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programına göre hazırlanan 5. 6. ve 7. sınıf ders kitapları incelendiğinde küreselleşmeye ilişkin içerik olarak 330, görsel olarak da 69 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme boyutlarına en fazla yer verilen kitap sırasıyla 7. ve 6. sınıf ders kitabı, en az yer verilen ise 5. sınıf ders kitabı olmuştur. İncelenen ders kitapları karşılaştırıldığında, 2018 programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında, 2005 programına göre hazırlanmış ders kitaplarına göre içerik ve görsel açıdan daha fazla küreselleşmeye değinildiği anlaşılmıştır. 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla sosyokültürel en az ise çevre boyutuna değinildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Küreselleşme, Eğitim, Öğrenme Alanı, Ünite, Ders Kitabı

ABSTRACT

THE DIMENSIONS OF THE GLOBALIZATION CONCEPT IN THE SOCIAL STUDIES LESSON BOOKS PREPARED ACCORDING TO THE 2005 AND 2018 CURRICULUM

Ali Ramazan TOPRAK, Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hülya ÇELİK

Sakarya University, 2023

One of the reasons why the world has become a global village is the developments and interaction from the past to the present. The concept of globalization, about which researches have become more frequent in recent years and which has taken the world under its influence, explains the reason why the world, which has become a global village, has become this way. One of the fields in which the name of globalization is effective is education. Education is one of the basic institutions of social life and cannot stay away from the developments experienced thanks to globalization. Qualified people who adapt to the economic and social developments and scientific and technological advances in the countries of the world and in Turkey have been trained only through education.

Social Studies course is a course that contributes to the creation of global education, especially in the basic education period. The reason for this is that developments in the global context and important social events in the world are among the main purposes of social studies education. However, the Social Studies course is one of the courses that we encounter at the primary school level in terms of raising citizens equipped with global values with a worldview. Among many fields, Social Studies is the most affected by the developments in the global context. The fact that global developments and social developments in the world are among the main objectives of Social Studies education has brought this course to be at the forefront of global education. Therefore, globalization is a concept that has an important place in the Social Studies course.

With this study, it has been tried to determine the dimensions of the concept of globalization in the Social Studies textbooks prepared according to the 2005 and 2018 curriculum. When the studies on the subject were examined, it was seen that the textbooks handled by the researchers were prepared according to the 2005 or 2018 Social Studies curriculum, and there was no study comparing the textbooks prepared according to the two curriculums. It is thought that this study will contribute to the field and fill the gap in the

literature, as it is the first study to compare the situation of globalization in the 5th, 6th and 7th grade books prepared according to the 2005 and 2018 Social Studies curriculum.

In this study, the single scanning model, which is included in the general scanning model, is a cross-sectional scanning. Within the scope of the research, Social Studies textbooks prepared according to the 2005 and 2018 program were examined within the scope of science and technology, education, economy, political, socio-cultural and environmental dimensions of globalization and descriptive analysis was used in the analysis.

As a result of the research, when the 5th, 6th and 7th grade textbooks prepared according to the 2005 Social Studies curriculum were examined, a total of 281 examples of globalization and 63 examples were determined visually. It has been seen that the 7th grade textbook is the book with the highest number of globalization dimensions, and the 5th grade textbook is the least mentioned. When the 5th, 6th and 7th grade textbooks prepared according to the 2018 Social Studies curriculum were examined, 330 examples of globalization and 69 examples were determined visually. The book with the highest number of globalization dimensions was the 7th and 6th grade textbooks, respectively, and the 5th grade textbooks were the least included. When the examined textbooks are compared, it is understood that the 5th, 6th and 7th grade textbooks prepared according to the 2018 curriculum refer to globalization more in terms of content and visual than the textbooks prepared according to the 2005 curriculum. It has been determined that in the textbooks prepared according to the 2018 curriculum, the sociocultural dimension of globalization is mentioned the most and the environmental dimension at least.

Keywords: Social Studies, Globalization, Education, Learning Area, Unit, Textbook

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xxxiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı	3
1.2. Alt Problemler	3
1.3 Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanım	5
1.5.1. Sosyal Bilgiler	5
1.5.2. Ders Kitapları	6
1.5.3. Küreselleşme	6
BÖLÜM II	7
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2.1.1. Küreselleşme Kavramı	7
2.1.2. Küreselleşme Boyutları	8
2.1.2.1 Ekonomi Boyutu	8
2.1.2.2. Siyasi Boyutu	9

2.1.2.3. Bilim ve Teknoloji Boyutu	9
2.1.2.4. Sosyokültürel Boyutu	9
2.1.2.5. Eğitim Boyutu	10
2.1.2.6. Çevre Boyutu.....	10
2.1.3. Küreselleşmenin Tarihçesi	11
2.1.4. Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar	12
2.1.4.1 Aşırı Küreselleşmeciler	12
2.1.4.2. Küreselleşme Karşıtları- Kuşkucular.....	13
2.1.4.3. Dönüşümcüler.....	13
2.1.5. Küreselleşme ve Eğitim.....	14
2.1.6. Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler.....	16
2.2. İlgili Araştırmalar	18
2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	19
2.2.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	22
BÖLÜM III.....	26
YÖNTEM	26
3.1. Araştırmanın Yöntemi	26
3.2. Veri Toplama Araçları.....	26
3.3. Veri toplama süreçleri ve araçları.....	28
3.4. Verilerin Analizi	29
BÖLÜM IV	30
BULGULAR	30
4.1. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	31
4.1.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	31

4.1.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	34
4.1.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	37
4.2. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	41
4.2.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	41
4.2.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	46
4.2.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	50
4.3. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Birey ve Toplum Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	53
4.4. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	54
4.4.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	54
4.4.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	57
4.4.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	61
4.5. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	71
4.5.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	71

4.5.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	74
4.5.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	82
4.6. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	87
4.7. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	89
4.7.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	89
4.7.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	91
4.7.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	95
4.8. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	100
4.8.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	100
4.8.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	103
4.8.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	106
4.9. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	110

4.10. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	111
4.10.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	111
4.10.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	114
4.10.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	118
4.11. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	125
4.11.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	125
4.11.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	132
4.11.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	136
4.12. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	144
4.13. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	145
4.13.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	145
4.13.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	149

4.13.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	152
4.14. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	158
4.14.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	158
4.14.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	165
4.14.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	169
4.15. 2005 Ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	175
4.16. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanına Karşılık Gelen Öğrenme Alanları Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	177
4.16.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	177
4.16.2. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	182
4.16.3. Küreselleşmenin 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	186
4.16.4. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	193
4.17. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Bazında İncelenmesine İlişkin Bulgular	198

4.17.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	198
4.17.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	203
4.17.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	211
4.18. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	215
4.19. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	216
4.19.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	216
4.19.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	225
4.19.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	233
4.20. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Küresel Bağlantılar Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	240
4.20.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	240
4.20.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	250
4.20.3. Küreselleşmenin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	259
4.21. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Küresel	

Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	265
BÖLÜM V	267
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	267
5.1. Sonuç ve Tartışma	267
5.2. Öneriler	285
5.2.1. Araştırmanın Sonuçlarına İlişkin Öneriler	285
5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	285
KAYNAKLAR	286

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 2005 Sosyal Bilgiler Programı Doğrultusunda Hazırlanan Sosyal Bilgiler Ders Kitapları.....	27
Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler Programı Doğrultusunda Hazırlanan Sosyal Bilgiler Ders Kitapları.....	28
Tablo 3. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	31
Tablo 4. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	32
Tablo 5. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	34
Tablo 6. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	35
Tablo 7. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	37
Tablo 8. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	38
Tablo 9. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	41
Tablo 10. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	42
Tablo 11. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	46
Tablo 12. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	47

Tablo 13. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	50
Tablo 14. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	51
Tablo 15. Küreselleşmenin Birey ve Toplum Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu.....	53
Tablo 16. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	54
Tablo 17. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	55
Tablo 18. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	57
Tablo 19. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	58
Tablo 20. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	61
Tablo 21. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	62
Tablo 22. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	71
Tablo 23. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	72
Tablo 24. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	74

Tablo 25. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	75
Tablo 26. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	82
Tablo 27. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	83
Tablo 28. Küreselleşmenin Kültür ve Miras Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu.....	87
Tablo 29. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	89
Tablo 30. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	90
Tablo 31. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	91
Tablo 32. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	92
Tablo 33. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	95
Tablo 34. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	96
Tablo 35. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	100
Tablo 36. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	101

Tablo 37. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	103
Tablo 38. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	104
Tablo 39. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	106
Tablo 40. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	107
Tablo 41. Küreselleşmenin İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu.....	110
Tablo 42. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	111
Tablo 43. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	112
Tablo 44. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	114
Tablo 45. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	115
Tablo 46. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	118
Tablo 47. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	119
Tablo 48. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	126

Tablo 49. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	127
Tablo 50. Küreselleşmenin 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	132
Tablo 51. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	133
Tablo 52. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	136
Tablo 53. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	137
Tablo 54. Küreselleşmenin Üretim Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu.....	144
Tablo 55. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	145
Tablo 56. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	146
Tablo 57. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	149
Tablo 58. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	150
Tablo 59. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	152
Tablo 60. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	153

Tablo 61. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	158
Tablo 62. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	159
Tablo 63. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	165
Tablo 64. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	166
Tablo 65. Küreselleşmenin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	169
Tablo 66. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	170
Tablo 67. Küreselleşmenin Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu.....	175
Tablo 68. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	177
Tablo 69. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	178
Tablo 70. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	182
Tablo 71. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	183
Tablo 72. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	186

Tablo 73. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	187
Tablo 74. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	193
Tablo 75. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	194
Tablo 76. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	198
Tablo 77. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	199
Tablo 78. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	203
Tablo 79. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	204
Tablo 80. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	211
Tablo 81. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	212
Tablo 82. Küreselleşmenin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu.....	215
Tablo 83. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	216
Tablo 84. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	217

Tablo 85. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	225
Tablo 86. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	226
Tablo 87. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	233
Tablo 88. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	234
Tablo 89. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	240
Tablo 90. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	241
Tablo 91. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	250
Tablo 92. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	251
Tablo 93. Küreselleşmenin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	259
Tablo 94. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular	260
Tablo 95. Küreselleşmenin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu.....	265

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 5. sınıf ders kitabından örnek olarak alınan içerik örneği	33
Şekil 2. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ait görsel örneği.....	33
Şekil 3. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	36
Şekil 4. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	36
Şekil 5. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	39
Şekil 6. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarına ait görsel örneği	39
Şekil 7. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	40
Şekil 8. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	43
Şekil 9. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	43
Şekil 10. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	44
Şekil 11. Küreselleşmenin çevre boyutuna ait görsel örneği	44
Şekil 12. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	45
Şekil 13. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ait görsel örneği	45
Şekil 14. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	48
Şekil 15. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	48
Şekil 16. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	49
Şekil 17. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	52
Şekil 18. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna ait görsel örneği	52
Şekil 19. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	56
Şekil 20. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	56
Şekil 21. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	60
Şekil 22. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili görsel örneği	60
Şekil 23. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	63
Şekil 24. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	64

Şekil 25. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	64
Şekil 26. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	65
Şekil 27. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	65
Şekil 28. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	66
Şekil 29. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	66
Şekil 30. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	67
Şekil 31. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	67
Şekil 32. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	68
Şekil 33. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	69
Şekil 34. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	69
Şekil 35. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	70
Şekil 36. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	73
Şekil 37. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	73
Şekil 38. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	76
Şekil 39. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	76
Şekil 40. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ait görsel örneği.....	77
Şekil 41. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	78
Şekil 42. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuna ait görsel örneği	78
Şekil 43. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	79
Şekil 44. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	80
Şekil 45. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	80
Şekil 46. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili görsel örneği	81
Şekil 47. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili görsel örneği.	81
Şekil 48. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	84
Şekil 49. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	84
Şekil 50. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	85

Şekil 51. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	85
Şekil 52. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	86
Şekil 53. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	86
Şekil 54. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	87
Şekil 55. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	93
Şekil 56. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	93
Şekil 57. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	94
Şekil 58. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	97
Şekil 59. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	97
Şekil 60. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	98
Şekil 61. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	98
Şekil 62. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	99
Şekil 63. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	99
Şekil 64. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	102
Şekil 65. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	102
Şekil 66. 6. sınıf ders kitabından alınmış içerik örneği.	105
Şekil 67. 6. sınıf ders kitabından alınmış içerik örneği.	105
Şekil 68. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	106
Şekil 69. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	108
Şekil 70. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	108
Şekil 71. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	109
Şekil 72. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	109
Şekil 73. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	113
Şekil 74. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	116
Şekil 75. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	116
Şekil 76. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	117

Şekil 77. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	117
Şekil 78. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	120
Şekil 79. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	121
Şekil 80. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	121
Şekil 81. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	122
Şekil 82. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	122
Şekil 83. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	123
Şekil 84. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	123
Şekil 85. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	124
Şekil 86. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	124
Şekil 87. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	125
Şekil 88. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	128
Şekil 89. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	128
Şekil 90. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği.	129
Şekil 91. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	130
Şekil 92. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	130
Şekil 93. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	131
Şekil 94. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	134
Şekil 95. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	134
Şekil 96. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	135
Şekil 97. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	135
Şekil 98. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	138
Şekil 99. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	138
Şekil 100. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	139
Şekil 101. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	139
Şekil 102. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	139

Şekil 103. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	140
Şekil 104. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	141
Şekil 105. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	141
Şekil 106. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	142
Şekil 107. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	142
Şekil 108. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	143
Şekil 109. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	147
Şekil 110. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.	147
Şekil 111. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	148
Şekil 112. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	148
Şekil 113. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	151
Şekil 114. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	151
Şekil 115. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	154
Şekil 116. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	154
Şekil 117. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	155
Şekil 118. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	156
Şekil 119. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	156
Şekil 120. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	157
Şekil 121. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	160
Şekil 122. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	160
Şekil 123. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	161
Şekil 124. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	162
Şekil 125. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	163
Şekil 126. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	163
Şekil 127. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	164
Şekil 128. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	167

Şekil 129. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	167
Şekil 130. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	168
Şekil 131. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	171
Şekil 132. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	171
Şekil 133. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	172
Şekil 134. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	172
Şekil 135. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	173
Şekil 136. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	174
Şekil 137. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	174
Şekil 138. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	175
Şekil 139. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	179
Şekil 140. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	179
Şekil 141. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	180
Şekil 142. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	181
Şekil 143. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	184
Şekil 144. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	184
Şekil 145. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	185
Şekil 146. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	188
Şekil 147. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	188
Şekil 148. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	189
Şekil 149. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	189
Şekil 150. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	190
Şekil 151. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği	190
Şekil 152. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	191
Şekil 153. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği	192
Şekil 154. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	195

Şekil 155. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği	195
Şekil 156. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	196
Şekil 157. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	196
Şekil 158. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	197
Şekil 159. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	199
Şekil 160. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	200
Şekil 161. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	201
Şekil 162. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	201
Şekil 163. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	202
Şekil 164. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	205
Şekil 165. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	205
Şekil 166. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	206
Şekil 167. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	206
Şekil 168. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	207
Şekil 169. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	208
Şekil 170. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	209
Şekil 171. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	209
Şekil 172. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	210
Şekil 173. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği	210
Şekil 174. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	213
Şekil 175. 7.sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	213
Şekil 176. 7.sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	214
Şekil 177. 7.sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	214
Şekil 178. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	218
Şekil 179. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği	218
Şekil 180. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	219

Şekil 181. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	220
Şekil 182. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	221
Şekil 183. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	221
Şekil 184. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	222
Şekil 185. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	223
Şekil 186. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	223
Şekil 187. Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği	224
Şekil 188. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	227
Şekil 189. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	227
Şekil 190. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği	228
Şekil 191. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	229
Şekil 192. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	229
Şekil 193. Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği.....	230
Şekil 194. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	231
Şekil 195. Küreselleşmenin siyasi ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği.....	231
Şekil 196. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	232
Şekil 197. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	232
Şekil 198. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği	232
Şekil 199. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	235
Şekil 200. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	235
Şekil 201. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	236
Şekil 202. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	237
Şekil 203. Küreselleşmenin sosyokültürel ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği.	237
Şekil 204. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	238
Şekil 205. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	239

Şekil 206. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği.....	239
Şekil 207. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	242
Şekil 208. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	242
Şekil 209. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği	243
Şekil 210. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	244
Şekil 211. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	244
Şekil 212. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	244
Şekil 213. Küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği	245
Şekil 214. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	246
Şekil 215. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	246
Şekil 216. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği.....	247
Şekil 217. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	248
Şekil 218. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	248
Şekil 219. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği	249
Şekil 220. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	252
Şekil 221. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	252
Şekil 222. Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği.....	253
Şekil 223. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	254
Şekil 224. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	254
Şekil 225. Küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği	255
Şekil 226. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	256
Şekil 227. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	256
Şekil 228. Küreselleşmenin eğitim boyutuna ilişkin görsel örneği	257
Şekil 229. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	258

Şekil 230. Küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği	258
Şekil 231. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	261
Şekil 232. Küreselleşmenin siyasi, ekonomi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği	261
Şekil 233. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	262
Şekil 234. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği	262
Şekil 235. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.	263
Şekil 236. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği	264
Şekil 237. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği ..	264

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Eğitim Merkezi
BM	: Birleşmiş Milletler
G-20	: Group of 20
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİKA	: Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÜRKSOY	: Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı
TV	: Televizyon
UNCHR	: United Nations Refugee Agency (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
vb.	: ve benzeri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dünyanın küresel bir köy haline gelmesinin sebeplerinden biri de geçmişten günümüze yaşanan gelişmeler ve etkileşimdir. Son yıllarda hakkında araştırmaların sıklaştığı ve dünyayı etkisi altına alan küreselleşme kavramı, küresel köy haline gelen dünyanın neden bu hale geldiğinin sebebini açıklamaktadır (Toprak ve Çelik, 2022, s. 961). Küreselleşmenin günümüzde sosyal bilimler literatüründe çokça bahsi geçen, ancak tanımı kesin sınırlarla yapılmış bir kavram olduğu söylenemez. Küresel kelime olarak yaklaşık yarım asrı aşan bir geçmişi olmakla birlikte küreselleşme kavramı günümüze yakın bir tarih olan 1960'lı yıllarda kullanılmaya başlanıp, 1980'li yıllarda da kullanımı artmıştır (Güçlü, 2001) . Hayatımızdaki bilgilerin, günden güne gelişen bilim ve teknolojinin, paranın, üretimin hudut tanımaksızın dünyada yer edinmesi aslında küreselleşme kavramını açıklamaktadır (Turan, 2011). Aslında küreselleşme iktisat, bilim ve teknoloji, siyaset, sosyal yaşam, eğitim ve kültür gibi birden fazla kavramla farklılaşmıştır (Yılmaz ve Horzum, 2005). Küreselleşme için yapabileceğimiz diğer bir tanım ise dünyanın birden fazla bölgesinde yaşayan insanlar ve devletler arasındaki iletişim seviyesinin karşılıklı olarak bağımlılık kavramı sınırları içerisinde giderek artmasıdır. Bu da bize küreselleşme kavramının güncel bir isim olmasına rağmen şu anda da süregelen aktif bir oluşumu içerdiğini açıkça göstermektedir (Balay, 2004).

Rekabet ve serbest ticaretin üzerine kurulmuş olan küreselleşmenin ögeleri arasında ülkelerin sınırlama olmadan ürün, hizmet ticareti ile sermayenin ülkelerin bazında serbest dolaşımı sayılabilir. Küreselleşmenin diğer yapıtaşlarından biri de teknolojik gelişim ve üretim yönetimi biçimlerindeki değişimdir. 1980 ve sonrasındaki yıllarda teknolojik alanda meydana gelmiş değişim ve gelişim küreselleşmenin genişleyip, hızlı bir ivme kazanmasını sağlamıştır (Elçin, 2012). Ancak küreselleşme sadece ekonomik ve teknolojik boyutu değil bunlarla birlikte siyasal ve kültürel alanları da etkileyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle açıklanacak olunursa küreselleşme; sınır tanımaksızın yeryüzündeki tüm toplumları, çeşitli yerleri ve siyasi devletleri birbirine bağlayan sosyokültürel, siyasi, bilimsel, teknolojik ve ekonomik bir bağlantı biçimidir (Uygun ve Ulu, 2018).

Küreselleşme kavramının etkili olduğu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim, sosyal hayatın temel kurumlarından olup, küreselleşme sayesinde yaşanan gelişmelerden uzakta kalamaz. Çünkü eğitimde başlayan bir değişim, sosyal yapının diğer unsurlarını etkiler (Uslu Çetin, 2015). Kişilerin ve toplumların ilerlemesinde eğitimin etkin bir rolü olmuş ve insan toplumları için önemli olmuştur. Dünya ülkelerinde ve Türkiye’de meydana gelen iktisadi, toplumsal gelişmelere ve bilimsel, teknolojik ilerlemelere uyum sağlayan vasıflı insanlar sadece eğitim aracılığıyla yetiştirilmiştir (Mentiş Taş, 2004).

Sosyal Bilgiler dersi küresel eğitimin sürecinde özellikle temel eğitim döneminde, insanlara katkı sağlayan bir derstir. Bunun sebebi küresel bağlamdaki gelişmeler ve dünyadaki mühim sosyal hadiselerin sosyal bilgiler eğitiminin temel amaçlarında bulunmasıdır. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersi dünya görüşüne sahip küresel değerlere sahip vatandaşlar eğitime hususunda ilköğretim seviyesinde karşımıza çıkan derslerden bir tanesidir (Gürdoğan Bayır ve diğerleri, 2014). Birçok alan içinde küresel bağlamda yaşanan gelişimlerden en fazla etkilenen Sosyal Bilgilerdir. Küresel boyuttaki gelişimlerin ve dünyadaki sosyal gelişimlerin Sosyal Bilgiler eğitiminin esas amaçları içinde bulunması bu dersin küresel eğitimde ön saflarda olmasını beraberinde getirmiştir. Bu sebeplerden dolayı hem ulusal seviyelerde etkin vatandaş, hem de uluslararası düzeyde vatandaş yetiştirmek Sosyal Bilgilerin en önemli bir amacı haline gelmiştir. Sosyal Bilgiler dersi programlarının hazırlanış sürecinde global eğitime dair özellikle dikkat edilmesinin zorunluluğu hem Sosyal Bilgiler öğretim programının kriterlerinin çağdaşlaştırılması ve bu konuları öğrencilere verebilecek Sosyal Bilgiler dersi öğretmen eğitimi program kriterlerini güncelleştirilmesini önemli kılar (Mentiş Taş, 2004). Bu amaçlar istikametinde yapılandırmacı felsefeye geçişle birlikte ilk kez 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının öğrenme alanlarının arasına “küresel bağlantılar” eklenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005). 2018’de Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı da güncellenmiş ve içerisine küresel bağlantılar öğrenme alanına yine yer verildiği görülmüştür. Bu öğrenme alanıyla birlikte sürekli gelişim içinde olan dünyayı takip eden, karşısına çıkan problemlere çözüm yolu önerileri üretebilen Türk vatandaşları yetiştirmek gaye edinilmiştir (MEB, 2018). Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına bakıldığında anlaşılabileceği gibi bu amaçların gerçekleştirmesini sağlayacak ders Sosyal Bilgilerdir. Bundan dolayı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları yenilenmiş, öğretmen adaylarının lisans eğitimlerine küreselleşme konularını içeren “*Kültür ve Dil; Küreselleşme ve Toplum*” gibi dersler koyulmuştur (YÖK, 2018).

Dolayısıyla küreselleşme Sosyal Bilgiler dersinde önemli bir yere sahip kavramdır. Yapılan bu çalışmayla 2005 ve 2018 yılı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarına yönelik hazırlanmış, 5. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıf ders kitaplarında küreselleşmenin yansımaları durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.1.Araştırmanın Amacı

Küreselleşmenin artmasıyla birlikte eğitimde küreselleşmenin önemi, özellikle son yıllarda giderek artmaktadır. Bununla birlikte günümüz eğitimi de, evrensel değerleri benimseyen ve küresel vatandaşlık bilincine sahip olan vatandaşlar yetiştirmeye önem vermektedirler. Bunun nedeni olarak ise küresel gelişmeler gösterilmektedir. Temel amacı vatandaş yetiştirmek olan Sosyal Bilgiler dersinde de, sadece sorumluluk sahibi vatandaşlar değil, evrensel değerleri benimsemiş ve bu değerleri yaşantısının bir parçası haline getirmiş küresel vatandaşların yetiştirilmesine daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Kan, 2009). Bu nedenle eğitim sistemindeki küreselleşme durumunun tespiti için incelenecek derslerden birinin Sosyal Bilgiler olduğu anlaşılmaktadır. Küreselleşmenin ders kitaplarında yer alma durumunu belirlemede incelenen Sosyal Bilgiler ders kitapları da önem taşımaktadır.

Bu çalışmada “2005 ve 2018 yılı öğretim programlarına göre hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutları nelerdir ?” sorusuna cevap aranmaktadır.

1.2. Alt Problemler

Yapılan araştırmada ana problemten hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır:

1. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumu nasıldır ?
2. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumu nasıldır ?

3. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumunun karşılaştırması nasıldır ?

1.3 Araştırmanın Önemi

Ülkelerin küreselleşmeye uyum sağlayabilmeleri için bireyleri bağımsız, sorunları çözebilen, güçlü, girişimci, dünyada meydana gelmiş gelişmeleri yakından izleyebilen, etkin bir vatandaş olarak yetiştirmeleri gerekmektedir (Akçay, 2015). Küreselleşmenin etkisiyle sadece öğretmen ve öğrenci rolleri değişmekle kalmamış, öğretim programları ile birlikte ders kitapları da değişiklikten etkilenmiştir. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan, gerek ders kitapları gerekse ders öğretim programları olsun diğer alanlarda olduğu üzere değişikliğe uğrayan unsurlar arasındadır (Akpınar ve Karakuş, 2021). Sosyal Bilgiler ders kitapları ayrıca küreselleşmenin anlatıldığı, küreselleşme ile ilgili kavramların sıklıkla bahsedildiği materyal konumunda bulunmaktadır (Çakar, 2008). Bu nedenlerden dolayı Sosyal Bilgiler ders kitapları, küreselleşmenin yer alma durumunun tespit edilebileceği unsurların başında gelmektedir.

Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde, küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alma durumuna yönelik bazı araştırmalara (Toprak, 2022; Çalışkan, 2021; Karakuş ve Akpınar, 2021; Dere ve Uçar, 2020; Gökpınar, 2019; Uygun ve Ulu, 2018; Aslan, 2016; Ulu, 2015; Sağlam, Vural ve Akdeniz, 2011; Çakar, 2008;) rastlanılmıştır. Ancak yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmacılar tarafından ele alınan ders kitaplarının 2005 veya 2018 sosyal bilgiler öğretim programına göre hazırlandığı, iki öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarının karşılaştırmasını yapan bir çalışmanın olmadığı görülmüştür.

Yapılan bu çalışma;

2005 ve 2018 Sosyal bilgiler öğretim programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf kitaplarında küreselleşmenin yer alma durumunun karşılaştırmasını yapan ilk çalışma olmasından dolayı *özgün*;

Geçmişten bu güne tüm dünyayı etkileyen küreselleşme kavramının ders kitaplarına yansımalarının incelenmesinden dolayı *güncel*;

Sosyal Bilgiler dersinin uygulayıcısı olan öğretmenlerin, ders kitabındaki küreselleşme örneklerine yönelik farkındalıklarını artıracakı düşünöldüğünden *gerekli*;

Küreselleşme kavramının Sosyal Bilgiler dersinde önemli bir yerinin olmasından dolayı *işlevsel*;

olduğu söylenebilir.

1.4. Sınırlılıklar

Yapılan araştırma, 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programına göre hazırlanan, 2014 yılı basımlı, MEB tarafından hazırlanmış, ortaokul ders kitapları,

2018 yılı Sosyal Bilgiler programına göre hazırlanan, 2021 yılı basımlı, MEB ve Ata Yayıncılık tarafından hazırlanmış, ortaokul ders kitapları ile sınırlıdır.

1.5. Tanım

1.5.1. Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler, zaman ve yer bağlamında insanları, insanların çevreyle girdikleri etkileşimini inceleyen bir derstir. (Doğanay, 2008, s. 77). Diğer bir tanıma bakılacak olunursa, Safran (2008)'a göre Sosyal Bilgiler, ilköğretim dönemi öğrencilerinin düzeyine göre seçilmiş sosyal bilim disiplinleri ile alakalı bilgilerin, disiplinler arası yöntemle öğrencilere sunulduğu bir müfredat olarak tanımlanmaktadır. Öztürk (2006)'e göre ise Sosyal Bilgiler, değişen dünya şartlarında, sahip olduğu bilgilere dayalı karar alıp, karşılaşılan problemlere çözüm üretebilen etkin vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri harmanlayarak kullanan bir öğretim programı olarak tanımlanmaktadır.

1.5.2. Ders Kitapları

Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitabı Yönetmeliği'ne göre ders kitabı eğitim kurumlarında okutulması uygun bulunan kitap olarak tanımlanmaktadır. Demirel ve Kıroğlu (2021)'na göre ders kitabı, eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanan ve öğrenme faaliyeti için kullanılacak olan öğretim materyalidir. Aslan (2010)'a göre eğitimde verilecek olan, bireylere gelecekte yetişkin insanlar şeklinde yaşamalarına yardımcı, resmi olarak kabul gören bilgilerin tamamını içerisinde barındıran materyallere ders kitabı denir. Diğer bir tanıma göre ise ders kitabı, eğitim programı kılavuz alınarak hazırlanan, derslerin içeriğini öğrencilere sunan, pekiştirme ve öğrenci öğrenme düzeyine göre çalışma imkanı sağlayan öğretim materyalleridir (Toprak, 1993'ten aktaran Demirel ve Kıroğlu, 2021).

1.5.3. Küreselleşme

Küreselleşme, gerek uluslararası siyaset ve ilişkiler alanında gerek yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan olgu olarak göz önünde bulunmaktadır. Bu özelliklere karşın, küreselleşmenin kesin olarak kabul edilmiş tanımlaması bulunmamaktadır. Örnek verilecek olunursa, alan yazında küreselleşmenin, uluslararasılık, evrenselleşme, Batılılaşma, karşılıklı tabiiyet gibi çeşitli terimlerle anlamdaş olarak kullanılmaktadır (Bayar, 2008, s. 25) .

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öncelikle araştırmanın kuramsal çerçevesi daha sonra ise araştırma konusuyla ilgili daha önce yapılan araştırmaların tanıtımı yapılmıştır.

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2.1.1. Küreselleşme Kavramı

Küreselleşme, ülkemizde ve dünyada tartışmalı konulardan birisi olan, yeni dünya düzeni veya küresel köy gibi söylemlerle karşımıza çıkan bir kavramdır. Küreselleşmenin günlük yaşantımızda da sıkça karşımıza çıkan bir sözcük olduğu söylenebilir. Buna rağmen küreselleşme kavramı hakkında çok net bir tanımın yapılmış olduğunu da söylemek mümkün değildir (Olgun, 2006). Bunun nedeni ise kavramı tanımlayanların konuya kendi alanlarından bakarak bir açıklama yapmalarındır. Bu durumda ortak bir tanım üzerinde anlaşamamayı doğurmuştur (Elçin, 2012). Örneğin birçok yazar küreselleşme kavramını pazar, sermaye, girişim ve teknolojinin ulusal sınırlar tarafından engellenemeyeceği kapitalizmin tekrar hayat bulması olarak görmeye başladı (Turner ve Khondker, 2019, s. 25)

Küreselleşme; ekonomik, siyasi, sosyokültürel alanlarda bazı ortak değerlerin sınır tanımaksızın dünyaya yayılmasıdır (Özkan, 2006).

Akhan ve Kaymak'a (2021) göre küreselleşme, fikrî, iktisadi, kültürel ve teknolojik değişimleri tüm yönleriyle içinde bulunduran, insanın toplumsal yaşantısını etkileme yetisine sahip canlı ve yenilenebilir özellikli yapılardır.

Küreselleşme üzerine çok farklı tanımlar olduğunu söyleyen Bowden (2004), bu tanımların bağlantılılık, mekânın küçülmesi, zamanın hızlanması, teknoloji ve sermaye gibi özelliklerinin ortak olduğundan bahsetmektedir (Bowden, 2004'ten aktaran Kalafatoğlu, 2013).

Öner ve Korkut'a (2021, s. 914) göre küreselleşme; küresel ölçekteki sosyal, kültürel ve iktisadi bütünleşmeyi ifade etmektedir.

Yıldırım'a (2021, s. 101) göre ise son elli yılın fazlaca kullanılan ifadelerinden biri olarak küreselleşme, farklı şekillerde tanımları yapılan, farklı boyutlarda karşımıza gelen bir kavrama, aynı zamanda devletlerarası ilişkilerin sıklaşmasını, toplumların çeşitli yönden değişim yaşamasını beraberinde getiren bir sürece karşılık gelmektedir.

Duman'a (2011 s. 673) göre küreselleşme iletişimde ağ toplumunun yükselişine, ulaşımında coğrafi sınırların eski işlevini yitirmesi, ekonomide neoliberalizm akımının çoğalması, siyasetin uluslararası boyutlara ulaşması, kültürde homojenlikten daha çeşitli bir yapıya geçilmesi demektir.

2.1.2. Küreselleşme Boyutları

Önceki bölümlerde izah edildiği üzere küreselleşme çok boyutlu bir yapıyı ifade etmektedir. Bu nedenden dolayı küreselleşme kavramı incelenirken ekonomi, siyasi, bilim ve teknoloji, sosyokültürel, çevre ve eğitim boyutlarının ele alınması önemli görülmektedir.

2.1.2.1 Ekonomi Boyutu

Küreselleşmenin mühim öğelerinden birisi de ekonomik boyuttur (Bayar, 2008, s. 27). Ekonomik küreselleşme, dünya bazında karşılıklı yapılan ekonomik etkileşimlerin yoğunlaşması ve yaygınlaşması olarak ifade edilmektedir (Göngen, 2013, s.122). Ekonominin neden küresel bir hale geldiği konusuna değinildiğinde karşımıza şu sonuç çıkmaktadır: yerel boyuttaki üretim faaliyetlerinin yetersiz oluşu, uluslararası fiyatlar arasındaki farklılığın yaşanması ve mal farklılaşmasıdır. Yerel bazdaki üretim faaliyetlerinin yeteri kadar olmamasının nedenleri ise kaynak dağılımındaki dengesizlik, vasıflı eleman kıtlığı ve dengesiz gelişmişlik seviyeleridir. Fiyatlardaki çeşitliliğin nedenine bakılacak olunursa da maliyetlerin farklı olması fiyatlardaki çeşitliliğin nedenini oluşturmaktadır. Açıklanan sebeplerden dolayı ekonomik ilişkiler küresel boyut kazanmış, böylelikle uluslararası ticaret doğmuştur (Dikkaya ve Deniz, 2006, s. 164).

2.1.2.2. Siyasi Boyutu

Siyasi küreselleşme, uluslararası siyasi güç, hakimiyet ve yönetim şekillerindeki yapısal değişim olarak ifade edilmektedir (Bayar, 2008, s. 28). Küreselleşmeyle birlikte, toplum ve birey ilişkisinin yeniden tanımlanması ihtiyacı meydana gelmiş, ulus devletin etkisi azalmış devletin etkin ve sınırlı yapıda olması zorunluluğu yoğun bir şekilde sorgulanmaya başlanmıştır (Aktel, 2001, s. 199). Küreselleşmenin siyasi alandaki etkileri ulus devlet kavramının zamanla değişmesi bağlamında meydana gelmektedir. Küreselleşme ile birlikte siyasi sınırların ortadan kalkması, sermaye, ürün, işgücü üzerindeki her türlü hareketliliğin artması önündeki tüm engellemelerin ortadan yok olması, ulus devlet denetimlerini de giderek azaltmaktadır (Elçin, 2021, s. 14).

2.1.2.3. Bilim ve Teknoloji Boyutu

Küreselleşme koşullarının birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerden en etkili olanı bilgi teknolojilerinin özellikle internetin kullanımının artması ve bu artışın ekonomi, eğitim ve savunma üzerindeki etkisinin anlaşılmasıyla ilgilidir (Turner ve Khondker, 2019, s. 50). Teknoloji, bilimin zamanla gelişme göstermesiyle beraber araç ve gereçler üzerinde hızlı bir gelişme olması ile de ortaya çıkmış bir uygulamaya dayalı bilim türüdür (Baygül, 2020, s.399). Günümüz küreselleşmesinin en önemli destekçilerinden bir tanesi de giderek artan iletişim alanındaki gelişmelerdir. Kaynaklarda “üçüncü sanayi devrimi” olarak tanımlanan bu dönemin özellikleri arasında iletişimde uydu teknolojilerinden faydalanılması, bilginin depolanıp işlenmesinde yine teknolojiye dayanarak yararlanılması ve teknolojik iletişim araçlarının maliyetlerindeki düşüş ile ulaşılabilir hale gelmesi sıralanabilir (Bayar, 2008, s. 29).

2.1.2.4. Sosyokültürel Boyutu

Bir toplumun yaşayış tarzı olarak tanımlanabilen kültür kavramı küreselleşme ile etkileşim halindedir. Hem küreselleşme dönüşümleri sayesinde kültürü etkilemiş, kültür de bu

dönüşümleri ortaya çıkarmasıyla etkili olmuştur (Talas ve Kaya, 2007, s. 152). Günümüzde, dünya genelinde toplumlar ve insanlar arasındaki etkileşim ileri seviyelere ulaşmıştır. Bu nedenle, söz edilen toplumlar ve insanlar arasında daha önceden birbirlerinden haberdar olmayan ve birbirlerine tanıdık gelmeyen yaşam tarzlarında ortak paydalar oluşmakta, çeşitli beğeni ve ilgi alanları gibi hususlarda belirli bir uyumluluk ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, küresel boyutlu bir kültür meydana gelmektedir (Bayar, 2008, s. 30).

2.1.2.5. Eğitim Boyutu

Günümüz toplum yapısının temel yapı taşlarından olan eğitim, diğer unsurlar da olduğu gibi küreselleşmeden soyutlanamayıp küreselleşmeden etkilenmiştir. Bireyde kasıtlı olarak istendik davranışlar meydana getirme süreç olan eğitim bireyi etkilediği gibi bireyin bir parçası olduğu toplumu da etkilemektedir.

Günümüz dünyasında her alanda etkisini gördüğümüz küreselleşmenin eğitim alanındaki etkileri 1800’lü yılların sonlarına doğru başlamıştır. 1900’lü yılların sonlarında iş hayatında ihtiyacı hissedilen eleman nitelikleri değişmeye başlayınca, eğitimin görevi de değişmiş, küreselleşen dünyada küresel hale gelen değerleri kolayca içselleştirip, ulusal bağlamdaki değerleri muhafaza edebilen yurttaşlar yetiştirmek yeni görev olmuştur. Bu nedenle devletler nitelikli insan yetiştirmek istedikleri takdirde eğitimlerini de o şekilde yapılandırmaktadırlar. Dünya ülkelerinin siyasetlerinin dünyada meydana gelen değişimlerden ve yerel etkenlerden etkilendiğini de göz önüne aldığımızda, küreselleşmenin bu önemli etkenlerden biri olduğunu görmek mümkün olmaktadır (Uslu Çetin, 2015, s. 79).

2.1.2.6. Çevre Boyutu

Dünya’da artan nüfus sayısı ile birlikte insanların da taleplerinde aynı doğrultuda artma yaşanmış ve çeşitli sorunlar meydana gelmiştir. Meydana gelen bu sorunlardan bir tanesi de çevre sorunlarıdır (Baykal ve Baykal, 2014, s. 3). Nüfusun artması ile ortaya çıkan çevre sorunları, teknolojik gelişmelerin hız kazanmasıyla küresel bir boyutta etkiye neden

olmuştur. Yani dünyanın her hangi bir yerinde meydana gelen çevresel sorun bazı gelişmeler sadece o bölgeyle sınırlı kalmayıp diğer yerleri de etkileyebilmektedir (Tuncel, 2017, s. 88).

Sonuç olarak yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere küreselleşmenin altı farklı boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar ekonomi, siyasi, bilim ve teknoloji, sosyokültürel, çevre ve eğitim boyutlarıdır. Ekonomi boyutunda vurgulanan konu liberal ve uluslararası ekonomik faaliyetler iken, eğitim boyutunda vurgulanan konu ise küreselleşen dünyada meydana gelen ortak ihtiyaçların karşılanmasının eğitim sisteminde yapılacak olan yenilikler yoluyla sağlanmasıdır. Bilim ve teknoloji boyutu ise iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin küresel etkisini anlatmaktadır. Küreselleşmenin diğer bir boyutu olan siyasi boyut, uluslararası işbirliği ve ulusal sınırların ortadan kalkmasını, sosyokültürel boyut da uluslararası kültürel bütünleşme ve etkileşimi vurgulamaktadır. Çevre boyutunda ise küreselleşme ile birlikte tüm dünyayı etkileyen çevresel sorunlar anlatılmaktadır.

2.1.3. Küreselleşmenin Tarihçesi

Küreselleşme kavramının tanımında da olduğu gibi tarihsel gelişimine yönelik de birçok görüş mevcuttur. Bu farklı görüşler geçmişte olduğu gibi günümüzde de devam etmektedir (Cebeci, 2011, s. 372). Bunun nedeni ise küreselleşme kavramının sosyokültürel, teknoloji, ekonomi, siyasi gibi birçok alanla ilgili olmasından kaynaklanmaktadır (Elçin, 2012, s. 5).

Bazı kaynaklara göre küreselleşme kavramı, insanlık tarihiyle benzer olarak çok eskiye dayanmaktadır (Elçin, 2012, s. 6). Bayar (2008)'a göre küreselleşme günümüze ulaşana kadar üç aşamadan geçmiştir. Bu evrelerden ilki olan 19.yüzyıl sonlarından 1914'lere kadar olan dönemde küreselleşme daha çok ekonomik yönüyle ağırlık göstermiştir. Ticaret faaliyetleri eskiye nazaran sınırlarını aşmış ve daha uluslararası düzeye ulaşmıştır. Bu uluslararası düzeye gelişin nedenleri arasında ulaşım maliyetlerinin azalması ve insanlar arasındaki ilişkilerin yerel düzeyden uluslararası seviyeye çıkması gelmektedir.

Diğer aşama olan 1914'ten 1950 tarihine kadar olan döneme bakıldığında ise daha sıkıntılı günler yaşandığı görülmüştür. Çünkü insanlık I. Dünya Savaşı'nı ve II. Dünya Savaşı'nı yaşamış bunlar da küreselleşme sürecini sekteye uğratmıştır. Çünkü milli duyguların daha

ağır bastığı bu zamanlar ekonomik korumacılığı da beraberinde getirmiş ve ekonomide kendi kendine yetebilme eğilimlerine dönüş yaşanmıştır.

Son aşama olan 1980 sonrası dönem incelendiğinde küreselleşmenin yükselişe geçtiği görülecektir. Çünkü uluslararası ekonomik faaliyetler yükselişe geçmiş, üretim aşamaları büyük bir güncelleme geçirmiştir. Diğer yandan yıkıcı iki savaş yaşayan dünya ülkeleri eski savaş dönemlerini tekrar yaşamamak amacıyla siyasi ilişkiler kurmuşlardır. Tüm yaşanan gelişmelerinden bilim ve teknoloji alanı da etkilenmiş ve dünya etkileşimini artıran gelişmeler yaşanmıştır.

2.1.4. Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar

Küreselleşmeye dair farklı yaklaşımlara rastlamak mümkündür. Jonathan Perraton, David Goldblatt, Antony McGrew ve David Held'e göre bu farklı yaklaşımları *aşırı küreselleşmeciler, küreselleşme karşıtları/ kuşkucular ve dönüşümcüler* olmak üzere üç başlık altında sınıflandırmak mümkündür (Held, McGrew, Goldblatt ve Perraton, 1999'dan aktaran Doğruluk, 2021).

2.1.4.1 Aşırı Küreselleşmeciler

Aşırı küreselleşmeciler diğer adlarıyla radikaller olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşıma göre ulus yapılı olarak kurulan tüm devletler küreselleşme ile birlikte önemini yitirmiştir. Ulus yapılı devletin önemini yitirmesi, küresel piyasanın politikanın yerini almasından kaynaklanmaktadır. Aşırı küreselleşmecilerin diğer bir görüşüne göre ise, piyasalar artık devletlerle yarışabilecek, hatta devletlerden daha da fazla bir güce sahiptir. Dünya toplumu da bu gelişmelerle birlikte ulus devletin rolünü almaya devam etmektedir (Elçin, 2012). Aşırı küreselleşmecilerin görüşleri dikkate alındığında küreselleşmeyi destekledikleri ve dünya bağlamında daha da yaygınlaştırılması gerektiğini savundukları açıkça anlaşılmaktadır. Bu görüşe göre mutlak güç küresel sermayenin elinde bulunmaktadır. Küresel sermaye kar odaklı çalıştığından, teknolojik ilerlemeler ve iletişimde yaşanan devrimle birlikte sermaye sınır tanımaz bir hal almış ve tüm alanlara yayılmış durumdadır (Bayar, 2008).

2.1.4.2. Küreselleşme Karşıtları- Kuşkucular

Küreselleşme karşıtları diğer isimleriyle kuşkucular ortaya koydukları düşünceleriyle aşırı küreselleşmecilerin tam karşısında bir tavır sergilemektedirler. Bu grup aynı zamanda her şeye kuşkuyla yaklaşmaktadır (Giddens, 1999'dan aktaran Bozkurt, 2000). Immanuel Wallerstein, Paul Hirst, Grahame Thompson ve Noam Chomsky küreselleşme karşıtları olarak bilinen isimlerdendir (Çelik, 2015, s. 62). Küreselleşmenin geçmişine bakan kuşkucular, aynı miktarda para ve mal hareketinin o dönemde de olduğunu söylemektedir. Hatta diğer görüşlerine göre günümüzdeki katı sınır kontrollerine karşılık 19. yüzyılda insanların pasaport olmadan seyahat edebildiklerini belirtmektedirler. Bu gruba göre, aşırı küreselleşmecilerin sözünü ettiği ekonomide duvarların kaldırılması yönündeki eylemler yeni bir girişim değil aksine eskiye dönüştür (Bozkurt, 2000).

Herkesin küreselleşme terimini bu kadar önemsemesini dönemin ideolojisine bağlayan küreselleşme karşıtlarına göre bu kavram refah devletini yıkacak, daha sınırlı bir devlet ve yönetimi amaçlayan toplumların kullandığı bir terimden başka bir şey değildir. Bu gruba göre küreselleşme bir anda ortaya çıkan bir şey olmamakla birlikte aşırı küreselleşmeciler tarafından abartılmıştır. Dünya küresel toplum haline gelmeyip aksine yeni arayışlarla ayrılmaktadır. Bundan dolayı da küreselleşme bir bütünleşme değil farklı toplumlar, farklı kültürler arasında çatışmayı beraberinde getirecektir (Elçin, 2012, s. 13).

2.1.4.3. Dönüşümcüler

Dönüşümcülere göre küreselleşme, çağdaş toplulukları ve dünyanın halihazırdaki düzenini tekrar şekillendiren hızlı sosyal, politik ve iktisadi değişmelerin arkasındaki etkin siyasal güçtür. Bu gruba göre 40 yıl öncesine göre ekonomik anlamda farklı bir dönem yaşanmaktadır. Çünkü günümüzde, önceki pazar anlayışından daha bütünleşmiş halde ortaya çıkan yeni bir pazar anlayışı vardır (Bozkurt, 2000).

Ulusal hükümetlerin yeniden yapılandığını söyleyen dönüşümcüler, aşırı küreselleşmecilerin ulus devletlerinin sonunun geldiği düşüncelerini ve kuşkucuların küreselleşmenin aslında eskiye dönüş olduğu düşüncelerini reddetmektedirler (Karaca,

2007). Bu düşünceden yola çıkıldığında dönüştürücülerin aslında aşırı küreselleşmecilere yakın düşüncede olduğu da söylenebilir (Bozkurt, 2000).

2.1.5. Küreselleşme ve Eğitim

Eğitim, küreselleşme gibi tanımı bir paragraf ile sınırlandırılmayacak bir kavramdır. Çok yönlü farklı alanları da barındıran eğitim, en genel tanımıyla insan davranışlarında, kasıtlı değişiklik sağlamaya yarayan planlanmış faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Eğitim küreselleşmenin etkisiyle hızlı bir değişime uğramıştır. Televizyon, bilgisayar ve diğer teknolojik araçların gelişmesi ve hayatımızda daha çok yer almasıyla birlikte aile ve toplumun eğitim ve öğrenim süreçlerini etkilemiştir. Uluslararası ticaretin yaygınlaşmasıyla birlikte farklı bir dil öğrenimi de artmış artık piyasada var olmak için eğitimin daha da gelişmesi zorunlu olmuştur (Eser, 2014, s. 215).

Küreselleşmenin dil eğitimiyle alakalı iki mühim etkisi bulunmaktadır. İlk etkisi, küreselleşmenin teknik, iktisadi ve politik dinamikleri sebebiyle İngilizcenin global bir dil özelliği kazanarak tüm dilleri çevrelemiş olması, bu dillerin kendilerini İngilizcenin etkisinden nasıl sıyrılacakları sorunu ile baş başa bırakmıştır. İkinci etki ise, küreselleşmenin meydana getirdiği olanaklardan faydalanabilmek için küresel gelişmelerin doğal yayılma aracı olan dillerin topluma öğretilmesi gerekliliğinin ortaya çıkmış olmasıdır (Perşembe, 2005, s. 111).

Küreselleşme ile ihtiyaç duyulan bilgi türlerinde önceki dönemlere göre farklılıklar görülmeye başlanmıştır. Bu farklılaşma bir kültürleme süreçlerinden olan eğitimi sistemini de etkilemiş ve eski eğitim geleneklerini giderek zorlamıştır (Aslan, 2016, s. 11).

Ulus devletin en önemli savunucuları modernleşen dönemlerde üniversiteler olmuştur. Ancak küreselleşmeyle beraber ulus-devletin statüsünde de olduğu gibi, üniversiteler de tartışılır bir hal almıştır (Karaman, 2010, s. 135). Küreselleşmenin eğitim kurumlarını doğrudan etkilemesinin nedeni üniversitenin doğmasına neden olan ulus devletlerinin yapısının zayıflamasıdır (Kwiek, 2002'den aktaran Karaman, 2010).

Küreselleşme, fikrî, iktisadi, sosyokültürel ve teknolojik değişimleri tüm yönleriyle bünyesinde bulunduran, insanın yaşantısını etkileme gücüne sahip etkileşimli, gelişen ve sürdürülebilirliğe sahip yapılar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu kavram yarattığı etkiler ile

görmezden gelinemez ve varlığı yok sayılamaz bir durumdadır. Böylelikle küresel bir eğitim ve hayata global bir düşünce yapısıyla bakabilen kişiler yetiştirmek önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Akhan ve Kaymak, 2021, s. 130).

Eğitime duyulan ihtiyacın artmakta olduğu günümüzde, buna karşılık ülkelerin kendi içinde ve diğer ülkeler arasındaki eşitsizliklerin ise giderek arttığı bir yerde, insanların daha iyi, daha barışçı bir geleceğe doğru gidebilmesi amacıyla 1988’de Paris’te yapılan konusu yüksek öğretim olan dünya konferansı, yüksek öğretim kurumlarının kültürler ve uluslar arasındaki etkileşimi güçlendirebilecek etkisini göz ardı etmenin doğru olmadığını, bu sebeple de hükümetlerin yüksek öğretim kurumlarına gereken ekonomik yardımı sağlaması gerektiği üzerinde yoğunlaşmıştır (Yurdabakan, 2002, s. 64).

Eğitim insanlar arasındaki ilişkilerde uyumu amaçlayan bir uğraştır. Bu uyum ise küreselleşme uğraşlarını içerisinde barındırmaktadır. Küreselleşmenin eğitim içerisinde olmasını sağlamak için, öğrenmeyi bilmek, öğrenmeyi öğrenmek, bireysel öğrenmek, birlikte yaşamayı öğrenmek olmak üzere dört ilkedен bahsedilmesi gerekmektedir (Doğan, 2002).

Küreselleşme ile birlikte teknoloji ve üretim birlikteliğinin sürekli olarak hızla değişime uğraması, mesleki eğitim anlayışının da değişmesini zorunlu hale getirmiştir. Artık, kısa bir eğitim döneminde edinilen teorik bilgilerle uzun süreli bir çalışma hayatı geçirmek mümkün olmaktan çıkmaktadır. Çünkü eğitim kurumlarında edinilen teorik bilgiler çalışma hayatının başlangıcında eskimeye başlamaktadır. Bu durum da bize eğitimin amacının yapılacak olan mesleğin bugün gerekli olan bilgilerini öğretmek değil, meslekte olası değişikliklere uyum sağlayabilecek yetileri kazandırmak olmalıdır (Perşembe, 2005, s. 111).

Sonuç olarak verilen bilgiler ışığında küreselleşme sürecinin eğitimi oldukça fazla etkilediği görülmektedir. Küreselleşme ile birlikte küresel çağın getirdiği donanımları insanlara veren, küresel dil eğitimini insanlara öğreten, mesleklerin yıllara göre değişen özelliklerine uyum sağlayacak bireyler yetiştiren eğitim faaliyetleri önem kazanmıştır. Bu nedenle de eğitim sistemlerinin küreselleşmeye uygun olarak yeniden dizayn edilmesi ve güncellenmesi çağın getirdiği bir zorunluluk olmuştur.

2.1.6. Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler

19. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde karşımıza çıkan sosyal bilgiler kavramı, o yıllarda birçok reformun başında kullanılan sosyal kelimesinden türemiştir. 1916'da Ulusal Eğitim Birliği tarafından, Sosyal Bilgiler raporunun yayınlanmasının ardından Sosyal Bilgiler kavramı fazlaca kullanılan bir kavram olmuştur. İlerlemeci felsefenin önemli isimlerinden olan J. H. Robinson ile John Dewey'in düşüncelerinin etkilemiş olduğu Sosyal Bilgiler terimi, demokratik bir sosyal toplum için vatandaşlık eğitimini görev edinmiştir (Doğanay, 2008). Eğitimde temel amaç çevresine faydalı insanlar yetiştirmektir. Küreselleşme süreci ile birlikte eğitimde, uluslararası değerleri kabul eden ve küresel vatandaşlık düşüncesine sahip olan insanlar yetiştirmeye önem verilmektedir. Amacı etkin vatandaş yetiştirmek olan Sosyal Bilgiler dersinde de, evrenselleşmiş değerleri kişilik haline getirmiş vatandaşların eğitilmesine daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Kan, 2009, s. 26). Sosyal Bilgiler dersinde etkin vatandaş yetiştirmek amaçlanmaktadır. Küresel vatandaşlık anlayışı da Sosyal Bilgiler dersinin bu amacına uygun düşmektedir. Çünkü Sosyal Bilgilerde, olay veya problemleri geniş bir bakış açısı ile değerlendirme vardır. Bu amaç, küresel vatandaş yetiştirme eğitiminin amacı ile aynı doğrultudadır (Kan, 2009, s. 27).

Türkiye'de Sosyal Bilgilerin amaçlarından biri de öğrencilerin vatanını ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleridir (MEB, 2018). Birçok alan içinde küresel bağlamda yaşanan gelişmelerden fazlaca etkilenen ders Sosyal Bilgilerdir. Küresel boyuttaki gelişmelerin ve dünyadaki sosyal gelişmelerin Sosyal Bilgiler eğitiminin esas hedefleri içinde bulunması bu dersin küresel eğitimde ön saflarda olmasını beraberinde getirmiştir. Bu sebeplerden dolayı hem ulusal seviyelerde etkin vatandaş, hem de uluslararası düzeyde vatandaş yetiştirmek Sosyal Bilgiler eğitiminin önemli bir amacı haline gelmiştir.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı 1739 sayılı "Milli Eğitimin Temel Kanunu'nun Genel Amaç ve Temel İlkelerine" uygun olarak öğrencilerin; toplumsal, ekonomik, politik, kültürel ve ekolojik gibi alanlardaki, küreselleşmenin etkileri hakkında bilgi sahibi olarak dünyadaki etkileşimlerin farkına varan ve insanlığa faydalı olma bilincine sahip bireyler olmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2015). Bu nedenle 2005 öğretim programı içerisinde "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanı eklenmiş, çeşitli gelişmelerin yaşandığı günümüzde

uluslararası sınırların ortadan kalkarak, toplumların, bilginin, düşünce ve inançların küresel boyuta ulaştığı görülmüştür (Toprak, 2022). 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programında Avrupa Birliği ve küreselleşme kavramının etkileri görülebilmektedir. Bundan dolayı programın genel amaçlarında küresel eğitim vurgulanmıştır. Bu vurgular daha çok Sosyal Bilgiler programının içeriğinde ve kazanımlarında bulunmaktadır (Aslan, 2016).

2005 Sosyal Bilgiler programının küresel eğitimle ilgili amaçları aşağıdaki gibidir;

- *Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.*
- *İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.*
- *Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.*
- *Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.*
- *İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.*
- *Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.*
- *Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.*
- *Farklı dönem ve mekanlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.*
- *Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar (MEB, 2005, s. 6).*

2018 Sosyal Bilgiler öğretim programına bakıldığında ise aynı şekilde küresel eğitime vurgu yapıldığı ve aynı zamanda ders kitaplarında küreselleşme konularıyla doğrudan

bağlantılı Küresel bağlantılar öğrenme alanının bulunduğu görülmektedir. Programın küresel eğitimle bağdaştırılacak özel amaçları şu şekildedir:

- Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
- Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
- Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
- Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
- Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
- Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
- Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
- Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
- Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri (MEB, 2018, s. 8).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, yapılan araştırmaya benzer daha önceden yurtiçi ve yurtdışında yürütülen çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Akdeniz, Sağlam ve Vural (2011)'ın yaptığı “*Küreselleşmenin Türkiye’deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları*” adlı çalışma sonucunda 2005 ve 1998 Sosyal Bilgiler öğretmenliği programı karşılaştırılmış, 2005 programında küreselleşme olgusu daha fazla bulunmuştur. Her iki programa göre hazırlanmış ders kitapları incelendiğinde de, 1998 programına yönelik ders kitaplarında küreselleşme kavramıyla ilgili olduğu düşünülen konuların farklı başlıklarla verildiği belirtilmiştir.

Gömleksiz ve Kılınç (2012)'ın yaptığı “*Küreselleşmenin Eğitim Programları Üzerindeki Etkisine İlişkin Akademisyen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma*” adlı araştırma sonucunda eğitimde küreselleşmenin etkili olduğu, Türkiye’de yapılan değişimlerin yerinde olduğu ancak tam olarak yeterli düzeyde olmadığı söylenmiştir. Bunların yanında küreselleşmenin yabancılaşma oranını artırdığı ve programların toplumsal değerlerle örtüşen, öğrenci merkezli ve değişime ayak uydurabilecek formatta geliştirilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Keskin ve Yaman (2014)'ın “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı ve Ders Kitaplarında Yeni Bir Paradigma: Çokkültürlü Eğitim*” adlı çalışmalarında 2005 yılı öğretim programı ve bu doğrultuda hazırlanan ders kitaplarında çok kültürlü eğitime etkinlikler yoluyla değinildiği, ancak bu yansıtmanın çok iyi olmadığı belirtilmiştir.

Ergen ve Candan (2014)'ın yapmış olduğu “*3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi*” çalışmada incelenen ilkokulun 3. kademesinde kullanılan ders kitabının yerel ve uluslararası değerler açısından yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çakmak, Bulut ve Taşkiran (2015)'ın “*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanım Durumları ile Küresel Vatandaşlık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerinde cinsiyete ve sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. İnternet kullanım durumlarında kadın katılımcıların tutumlarının yüksek olduğu söylenmiş ancak sınıf düzeyinde bir farklılığın olmadığı vurgulanmıştır. İnternet kullanımı ve küresel vatandaşlık algıları arasındaki ilişkide ise pozitif yönelimli bir ilişki tespit edilmiştir.

Topkaya (2016) yaptığı “*Küresel Vatandaşlık Bilinci Üzerinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Etki Boyutu*” adlı çalışma sonucunda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında verilen değerlerin küresel vatandaş yetiştirme konusunda etkili olduğu ve program bazında oluşturulan ders kitaplarının da bu etkiye bağlı olarak düzenlendiği sonucuna ulaşmıştır.

Balbağ (2016)’ın “*İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Bağlamında Öğrenci ve Öğretmenlerin Küresel Vatandaşlık Algıları*” adlı çalışmasının sonucunda öğrencilerin algı düzeylerinin yüksek olduğu ve düzeylerinin cinsiyete, internete erişim gibi durumlarda kayda değer bir farklılık bulunmazken, ailelerin ve eğitim gördükleri mekanların yer aldığı ekonomik seviye ve farklı ülkelere gidebilme haline göre farklılık olduğu saptanmıştır.

Egüz (2016)’ün “*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Vatandaşlık Eğitime Yönelik Algıları*” adlı çalışmada öğretmen adaylarının birçoğunun küresel vatandaşlık algılarının gelişmiş olduğunu görüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının bölgesel vatandaşlık algılarını tanımlarken ders kitaplarında yer alan kalıplaşmış kelimelerle sınırlı kaldıkları görülmüştür.

Günel (2016)’ın “*Türkiye’de Küresel Bakış Açısının Sosyal Bilgiler Eğitime Kaynaştırılması: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları*” adlı çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin küresel bakış açısı ile ilgili fikir ve açıklamalarının küreselleşmeye dair inançları ile belirlendiği tespit edilmiştir. Öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinin küresel bakış açısı ile işlenmesinin öğrencilerin, farklı kültürlerin veya farklı gruplara dair önyargılarını anlamalarına olanak sağladığını ve öğretmenlik eğitim programlarının bu türdeki kazanımı gerçekleştirmede oldukça yetersiz olduğunu belirttikleri vurgulanmıştır.

Yiğit (2019)’ın “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunlara İlişkin Görüşleri*” adlı çalışmada sonuç olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunları; insan hayatını tehdit eden sorunlar, tüm insanlığı tehdit sorunlar, ozon tabakasının incelerek delinmesi, çevre sorunu ve tükenbilir enerji kaynaklarının tükenmesi olarak algıladıklarını belirtmiştir. Türkiye’deki ve dünyadaki küresel sorunlar olarak ise savaşlar, iklimdeki değişimler, küresel ısınma, gıda yetersizlikleri, , soyu tehlike altında olan hayvanlar şeklinde tanımladıkları belirtilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel boyuttaki sorunları engellemek için; geri dönüşüme kazandırma, eğitimle duyarlılık kazandırma ve bilinçlendirme gibi ifadeleri kullandıkları araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur.

Dere ve Uçar (2020)'ın “*Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımalarının İncelenmesi*” adlı çalışma sonucunda ders kitaplarında küresel konulara daha çok ulusal boyutta değinildiği fark edilmiştir. Ayrıca iletişim engellerinden kalıp yargılar sorununun ilköğretim kademelerinin 4. ve 7. sınıflarında görüldüğü söylenmiştir. 4. sınıfta sosyokültürel farklılıklar boyutuyla değinilen kalıp yargıların, 7. sınıfta İslam korkusu ve ırk ayrımcılığı terimleriyle sunulduğu, küresel bağlantılar bölümünde daha fazla bulunması düşünülen küresel sorunlar ve bu sorunlara çözüm yolları bulacak küresel vatandaşlık özelliklerinin, yalnızca 7. sınıflarda doğrudan ele alınmayıp dolaylı olarak ele alındığı sonucu elde edilmiştir.

Tünkler (2020)'in yapmış olduğu “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel, Çokkültürlü Eğitime Ve Küresel Vatandaşlık Eğitime Yönelik Bakış Açıları*” adlı çalışmada küresel eğitim ve çokkültürlü eğitime yönelik öğretmenlerin detaylı bir farkındalıkta olmadığı, küresel vatandaşlık olgusu ise küresel vatandaşta bulunması lazım gelen özelliklerden yola çıkarak tanımını yaptıkları tespit edilmiştir. Bunların yanında çokkültürlü eğitim ile küresel vatandaşlık eğitiminin olması gerektiği yönünde düşünceye sahip oldukları öğretmenler tarafından dile getirildiği belirtilmiştir. Küresel eğitim dahilinde öğretmenlerin sorumluluklarının farkında oldukları vurgulanmıştır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde bahsi geçen bağlamlarda yapılan etkinliklerde daha çok öğrenciyi merkeze alan bir yapıyı kabul ettikleri tespit edilmiştir.

Karakuş ve Akpınar (2021) tarafından yapılan “*Türkiye’deki 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi*” adlı çalışma neticesinde ders kitabında küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun daha fazla olduğu, ekonomi boyutunun da en az olduğu söylenmiştir. Küreselleşme içerik ve görsel bağlamda en fazla “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde olduğu tespit edilmiştir. Küreselleşmenin boyutlarının ders kitabındaki içeriklerde ve görselde en çok sosyokültürel boyutun vurgulandığı belirlenmiştir.

Akhan ve Kaymak (2021) tarafından yapılan “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşme, Küresel Eğitim Ve Küresel Vatandaş Kavramlarına Yönelik Görüşleri*” adlı çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kısmen de olsa küreselleşmeyi onayladıkları ve küreselleşme kavramını teknoloji kavramı ile birlikte varsaydıkları saptanmıştır. Eğitimde küreselleşmeye olumlu yönde baktıkları belirlenen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; küresel vatandaş kavramını dünyada meydana gelen olaylara kayıtsız kalmayan kişi olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerini küresel bir vatandaş olarak yetiştirme

hedefinde oldukları, sosyal bilgiler dersi içinde küreselleşmeye yer verilmesine olumlu yaklaştıkları araştırma sonuçlarında belirtilmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda öğretmenlerin mili değerlere bağlı kalmak şartıyla, küresel vatandaş eğitimi yanlısı oldukları, Sosyal Bilgiler dersinde küreselleşme konularının ve eğitiminin verilmesine olumlu baktıkları tespit edilmiştir.

Ezer ve Aksüt (2021)'ün yaptıkları “*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Köy Kavramına İlişkin Metaforik Algıları*” adlı çalışmada öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforların küresel köy kavramı tanımı ve özellikleriyle örtüştüğü sonucuna varılmıştır

Çalışkan (2021)'in yaptığı “*Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşmenin Yer Alma Durumu*” adlı çalışmada incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarına göre, küreselleşmenin, boyutları itibarıyla en fazla 7. sınıf ders kitabında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Toprak (2022)'in yapmış olduğu “*2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi*” adlı çalışmasında küreselleşme boyutlarının en fazla yansıtıldığı ders kitabının 7. sınıf ders kitabı, en az yansıtılan ders kitabı ise 5. sınıf ders kitabı olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda verilen çalışmalara bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinde küreselleşme konusuna yönelik yapılan araştırmaların arttığı görülmektedir. Yapılan araştırmaların daha çok küreselleşmenin ders kitabı ve öğretim programındaki yeri, branş öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının küreselleşme kavramına yönelik tutum ve görüşleri konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca Sosyal Bilgiler ders kitaplarının karşılaştırılmasına yönelik bir çalışmaya rastlanmaması yapılan tez konusunun önemini göstermektedir.

2.2.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Floris (1997)'in yapmış olduğu “*Yunan Zorunlu Eğitim Mevzuatında, Sosyal Bilgiler Müfredatında Ve Ders Kitaplarında Küresel Boyutlar (Global Dimensions In The Educational Legislation, Social Studies Curriculum And Textbooks Of Greek Compulsory Education)*” başlıklı çalışmada mevzuatta, müfredatta ve ders kitaplarında küreselleşmenin jeofizik, insani, siyasi ve sosyokültürel boyutlarının ve sorunlarının yer aldığı tespit edilmiştir. Küreselleşmenin etkisinin arttırılmasının Yunan Sosyal Bilgiler ders kitaplarının derinlemesine incelenmesiyle olabileceği vurgulanmıştır.

Miliziano, (2009)'nın yaptığı “*Küreselleşme Çağında Sosyal Bilgiler Öğretimi: Orta Öğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin UNA-ABD'nin Küresel Sınıflar Müfredat Programına Katılımına İlişkin Bir Vaka Çalışması (Teaching Social Studies In An Age Of Globalization: A Case Study Of Secondar Secondary Social Studies Teachers' Par Y Social Studies Teachers' Participation In The UN Ticipation In The UNA-USA's Global Classrooms Curriculum Program)*” başlıklı çalışmasında küresel odaklı müfredat programlarının sosyal bilgiler öğretimi üzerindeki etkisini incelemenin önemini altını çizmektedir. Öğretmenlerin küresel konularda uzmanlık kazanmaları için mesleki kursların yeniden düzenlenmesinin önemini vurgulamıştır.

Agbaria (2011)'nin “*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küreselleşme: Küreselleşmeye Tarihsel Ve Söylemsel Yaklaşım (Debating Globalization In Social Studies Education: Approaching Globalization Historically And Discursively)*” adlı çalışmasında küreselleşme kavramının tarihsel ve söylemsel olarak sosyal bilgiler alanında değinilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu gerekliliğin ancak eğitimcilerin şüpheli ve eleştirel bakış açılarıyla sağlanabileceği vurgulanmıştır.

Chadardahcheriki ve Shahi (2012)'nin “*Küreselleşmenin İran Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi (Studying the Impacts of Globalization on Iranian Education System)*” adlı çalışmalarında İran eğitim sisteminin post modernizm ve küreselleşmeyle mesafeli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğretim yaklaşımlarının küresel düzeye daha yakın olduğu, eğitim araç gereçlerinin ise küreselleşme standartlarına göre daha ileride olduğu söylenmektedir. Öğretmenlere hizmet içi kurslar vererek bilimsel derece olarak yükselmelerini teşvik etmek, okulları daha yüksek teknolojik imkanlarla donatmak gibi gelişmeler sayesinde İran eğitim sistemi ile küresel eğitim arasındaki farkın kapatılacağı düşünülmektedir.

Beltramo ve Duncheon (2013)'nin “*Küreselleşme Standartları: ABD ve ABD Dışı Sosyal Bilgiler Müfredatının Karşılaştırılması (Globalization Standards: A Comparison Of U.S. And Non-U.S. Social Studies Curricula)*” başlıklı çalışmada ABD Sosyal Bilgiler müfredatı içeriğindeki küreselleşme standartlarının daha çok ekonomi boyutunda olduğunu vurgulamaktadır. ABD dışı ülkelerdeki küreselleşme standartları ise küreselleşmenin daha bütünsel boyutta bir resmini sunduğu söylenmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda ABD'deki öğrencilerin, diğer gelişmiş ülkelerdeki meslektaşlarından farklı bir şekilde eğitim aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Rapoport (2013)'un “*Sosyal Bilgiler Sınıfında Küresel Vatandaşlık Temaları: Öğretim Araçları ve Öğretmen Tutumları (Global Citizenship Themes In The Social Studies Classroom Teaching Devices And Teachers Attitudes)*” adlı çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıflarında uluslararası meselelerle ilgili bilgileri sıklıkla kullandıkları, küresel ve uluslararası bakış açılarını vatandaşlık eğitimine dahil etme eğiliminde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber, eğitimcilerin ortaya çıkan vatandaşlık türlerini öğretmek için daha kapsamlı yardıma ihtiyaçlarının olduğu vurgulanmıştır.

Wermke, Pettersson ve Forsberg (2015)'in yapmış oldukları “*İskandinav müfredat teorisinde uzay konusuna değinmek: İsveç, İngiltere ve Almanya'daki Sosyal Bilgiler/ Vatandaşlık Ders Kitabı Görsellerinde Küreselleşmenin Ulusal Yansımaları (Approaching the space issue in Nordic curriculum theory: national reflections of globalisation in social studies/citizenship textbook pictures in Sweden, England and Germany)*” başlıklı çalışmada Almanya ders kitaplarında küreselleşmenin bir tür tehdit olarak gösterildiği, ancak uzaya bakış açısının açık mekan anlayışına sahip olduğu söylenmektedir. Bunun yanında İngiltere ders kitaplarında ise küresel ilişkilerin ön planda tutulduğu ve tüketim konusuna vurgu yapıldığı belirtilmiştir. İsveç ders kitaplarında ise küreselleşmenin olumlu yönleri tasvir edilerek küreselleşmenin uluslararası ve açıklık anlamlarına geldiği belirtilmiştir.

Alazzi (2016) “*Öğretmenlerin Çok Kültürlü Eğitim Algıları: Ürdün'deki Ortaokul ve Lise Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma (Teachers' Perceptions Of Multicultural Education: A Study Of Middle And High School Social Studies Teachers In Jordan)*” başlıklı araştırmasında, Ürdünlü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çok kültürlü eğitimin tanımına ve öğretim stratejilerine pek aşina olmadıklarını, Ürdün Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlere çok kültürlü eğitimi öğretmesini şart koşmadığını, ders kitaplarındaki öğretmen yönergelerinin çok kültürlü öğretime çok az atıfta bulunduğunu ve Ürdün'deki müfredatın çok kültürlü eğitim açısından yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Paris ve Biggs (2018)'in “*Kanada'nın Küresel Bir Eğitim Stratejisine Neden İhtiyacı Var ? (Why Canada Needs A Global Education Strategy)*” başlıklı çalışmalarında Kanada'da küresel eğitime ihtiyacın olduğu ve eskiden lüks olarak görülen küresel eğitimin artık günümüz rekabetçi dünyasında başarılı olabilmek için gerekli bir araç olduğu anlatılmaktadır.

Byker ve Vainer (2020)'in “*Arjantin’de Sosyal Bilgiler Eğitimi: Hacia Una Ciudadania Küresel mi ? (Social studies education in Argentina: Hacia Una Ciudadania global ?)*” başlıklı çalışmalarında Arjantin’in müfredat belgelerinde küresel vatandaşlığa veya küresel eğitime dair çok fazla içerik bulunmasa da, Arjantin’in politikacıları ve eğitimcilerinin Sosyal Bilgileri etkin vatandaş geliştirme yolunda önemli bir araç olarak gördüklerini vurgulamıştır. Ayrıca Arjantin'deki Sosyal Bilgiler içeriğinin, kültürel çeşitliliğe saygıyı, çevresel sürdürülebilirliğe bağlılığı, insan haklarını ve cinsiyet eşitliğini korumayı içerdiği de çalışma sonucunda belirtilmiştir.

Yukarıda verilen çalışmalara bakıldığında üzerinde durulan konuların farklı ülkelerin  ğretim programlarında küreselleşme etkisi, ülkelerin  ğretim programları karşılaştırması, küreselleşmeye yönelik öğrenmen görüşleri gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Araştırma sonuçları incelendiğinde ise ülkelerin  ğretim programlarının birbirlerine göre farklılık gösterdiği, küreselleşme kavramının  ğretim programlarında ve ders kitaplarında farklı boyutlarıyla bulunduğu ve küreselleşme kavramına yönelik  ğretmen görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler programları doğrultusunda yazılmış, ortaokul ders kitaplarında küreselleşmenin boyutlarına yer verilme durumu tespit edilmesi için tarama modellerinden genel tarama modeli içinde yer alan tekil tarama modeli, bu bağlamda da kesitsel bir tarama yapılmıştır. Kesitsel araştırmalar belirlenecek değişkenleri tek seferde ölçen, örneklemin büyük olduğu ve birden fazla topluluğu kapsayan araştırmalar olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020, s. 186). Karakaya (2014)'e göre ise sayıca fazla gruplarda, grubun tamamına ulaşamayacağından dolayı evrenin içerisinde birbirinden farklı gruplar belirlenerek veri toplanabilmektedir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programına göre hazırlanan, 2014 yılı basımlı, MEB tarafından hazırlanmış, 5., 6. ve 7. Sınıf ders kitapları (Tablo 1.) ve 2021 yılı basımlı, Ata Yayıncılık tarafından hazırlanmış 5. Sınıf ders kitabı, MEB Tarafından hazırlanmış 6. sınıf ve 7. sınıf ders kitabı kullanılmıştır (Tablo 2.).

Tablo 1.

2005 Sosyal Bilgiler Programı Doğrultusunda Hazırlanan Sosyal Bilgiler Ders Kitapları

Sınıf	Kitap Adı	Yazar	Basım Yılı	Yayınevi	Sayfa Sayısı	Basım Yeri
5. Sınıf	İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 5	Dr. Samettin BAŞOL, Dr. Fatma ÜNAL, Hikmet AZER Abdullah YILDIZ, Ömer Faruk EVİRGEN	2014	MEB Devlet Kitapları	198	Ankara
6. Sınıf	İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6	Komisyon	2014	MEB Devlet Kitapları	209	Ankara
7.sınıf	İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 7	Komisyon	2014	MEB Devlet Kitapları	206	Ankara

Tablo 2.

2018 Sosyal Bilgiler Programı Doğrultusunda Hazırlanan Sosyal Bilgiler Ders Kitapları

Sınıf	Kitap Adı	Yazar	Basım Yılı	Yayınevi	Sayfa Sayısı	Basım Yeri
5. Sınıf	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5 Ders Kitabı	Seçil Büket HARUT	2021	Ata Yayıncılık	192	Ankara
6. Sınıf	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı	Cengiz YILDIRIM, Fatih KAPLAN, Hayriye KURU, Mukaddes YILMAZ	2021	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	277	Ankara
7.sınıf	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7 Ders Kitabı	Gökhan GÜLTEKİN, Murat AKPINAR, Mustafa NOHUTÇU, Pınar ÖZERDOĞAN, Seher AYGÜN	2021	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	256	Ankara

3.3. Veri toplama süreçleri ve araçları

Çalışma kapsamında veri elde edilebilmesi için doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırmasına karar verilmiş konu doğrultusunda bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan bir tekniktir. Bu teknik tek başına kullanıldığı gibi farklı yöntemlerle birlikte de kullanılmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189) Bu araştırma Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin yer alma durumu konu başlıklı olduğu için veri kaynakları yazılı materyal olan ders kitaplarıdır. Bu nedenlerden dolayı da yapılan araştırmaya doküman analizi tekniği uygun görülmüştür.

Yapılan bu araştırma da öncelikle incelenecek ve karşılaştırılması yapılacak ders kitapları araştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda özellikleri verilen Sosyal Bilgiler ders kitaplarının kullanılmasına karar verilmiştir. Ders kitapları seçiminin ardından, kitaplardaki küreselleşmenin yer alma durumunu hangi boyutlarda tespit edilmesine ilişkin değerlendirme yapılmış ve Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşünün alınmasının ardından küreselleşmenin ders kitaplarında yer alma durumunun bilim ve teknoloji, ekonomi, sosyokültürel, siyasi, çevre ve eğitim boyutlarıyla tespitine karar verilmiştir. Ardından 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler programı doğrultusunda yazılmış ders kitaplarında inceleme yapılmıştır. İncelemeler sonucunda elde edilen veriler tablolara aktarılmış ve tablolar yorumlanmıştır. Ayrıca ders kitaplarında tespit edilen örneklerin küreselleşmenin hangi konularına vurgu yaptıkları belirlenmiş ve tablolarda gösterilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler betimsel analiz kullanılarak incelenmiştir. Betimsel analiz, bir konuda yapılmış olan araştırmaların belirlenmiş ölçütler dikkate alınarak ve kendi içerisinde farklı özellikleri göz önünde bulundurularak betimsel olarak ifade edilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Greenhalgh, 1997'den aktaran Çay ve Bozak, 2020). Bu araştırmada da amaç küreselleşme olgusunun Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yansıma durumunu tespit etmektir. Betimsel analiz tanımı ve araştırmanın amacı karşılaştırıldığında bu yaklaşımın kullanılması uygun bulunmuştur. İnceleme sırasında Sosyal Bilgiler ders kitapları ayrıntılı olarak incelenmiş, küreselleşme ile ilgili yazılı ve görsel örnekler tespit edilmiştir. Tablo haline getirilen veriler detaylıca açıklanmış ve tespit edilen verileri temsil edecek görsel ve yazılı örnekler ders kitabından alıntı yapılarak yorum kısmında belirtilmiştir. İlgili yazılı ve görsel örneklerin hangi boyuta veya boyutlara ait olduğu vurgulanmıştır. Son olarak da 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler programı doğrultusunda yazılmış ders kitaplarında küreselleşmenin yer alma durumu karşılaştırılmıştır. Araştırmada ders kitapları titizlikle incelenmiş ve küreselleşmenin altı boyutla ilgili örnekler eksiksiz tespit edilmiştir. Tespit edilen örnek sayıları tablolara eksiksiz şekilde eklenmiştir. Tespit edilen verileri temsil edecek örnekler ders kitaplarından olduğu gibi alıntılanarak yorum kısmında belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde “2005 Sosyal Bilgiler programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumu nasıldır?”, “2018 Sosyal Bilgiler programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumu nasıldır?” ve “2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumunun karşılaştırması nasıldır?” alt problemlerine ait bulgulara yer verilmiştir. Yapılan araştırma kapsamında incelenen, 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Programları doğrultusunda yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında, küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi, sosyokültürel ve çevre boyutlarının yer alma durumlarına ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu verilerin sunumu, önce 2005 programı öğrenme alanı, ardından 2018 programı öğrenme alanı olacak şekilde sırasıyla “Birey ve Toplum”, “Kültür Ve Miras”, “İnsanlar, Yerler Ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım Ve Tüketim”, “Bilim, Teknoloji Ve Toplum”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” şeklinde sunulmuştur. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan, “Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Örgütler” ve “Güç, Yönetim Ve Toplum” öğrenme alanları “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına karşılık geldiklerinden dolayı bu başlık altında sunulmuştur. Verilerin sunumunun ardından öğrenme alanlarının karşılaştırması yapılmıştır.

4.1. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.1.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 3.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Birey ve Toplum	1.Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4.Kazanım	0	0	0	3	3	0	1	7
	Toplam	0	0	0	3	3	0	1	7

Tablo 3’te Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 7 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 4.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Birey ve Toplum	1.Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3.Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4.Kazanım	-	-	-	Küresel Çocuk Hakları	Küresel Çocuk Hakları	-

Tablo 3’te görüldüğü gibi 1.kazanım olan “*Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içindeki yerini belirler.*” kazanımına karşılık gelen “*Biz Bu Toplumun Bir Üyesiyiz*”, 2. kazanım olan “*İçinde bulunduğu gruplar ile gruplara ait rolleri ilişkilendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Rollerimiz, Haklarımız*” ve 3. kazanım olan “*Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Sorumluluklarımız*” konu başlıklarında küreselleşmeyle ilgili örnek içerik ve görsel tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*Çocuk olarak haklarını fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Çocuk Haklarına Yolculuk*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi ve sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 3). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edildi. Devletler de o tarihten beri kendi yasalarını bu sözleşmeye uygun hâle getirebilmek için çalışıyor. Bu sözleşme sayesinde artık biz çocukların hakları yasalarca da tanınıyor. Eğer dünyanın herhangi bir yerinde bir çocuğun temel hakları çiğneniyorsa buna dur diyebilmek için artık yasalar var.

Şekil 1. 5. sınıf ders kitabından örnek olarak alınan içerik örneği

(Başol, Ünal, Azer, Yıldız ve Evirgen, 2014, s. 29).

Bu konu başlığında küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili 1 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarına ait görsel aşağıda gösterilmiştir (Şekil 1).

Şekil 2. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ait görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.27)

Çocuk Haklarına Yolculuk konu başlığında yer alan bu görselde dünyanın farklı ülke vatandaşlıklarına ait çocuklar gösterilmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi tüm dünya ülkeleri

çocuklarını ilgilendiren ve haklarını güvence altına alan bir sözleşmedir. Bundan dolayı görsel uluslararası ölçekte bir etkiye sahiptir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni temsil ettiğinden ötürü küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ait örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 5.

Küreselleşmenin 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu(f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Birey ve Toplum	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. ve 4. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4.Kazanım	0	1	0	0	0	0	0	1
	5.Kazanım	0	0	0	2	2	0	0	4
	Toplam	0	1	0	2	2	0	0	5

Tablo 5'te Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan

küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 5 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 6.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Birey ve Toplum	1.Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2.Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. ve 4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5.Kazanım	-	Küresel İçerikli Eğitim	-	-	-	-
	6.Kazanım	-	-	-	Kültürel ve Devletler arası Birikim	-	-

Tablo 5’te görüldüğü gibi 1. kazanım olan “*Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Olaylar Kimleri Nasıl Etkiliyor*” konu başlığında, 2. kazanım olan “*Olgu ve görüşü ayırt eder*” kazanımına karşılık gelen “*Olgu ve Görüşü Ayırt*” Ediyorum konu başlığında ve 3. ve 4. kazanım olan “*Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.*” ve “*Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.*” kazanımlarına karşılık gelen “*Çözüm Buluyoruz*” konu başlığında küreselleşmeyle ilgili örnek içerik ve görsel tespit edilememiştir.

5. kazanım olan “*Sosyal bilgilerin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak gelişimine katkısını fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Ben Etkin Bir Vatandaşım*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek eğitim boyutuyla ilgilidir (Tablo 5).

Küreselleşmenin eğitim boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sosyal bilgiler dersinde, farklı yerlerde yaşayan insanlar hakkında bilgiler edindim. Toplamların sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri hakkında yeni yeni bilgiler edindim. Onların yaşam biçimleri, gelenekleriyle, bayramlarıyla, eğlenceleriyle bize olan benzerliklerini ve bizden farklılıklarını öğrendim. Yanda Kanadalı Owen’ın hayatı hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

Şekil 3. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.22)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

6. kazanım olan “*Atatürk’ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.*” kazanımına karşılık gelen “*Atatürk ve Sosyal Bilimler*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi ve sosyokültürel boyutuyla ilgilidir (Tablo 5). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

“Türk tarihi, Batıda ve Türkiye’de uzun zaman sanıldığı gibi sadece Osmanlı Tarihi’nden ibaret değildir. Ayrıca Osmanlı Devleti de bir ‘hanedan’ devleti veya bir ‘aşiretten’ doğan devlet de değildir. Yıkılan Selçuklu Devleti’nin mirası üzerine kurulan bir devlettir. Bundan dolayı Osmanlılardan önce kurulan Selçuklular dönemi de Türk tarihinin son derece önemli ve parlak bir dönemidir. İş burada da kalmayıp böylece daha eski tarihe Orta Asya’dan başlayan Türk tarihine gelip dayanmaktadır. Böyle olunca da o zamana kadar ihmal edilmiş ve sadece birkaç Avrupalı tarihçinin eserlerinden tercümeler yapılarak bilgi edinilmiş olan bu Türklerin tarihleriyle ilgilenmek gerekmektedir.”

Turhan Feyzioğlu, Atatürk ve Tarih, s. 23.

Şekil 4. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 24)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.1.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 7.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Birey Ve Toplum	1. ve 2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Kazanım	2	0	0	0	2	0	1	5
	4. ve 5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. Kazanım	0	0	0	1	1	0	0	2
	Toplam	2	0	0	1	3	0	1	7

Tablo 7’de Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 7 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 8.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Çevre Boyutu	Sosyokültürel Boyut
İletişim Ve İnsan İlişkileri	1. ve 2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	Küresel Teknolojik Araçlar	-	-	-	-	Uluslararası Etkileşim
	4. ve 5. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	6. Kazanım	-	-	-	Devletlerarası Bilgi Edinme	-	Uluslararası Bilgi Edinme

Tablo 7’de görüldüğü gibi 1. kazanım olan “İletişimi, olumlu olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır” ile 2. kazanım olan “İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.” kazanımlarına karşılık gelen “İletişim Bir Sanattır!” konu başlığında ve 4. kazanım “Doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.” ile 5. kazanım “Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını, birbiriyle ilişkileri çerçevesinde yorumlar.” kazanımlarına karşılık gelen “Özgür Basın Demokrasinin Temelidir!” konu başlıklarında küreselleşmeyle ilgili örnek içerik ve görsel tespit edilememiştir.

3. kazanım olan “İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.” kazanımına karşılık gelen “Bir Tuşla Dünya Evimize Geldi!” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 7).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Yeni gelişen kitle iletişim araçlarıyla insanlar bir haberi ya da bir mesajı rahatça gönderiyor ve alabiliyorlardı. 1950 sonrasında ortaya çıkan gelişmeler önce radyo sonra televizyonu hayatımıza girmesini sağladı. Artık insanlar hayatlarında hiç gitmedikleri yerlere gidebiliyor, hiç görmedikleri insanları görüp onlar hakkında haber ya da bilgi alabiliyorlardı. Kitle iletişim araçları insanlar arası etkileşimi artırmıştır. TV ve gazeteyi diğer kitle iletişim araçları izlemiştir. İlk bakışta sadece eğlence aracı olarak görünen kitle iletişim araçları, önemli görevler üstlenmiştir. Uluslar birbirini daha yakından tanıma olanağı bulmuşlardır. Dünyada ve evrende neler olup bittiğini daha iyi öğrenip anlamaya başlamışlardır.

Şekil 5. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.21)

Bu konu başlığında küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili 1 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarına ait görsel aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 6. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarına ait görsel örneği

(MEB, 2014, s.20)

Yukarıda verilen görselde dünya fotoğrafı üzerinde çeşitli iletişim araçları gösterilmiştir. Radyo, gazete, cep telefonu gibi iletişim araçları insanlar arasında iletişim ve sosyal ilişki

sağlayan kitle iletişim araçlarıdır. Bu kitle iletişim araçlarının icadı sayesinde hiç görmediğimiz yerleri görme, bilmediğimiz bilgileri öğrenme ve daha önce tanımadığımız insan yaşantıları hakkında bilgi edinme imkanı elde ederiz. Daha birçok konuda iletişim araçları hayatımıza renk katar. Bu sebeplerden dolayı bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

6. kazanım olan “Atatürk’ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.” kazanımına karşılık gelen “Herkesi Ayır Ayır Dinlemekten Zevk Alırım” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi ve sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 7). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında yerel basına gösterilen ilgiyle birlikte, uluslararası boyutta haber akışı sağlamak isteyen Atatürk’ün teşvikiyle 6 Nisan 1920 tarihinde kurulan Anadolu Ajansı, devletin bütçe olanaklarından yararlanan bir kuruluştur. Kuruluş amacı, bir yandan Kurtuluş Savaşı’yla ilgili gelişmeleri halka duyurmak, diğer yandan savaşın gidişatını olumsuz yönde etkileyebilecek kışkırtmaları engellemektir. Ajans, bu dönemde, yerli ve yabancı kamuoyunun duyduğu haber ihtiyacını son derece kısıtlı olanaklarına karşın başarı ile sundu.

Safa Tekeli, Atatürk ve Anadolu Ajansı, s. 21-22. (Düzenlenmiştir.)

Şekil 7. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.29)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.2. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.2.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 9.

Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Birey ve Toplum	SB. 5.1.1.	0	1	1	1	1	0	0	4
	SB. 5.1.2.	0	0	0	1	0	0	1	2
	SB. 5.1.3.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB. 5.1.4.	0	0	0	5	0	0	1	6
	Toplam	0	1	1	7	1	0	2	12

Tablo 9’da Sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili bu öğrenme alanında toplam 12 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 10.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Birey Ve Toplum	SB. 5.1.1.	-	Uluslararası İçerik	Uluslararası ekonomi	Farklı Devletler	Uluslararası Sosyokültürel Yapı	-
	SB. 5.1.2.	-	-	-	Küresel Etki	-	Küresel Çevre Kirliliği
	SB. 5.1.3.	-	-	-	-	-	-
	SB. 5.1.4.	-	-	-	Küresel Çocuk Hakları	-	-

“SB.5.1.1 “Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.” kazanımına karşılık gelen “Etkin Bir Vatandaşım” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 1’i eğitim 1’i sosyokültürel, ekonomi ve siyasi boyutlarla ilgilidir (Tablo 9).

Eğitim, ekonomik, sosyokültürel ve siyasi boyutlara ilişkin tespit edilen örnekler aşağıda gösterildiği gibidir:

Merhaba, ben Aslı. Sosyal Bilgiler dersinde çocuk olarak bizim de birçok hakkımızın olduğunu öğrendim. Üstelik sahip olduğumuz bu haklar hem ulusal hem de uluslararası belgelerle koruma altına alınmış. Örneğin okula gelerek eğitim hakkımızı, hastalandığımızda ise hastaneye giderek sağlık hizmeti veren kurumlardan yararlanma hakkımızı kullanmış oluyoruz.

Şekil 8. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.11)

Merhaba, ben Çınar. Geçen yıl Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenimiz, her birimize ayrı bir ülke ismi vererek bu ülkeler ile ilgili araştırma yapmamızı istedi. Araştırdığımız ülkelere ait hazırladığımız ödevleri bu ülkelere ait harita ve görseller ile zenginleştirdik. Sınıfta yirmi beş ayrı ülkeye ait sunumlar yapıldı. Küçük bir dünya turu yani. Bu sayede dünyanın farklı bölgelerinde kurulmuş devletlerin sosyal, kültürel yapıları ve ekonomik faaliyetleri hakkında bilgiler edindik. Bu toplumların kültürel unsurlarını, kendi kültürümüzle olan benzerlikler ve farklılıklar yönü ile ele aldık. Ben kardeş ülke Azerbaycan'ı araştırdım. Ulaştığım bilgiler Türkiye-Azerbaycan ilişkileri için kullanılan "iki devlet tek millet" sözünün ne kadar doğru olduğunu ortaya koyuyordu. Ödevimde kullandığım Azerbaycan halk oyunlarında

Şekil 9. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.12).

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

"SB.5.1.2. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar" kazanımına karşılık gelen "Olayların Çok Boyutluluğu" konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir.

Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneğin 1'i siyasi boyutlarla ilgilidir (Tablo 9). Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Yaşadığımız olayların etkileri kimi zaman kendimizle ya da ülkemizle de sınırlı kalmaz, tüm dünyayı ve canlıları da etkiler.

Şekil 10. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.14)

Bu konu başlığında küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili 1 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin çevre boyutuna ait görsel aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 11. Küreselleşmenin çevre boyutuna ait görsel örneği

(Harut, 2021, s.15)

Günlük yaşamımızda sıklıkla kullandığımız ve çöpe atılan plastik torbaların büyük bir bölümü deniz ve akarsulara ulaşmakta; kentlere, kentlerin dışındaki kırsal alanlara ve çöp alanlarına yayılmaktadır. Çöpe atılan plastik torbalar hem büyük bir kirlilik oluşturmakta hem de çeşitli canlıların yaşamını tehdit etmektedir. Bu sorunlardan dolayı bazı ülkeler plastik torba vb. eşyaların kullanımını yasaklamaktadır. Doğaya verilen zarara karşı alınan

önlemler ülkeler bazında olmakta ve çevre kirliliğinin etkisi kirletilen yere özgü değil küresel ölçekte olmamaktadır. Bundan dolayı görsel küreselleşmenin çevre boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

“SB.5.1.3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.” kazanımına karşılık gelen “Rollerimiz Haklarımız Ve Sorumluluklarımız Var” konu başlığında küreselleşmeyle ilgili örnek ve görsel tespit edilememiştir.

“SB.5.1.4. . Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Haklarımla Varım” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 6’sı siyasi boyutlarla ilgilidir (Tablo 9).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Çocuk hakları kavramı tüm dünyada özellikle son elli yılda büyük bir önem kazanmış, devletler çocuk haklarının korunup geliştirilmesine yönelik önemli çalışmalar yapmıştır.

Şekil 12. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.22)

Bu konu başlığında küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili 1 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ait görsel aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 13. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ait görsel örneği

(Harut, 2021, s.23)

“Haklarımın Varım” konu başlığında yer alan bu görselde dünyanın farklı ülke vatandaşlıklarına ait çocuklar dünya haritası eşliğinde gösterilmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi tüm dünya ülkeleri çocuklarını ilgilendiren ve haklarını güvence altına alan bir sözleşmedir. Bundan dolayı görsel uluslararası ölçekte bir etkiye sahiptir. Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni temsil ettiğinden ötürü küreselleşmenin siyasi boyutuna ait örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 11.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Birey Ve Toplum	SB.6.1.1.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.6.1.2.	0	0	0	0	1	0	0	1
	SB.6.1.3.	0	0	0	0	1	0	0	1
	SB.6.1.4.	0	0	0	0	1	0	0	1
	SB.6.1.5	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	0	0	0	0	3	0	0	3

Tablo 11’de Sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 3 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 12.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Birey Ve Toplum	SB.6.1.1.	-	-	-	-	-	-
	SB.6.1.2.	-	-	-	-	Kültürlerarası Etkileşim	-
	SB.6.1.3.	-	-	-	-	Kültürel Birikim	-
	SB.6.1.4.	-	-	-	-	Ülkelerarası Seyahat	-
	SB.6.1.5.	-	-	-	-	-	-

Tablo 11’de görüldüğü gibi “*SB.6.1.1. Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.*” kazanımına karşılık gelen “*Toplumdaki Rollerim*” ve “*SB.6.1.5. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.*” kazanımına karşılık gelen “*Hak, Özgürlük, Sorumluluk*” konu başlıklarında küreselleşmeyle ilgili örnek ve görsel tespit edilememiştir.

“*SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Bizi “Biz” Yapanlar*” konu başlığı

içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 11).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Bir milletin dili bozulursa kültürü de zarar görür. Düşünce dünyasında, sanat ve edebiyatında sıkıntılar ortaya çıkar. Son dönemde yabancı kelimelerin dilimize girmesi, iş yeri tabelalarında yabancı kelimelerin kullanılması, televizyon, Genel Ağ, sosyal medya vb. ortamlarda Türkçemizin yanlış ve bozuk kullanılması dilimize zarar vermektedir.

Şekil 14. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.20)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.1.3. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular.” kazanımına karşılık gelen “Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 11). Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Farklılıkları yedi renkten oluşan bir gökkuşağı olarak düşünürsek Anadolu, geçmişten bugüne en güzel renkleri barındıran bir coğrafya olmuştur. Her kültür ve kimlik, gökkuşağının bir rengi olarak hem yalnız başına hem de diğer renklerle bir bütün hâlinde anlamlıdır.

Şekil 15. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.32)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.” kazanımına karşılık gelen “Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi” Var konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 11).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sadaka taşlarına para bırakıldıktan sonra ihtiyacı olan kişi sadaka taşından sadece ihtiyacı kadarını alır ve diğer ihtiyaç sahiplerini de düşünürdü. Hatta 17. yüzyılda İstanbul’u anlatan bir Fransız gezgin, karşılaşmış olduğu medeniyet karşısında çok şaşırılmış olduğundan olacak ki takip etmiş, sadaka taşında bulunan paraların tam bir hafta boyunca yerinde kaldığını belirtmiştir.

Genel Ağ haberi 05/10/2017 (Düzenlenmiştir.)

Şekil 16. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.35)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.2.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 13.

Küreselleşmenin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Birey Ve Toplum	SB.7.1.1.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.7.1.2.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.7.1.3.	2	0	0	1	3	0	1	7
	SB.7.1.4.	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	2	0	0	1	3	0	1	7

Tablo 13’te Sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 7 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 13).

Tablo 14.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Birey ve Toplum	SB.7.1.1.	-	-	-	-	-	-
	SB.7.1.2.	-	-	-	-	-	-
	SB.7.1.3.	Teknolojinin Küresel Etkisi	-	-	Teknolojinin Küresel Etkisi	Teknolojinin Küresel Etkisi	-
		Teknolojik İmkanlar				Teknolojinin Evrenselliği	
						Kültürel alışveriş	
	SB.7.1.4.	-	-	-	-	-	-

Tablo 13’te görüldüğü gibi “*SB.7.1.1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.*” kazanımına karşılık gelen “*İnsandan İnsana Giden Yol*”, “*SB.7.1.2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.*” kazanımına karşılık gelen “*İletişimin Gücü*” ve “*SB.7.1.4. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.*” kazanımına karşılık gelen “*İletişim Özgürlüğü*” konu başlıklarında küreselleşmeyle ilgili örnek ve görsel tespit edilememiştir.

“*SB.7.1.3. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.*” kazanımına karşılık gelen “*Hızlı İletişim Güçlü Toplum*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili

toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2'si bilim ve teknoloji, 1'i siyasi, 3'ü ise sosyokültürel boyutla ilgilidir. (Tablo13). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, siyasi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek gösterildiği gibidir:

İletişim alanındaki buluşların en önemlilerinden biri hiç kuşkusuz Gutenberg (Gutenberk)'in XV. yüzyılda icat ettiği matbaadır. İnsan yaşamının toplumsal, bilimsel, kültürel ve siyasi alanlara en temel katkısı bu büyük buluş sağlamıştır. Matbaa toplumların değişimini, gelişimini sağlayan itici bir güç olmuştur. Matbaanın bulunuşu gazeteciliğin gelişmesine ve bir meslek olarak ortaya çıkmasına yol açmıştır. Böylece iletişimin en önemli araçlarından biri olan gazete insanların yaşamına girmiştir. *(Kitap için yazarlar tarafından hazırlanmıştır.)*

Şekil 17. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.24.)

Bu konu başlığında küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili 1 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna ait görsel aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 18. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna ait görsel örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.26.)

Medya hayatımızın her alanında köklü değişiklikler meydana getirdiği gibi bize ait kültürü de etkilemektedir. Medya yayınları kültür farklılaşmasına sebep olduğu gibi diğer kültürler

arasındaki etkileşimi de arttırmaktadır. İletişimin tüm dünyada yaygın olarak kullanılması, insanları arasındaki mesafeyi daha da azaltmıştır. Bu durum kültürler arası etkilenmeyi hızlandırmış, toplumların birbirlerinin yaşantılarından faydalanmalarının yolunu açmıştır. Bu nedenlerden dolayı bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.3. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Birey ve Toplum Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 15.

Küreselleşmenin Birey ve Toplum Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu

Öğrenme Alanı	Öğretim Programı	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Birey ve Toplum	2005	2	1	0	6	8	0	7	24
	2018	2	1	1	8	7	0	3	22

Yukarıdaki tabloda, iki öğretim programı bazında incelenen ders kitaplarında tespit edilen küreselleşme boyutları gösterilmiştir. 2005 öğretim programındaki “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşme ile ilgili toplam 24 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örnekler daha çok sosyokültürel boyutta öne çıkmaktadır. 2018 öğretim programındaki “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında ise küreselleşme ile ilgili toplam 22 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örneklerin siyasi boyutta ön

plana çıktığı görülmüştür. İncelenen ders kitaplarındaki öğrenme alanları karşılaştırıldığında, küreselleşme ile ilgili en fazla örneğin 2005 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında olduğu ve 2018 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında küreselleşmenin daha az yer aldığı söylenebilir.

4.4. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.4.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 16.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Kültür Ve Miras	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2., 3. ve 4. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	5. ve 6. Kazanım	0	0	0	0	2	0	1	3
	Toplam	0	0	0	0	2	0	1	3

Tablo 16’da Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan

küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 3 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 16).

Tablo 17.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Kültür ve Miras	1. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2., 3. ve 4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. ve 6. Kazanım	-	-	-	-	Küresel Gelişime Uyum	-

Tablo 16’da görüldüğü gibi 1. kazanım olan “Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve yapıtları tanır.” kazanımına karşılık gelen “Güzel Ülkem” ve 2. kazanım olan “Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.”, 3. kazanım olan “Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.” ile 4. kazanım olan “Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.” kazanımlarına karşılık gelen “Zengin Kültürümüz” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

5. ve 6. kazanım olan “Kanıt kullanarak Atatürk inkılâplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.” ile “Atatürk inkılâplarıyla ilkelerini ilişkilendirir.” kazanımlarına karşılık gelen “Atatürk’ü Anlamak” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 16).

Küreselleşmenin sosyokültürel, boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Atatürk, Türk milletinin çağa ayak uydurması gerektiğine inanmıştır. Gelişmelere ayak uyduramayan devletlerin zaman içinde yok olacağını söylemiştir. Osmanlı Devleti yüzyıllarca güçlü bir devlet olarak varlığını sürdürmüştür. Ancak zaman içinde ilerleyen bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uyduramamıştır.

Şekil 19. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.50)

Bu konu başlığında küreselleşmeyle ilgili 1 adet görsel tespit edilmiştir. Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili tespit edilen görsel aşağıdaki gibidir:

Şekil 20. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.51)

Şekil 20’de Osmanlı zamanında kullanılan ve Cumhuriyetin ilanından sonra çağdaşlaşma yolunda yapılan yeni ağırlık birimleri ve takvimler gösterilmektedir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eskiden kullanılan ölçü, tartı ve zaman birimleri dünyaya ayak uydurmak ve tek tip birimlere geçmek için değiştirilmiştir. Diğer bir deyişle küresel dünya şartlarına uyum

sağlanmıştır. Yaşanan bu yenilikler günlük hayatı ilgilendirdiğinden dolayı görsel sosyokültürel boyuta örnek olarak gösterilmiştir.

4.4.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 18.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Kültür Ve Miras	1. ve 2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Kazanım	0	0	1	1	5	0	1	8
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. ve 7. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	8. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	9. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	0	0	1	1	5	0	1	8

Tablo 18’de Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 8 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 18).

Tablo 19.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Kültür Ve Miras	1. ve 2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	-	-	Uluslararası ticaret	-	Kültürel etkileşim	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	6. ve 7. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	8. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	9. Kazanım	-	-	-	-	-	-

Tablo 18’de görüldüğü gibi:

1. ve 2. kazanım olan “*Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.*” ile “*Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.*” kazanımlarına karşılık gelen “*Anayurttan Anadolu’ya*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

3. kazanım olan “*Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri’ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin önemini ve görevlerini kavrar.*” kazanımına karşılık gelen “*Atlı Askerlerden Modern Türk Ordusuna*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

5. kazanım olan “*Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet’in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler.*” kazanımına karşılık gelen “*İslamiyet’in Doğuşu ve Yayılışı*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

6. ve 7. kazanım olan “*Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.*” ile “*Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk-İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.*” kazanımlarına karşılık gelen “*İlk Türk İslam Devletleri*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

8. kazanım olan “*Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Kültürümüzün Yaşayan Değerleri: Kutlamalar*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

9. kazanım olan “*Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarını kanıtlar gösterir.*” kazanımına karşılık gelen “*Bozkırın Sanatkarları*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*İpek Yolu’nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Doğu İle Batıyı Buluşturan Yol: İpek Yolu*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 8 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel ve ekonomi boyutlarıyla ilgilidir (Tablo 18). Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

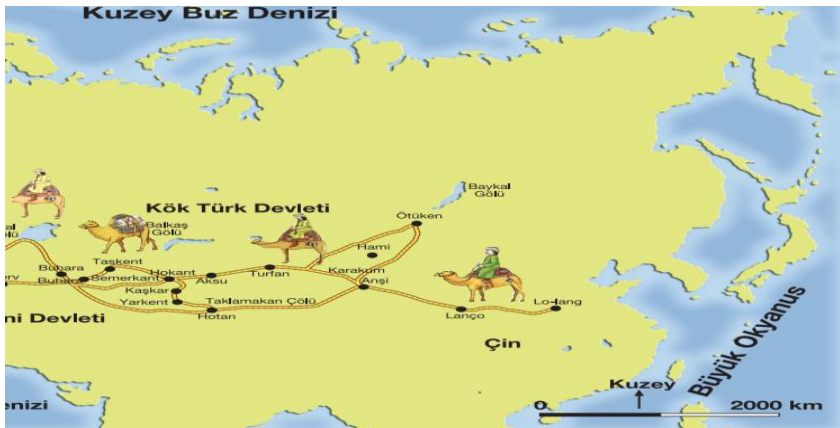
Kervanımızın yolculuğu Çin'den başladı. İpek Yolu'nun kuzey güzergahını takip ederek Kök Türk ülkesini ve Türk boylarının yaşadığı toprakları aştık. Hazar Denizi'nin güneyinden İran'a, Sasani Devleti'nin sınırları içerisinde geçtik, Anadolu'ya geldik. Bizans Devleti içindeki yolculuğumuz İstanbul'a kadar devam etti. Yanımızda getirdiğimiz ipek kumaş, porselen, baharat, mücevher, halı ve deri eşyaları yol boyunca geçtiğimiz ülkelerde sattık. Birçok ürünün ticaretini yapmamıza rağmen en değerli malımız ipek kumaştı. Bu sebeple bu yola "İpek Yolu" denilmiştir. Buraya kadar birçok zorluğu aşarak geldik. Çölde kum fırtınalarıyla karşılaştık. Mallarımızı taşıyan develerden bir kısmını çöllerde kaybettik. Kervanımıza eşlik eden silahlı muhafızlara rağmen haydutların saldırısına uğradık. Mallarımızı satmak için uğradığımız ülkelere, doğuda çok talep gören cam eşya, gümüş, bakır gibi madenler satın aldık.

Bu yolu yalnızca ticaret yapılan bir yol olarak görmeyin. Doğu ile batı arasında bir kültür köprüsü olan bu yol üzerinden; elçiler, bilim insanları, düşünürler, sanatçılar, din adamları geçmektedir. Onlar bu yolda, birbirlerinden uzak ve farklı ülkeler arasında gelenekleri, kültürleri, yenilikleri, inançları taşımaktadırlar.

Şekil 21. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.74)

Bu konu başlığında küreselleşmeyle ilgili 1 adet görsel tespit edilmiştir. Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili tespit edilen görsel aşağıdaki gibidir:

Şekil 22. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili görsel örneği

(Başol ve diğerleri ,2014, s.75)

İpek Yolunda Türkler ünitesinde tespit edilen yukarıdaki görselde, İpek Yolu görselleştirilmektedir. Gösterilen bu ticaret yolları sadece ipek ham maddeli ürünler değil

deri, porselen, mücevher, giysi gibi oldukça değerli birden fazla malın taşınıp ticaretinin yapıldığı yol olmuştur. Uzun yıllar boyunca ülkeler arasında yapılan ticaret bu yol üzerinden devam etmiştir. Geçmiş dönemler için de şüphesiz bu durum küreselleşme süreci içinde hem kültürel olarak hem de ekonomik olarak insanların bir birleriyle etkileşim içinde olmalarını sağlamıştır. Bu yüzden de bu görseller küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili örnek olarak gösterilebilir.

4.4.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 20.

Küreselleşmenin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte Ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Kültür Ve Miras	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Kazanım	0	0	1	0	0	0	0	1
	4. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	5. Kazanım	0	0	0	0	1	0	0	1
	6. Kazanım	0	0	2	6	12	0	5	25
	7. Kazanım	0	0	0	0	4	0	0	4
	8. Kazanım	4	0	0	1	0	0	1	6
	Toplam	4	0	3	7	17	0	6	37

Tablo 20’de Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan

küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 37 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 20)

Tablo 21.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyutu	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Kültür Ve Miras	1. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	Küresel Teknoloji Gelişimi	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	Ortak Kültürel Öğeler	-
	6. Kazanım	-	-	Küresel Ticaret Yoluyla Etkileşim	Devletlerarası Etkileşim	Kültürel Etkileşim	-
	7. Kazanım	-	-	-	-	Kültürel Etkileşim	-
	8. Kazanım	Küresel İcatların Kullanımı	-	Küresel Ticaret	Küresel Gelişmelerin Takibi	-	-

Tablo 20’de görüldüğü gibi:

1. kazanım olan “*Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu’nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.*”

kazanımına karşılık gelen “*Türklerin Anayurdu Anadolu*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

2. kazanım olan “*Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.*” kazanımına karşılık gelen “*Beylikten Devlete Osmanlı’nın Kuruluşu*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.*” kazanımına karşılık gelen “*Farklılıklara Rağmen*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

3. kazanım olan “*Osmanlı Devleti’nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı’da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Karaların ve Denizlerin Hâkimi Osmanlı*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 20). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Osmanlı donanması XVI. yüzyıldaki başarılı deniz fetihlerini sonraki yüzyıllarda devam ettiremedi. Gemi teknolojisindeki ilerlemeleri takip edememesi, gemicilerin eğitimine yeterince önem vermemesi donanmanın eski gücünü yitirmesine neden oldu. Sonuçta Akdeniz’deki hâkimiyetini kaybeden Osmanlı, güçlü bir deniz gücü olmaktan çıktı.

Şekil 23. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.75).

Bu konu başlığı içerisinde görsel örnek tespit edilememiştir.

5. kazanım olan “*Şehir incelemesi yoluyla, Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir.*” kazanımına karşılık gelen “*Gez Dünya’yı Gör Konya’yı*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 20).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

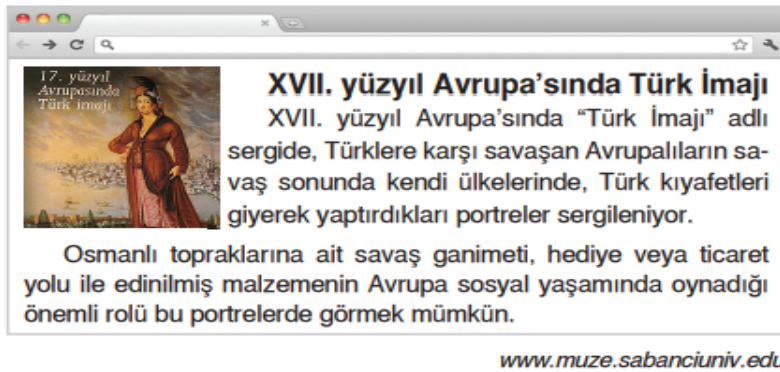
Konya'daki pek çok cami, türbe, medrese, çeşme ve en önemlisi de Mevlana Müzesi her yıl yüz binlerce turistin akınına uğruyor.

Şekil 24. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.78).

Bu konu başlığı içerisinde görsel örnek tespit edilememiştir.

6. kazanım olan “Osmanlı-Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.” kazanımına karşılık gelen “Nasıl Etkiledik Nasıl Etkilendik” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 25 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel, siyasi ve ekonomik boyutlarla ilgilidir (Tablo 20). Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 25. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.82).

Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ticaret, Osmanlı ile Avrupa devletleri arasındaki etkileşimi daha da arttırdı. Birçok ürün bu sayede Avrupa'da kullanılmaya başlandı. Osmanlı'da halı, madenî ve seramik eşyalar da kullanılan lale figürü özellikle Hollanda'da büyük ilgi gördü. Avusturya elçisi Busbecq'in (Busbek) İstanbul'dan Avrupa'ya taşıdığı lale, Hollanda'da "Türklerin Lalesi" olarak yaygınlaştı. Zamanla bir tutkuya dönüşen lale yetiştiriciliği sanata da yansıdı, birçok Hollandalı ressamın eserine konu oldu.

Şekil 26. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.83)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili 5 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili tespit edilen görseller aşağıdaki gibidir:

Kahve Keyfi" isimli tablo Avrupalı bir ressam aittir.

Şekil 27. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.83)

Avrupalı bir ressamın ait tabloda Türk halı motifleri yer almaktadır.

Şekil 28. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.83)

Türk kıyafetleri içinde bir Avrupalı

Şekil 29. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.82).

İstanbul'daki III. Ahmet Çeşmesi Avrupa süsleme sanatından izler taşımaktadır.

Şekil 30. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014,s.84)

Avrupa resim sanatının etkisiyle portre tarzında minyatür eserler verilmeye başlandı.

Şekil 31. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

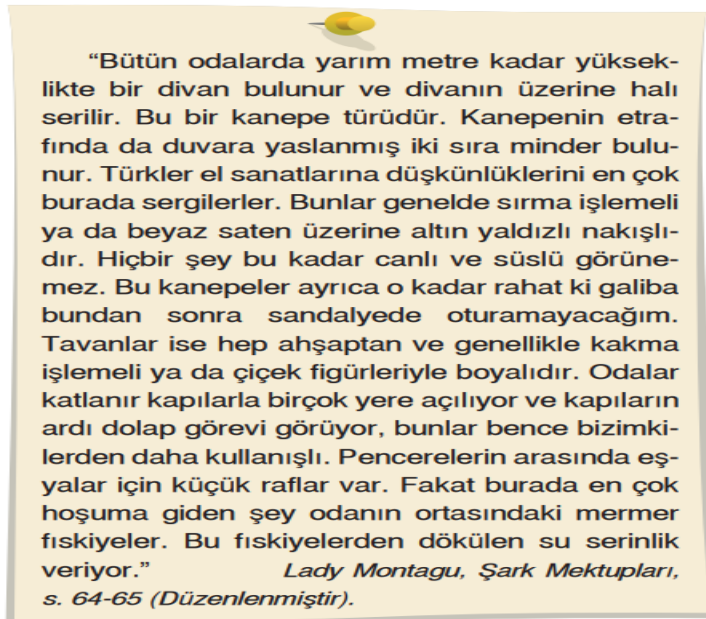
(MEB, 2014, s.85)

Yukarıdaki şekillerde Osmanlı devletiyle bir şekilde etkileşime girmiş Avrupalı devletlerin Türk sosyokültürel hayatından etkilenip bu etkileri sanat eserlerine yansıttığı görülmektedir. Etkileşimler sayesinde hem Osmanlı hem de Avrupalı devletler birbirlerinden etkilenmiş ve bu da sosyokültürel hayata yansımıştır. Şüphesiz tüm bu

gelişmeler zamanın küreselleşmesi sayesinde meydana gelmiştir. Bu nedenlerden dolayı da yukarıdaki şekiller küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

7. kazanım olan “*Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Seyyahların Dilinden Osmanlı Kültürü*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 19).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 32. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.86)

Bu konu başlığı içerisinde görsel örnek tespit edilememiştir.

8. kazanım olan “*Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.*” kazanımına karşılık gelen “*Yeni Kurumlarla Değişen Toplum Hayatı*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler siyasi ve bilim teknoloji boyutla ilgilidir (Tablo 19).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Gazete, Osmanlı Devleti'nde gerçekleştirilen ıslahatlardan yalnızca biriydi. Osmanlı Devleti'nin Avrupa karşısında XVII. yüzyıldan itibaren gerilemeye başlamasıyla devlet adamları bu duruma çareler aradılar. XVIII. yüzyıldan itibaren gerçekleştirilen ıslahatlarla Avrupa'daki kurum ve gelişmeler alınarak ülkenin ilerlemesi yönünde çalışmalar yapıldı. ıslahatlardan en önemlileri haberleşme ve ulaşım alanındaydı. Önce haberleşme alanında gerçekleştirilen ıslahatlara bakalım.

XIX. yüzyıl başlarında Avrupa'nın büyük bölümünde halkın mektubunu gönderebildiği, gazetesini alabildiği postaneler bulunmaktaydı. Haberleşme alanında bir ıslahat yapılması gereği duyan Osmanlı devlet adamları 1840'da Posta Nezareti'ni kurdular.

Şekil 33. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.90)

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Haberleşme alanındaki ıslahatların ardından ulaşım alanında gerçekleştirilen ıslahatları da inceleyelim.

XIX. yüzyılda bilim ve teknolojinin büyük gelişme gösterdiği Avrupa'da buharlı makinelerle dayalı ulaşım araçları kullanılmaya başladı. Buharlı gemiler ve trenler ulaşımı hızlandırdı ve kolaylaştırdı. Osmanlı Devleti de bu teknik gelişmeleri yakından izleyerek kendi topraklarında yaygınlaşması için çaba gösterdi.

Şekil 34. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.91)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili tespit edilen görseller aşağıdaki gibidir:

1850 İngiliz yapımı lokomotif. İzmir-Aydın demir yolu hattında çalışmıştır. İstanbul'da Haydarpaşa Tren Garı önünde sergilenmektedir.

Şekil 35. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.92).

4.5. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.5.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 22.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Kültür Ve Miras	SB.5.2.1.	0	0	0	3	3	0	0	6
	SB.5.2.2.	0	0	0	0	1	0	0	1
	SB.5.2.3.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.2.4.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.2.5.	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	0	0	0	3	4	0	0	7

Tablo 22’de Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanındaki kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 7 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 22).

Tablo 23.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Kültür Ve Miras	SB.5.2.1.	-	-	-	Devletlerarası Etkileşim	Kültürel Etkileşim	-
	SB.5.2.2.	-	-	-	-	Ülkelerarası Turizm	-
	SB.5.2.3.	-	-	-	-	-	-
	SB.5.2.4.	-	-	-	-	-	-
	SB.5.2.5.	-	-	-	-	-	-

Tablo 22’de görüldüğü gibi:

“SB.5.2.3.Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.” kazanımına karşılık gelen “Zengin Kültürümüz” konu başlığında küreselleşmeyle ilgili örnek içerik ve görsel tespit edilememiştir.

“SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Ortak Değerlerimiz” konu başlığında küreselleşmeyle ilgili örnek içerik ve görsel tespit edilememiştir.

“SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.” kazanımına karşılık gelen “Geçmişten Günümüze Kültürümüz” konu başlığında küreselleşmeyle ilgili örnek içerik ve görsel tespit edilememiştir.

“SB.5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.” kazanımına karşılık gelen “Uygarlıkları Tanıyoruz” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü siyasi, 3’ü sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 22). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Bilim, sanat, eğitim gibi alanlarda önemli çalışmalar yapan ve insanlık tarihine önemli katkılar sunan bu uygarlıklar; Anadolu, Mısır ve Hindistan uygarlıklarını etkilemiştir. Şimdi bu uygarlıkları inceleyelim.

Şekil 36. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.34)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.” kazanımına karşılık gelen “Ülkemizin Güzellikleri” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 22). Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

1996 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi’ne alınan Hattuşaş (Görsel 2.22) Çorum ilimizin Boğazkale ilçesinde bulunur. Hitit İmparatorluğu’nun başkenti olarak yüzyıllar boyunca Anadolu’nun çok önemli bir merkezi olmuştur. Geniş bir alana yayılan bu bölgede yapılan arkeolojik kazılarda birçok esere ulaşılmıştır. Bölge her yıl gerek yerli gerekse yabancı çok sayıda turist tarafından ziyaret edilmektedir.

Şekil 37. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.44)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.5.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 24.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Kültür Ve Miras	SB.6.2.1.	1	0	1	0	2	0	1	5
	SB.6.2.2.	0	0	2	3	3	0	3	11
	SB.6.2.3.	0	0	0	4	3	0	0	7
	SB.6.2.4.	0	0	0	0	1	0	0	1
	SB.6.2.5.	0	0	3	2	4	0	2	11
	Toplam	1	0	6	9	13	0	6	35

Tablo 24’te Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 35 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 24).

Tablo 25.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Kültür Ve Miras	SB.6.2.1.	Kültürlerarası Etkileşim	-	Kültürlerarası Ekonomik İlişkiler	-	Kültürlerarası Etkileşim	-
	SB.6.2.2.	-	-	-	Fetihler Yoluyla Etkileşim	Fetihler Kültürel Etkileşim	-
	SB.6.2.3.	-	-	-	Fetihler Yoluyla Etkileşim	Kültürlenme	-
	SB.6.2.4.	-	-	-	-	Ortak Mirasın Korunumu	-
	SB.6.2.5.	-	-	Ülkelerarası Ticaret	Devletlerarası Ticari Yol Mücadelesi	Kültürel Etkileşim	-

“SB.6.2.1. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.” kazanımına karşılık gelen “Türklerin Anayurdu Orta Asya” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 1’i bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi ve 2’si sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 24).

Küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Uygurlar tarihte bilinen 18 harfli ikinci Türk alfabesi olan Uygur Alfabesi'ni kullanmışlardır. Uygurlar, kâğıt ve matbaayı Çinlilerden öğrenip kullanmışlardır. Diğer Türk devletlerinin, Arapların ve Avrupalıların da öğrenmesini sağlamışlardır.

Şekil 38. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021,s.61)

Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Uygurların Yaşamı
Uygurlar kış gelince Turfan'a gelip otururlar ve bahar gelince de Karabalgasun şehrine göç ederlerdi. Uygurların başkenti olan Karabalgasun, aynı zamanda bir ilim ve sanat merkeziydi. Turfan şehri ticaret yollarının kesiştiği bir merkez olması bakımından önemliydi. Bundan dolayı birçok yabancı tüccar ve ticaret kolonileri vardı. Kervan işletmek, tüccarları kontrol ederek vergi almak onları zenginleştiriyordu. Ayrıca türlü milletten insanlarla karşılaşp onların dillerini de öğrenen Uygurların, dünya görüşleri de geliyordu. Kültür ve medeniyette çok önemli ilerlemeler gösteren Uygurların, mani ve buda dini hakkındaki bilgileri Çinlilerden çoktu.
Bahaddin ÖGEL, "Türk Kültürünün Gelişme Çağları", s.205-206 (Düzenlenmiştir.)

Şekil 39. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s.63)

Merhametiyle tanınan Hz. Osman Dönemi'nde fetihler devam etmiş; Kıbrıs, Libya, Tunus ve Horasan fethedilmiştir. İslamiyet'in geniş sınırlara yayılması, Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak bu bölgelere gönderilmiştir. Ayrıca ilk dayanma kurulmuş, fetihlere de devam edilmiştir.

Şekil 41. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.69)

Bu konu başlığında küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili 3 adet görsel tespit edilmiştir. Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili tespit edilen görsel aşağıdaki gibidir:

Şekil 42. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuna ait görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 65)

Kâbe, Müslümanlar için kutsal kabul edilen ve Hac ve Umre ibadetlerini yapmak için ziyaret ettikleri yerler arasındadır. Bu yer bulunduğu ülke için ekonomik anlamda gelir kaynağıdır. Çünkü buraya gelen Müslümanlar burada ibadetlerini yaparken kalacak, yiyecek ve hediyelik eşya gibi ihtiyaçlarını karşılamak için alışveriş yapmaktadır. Bu sebeplerden dolayı bu görsel küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomik boyutuyla ilgili örnek gösterilebilir.

“SB.6.2.3. *Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Türkler İslamiyet İle Tanışıyor*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 7 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4’ü siyasi, 3’ü sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 24). Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Orta Asya’da Kök Türk Devleti yıkılmış, siyasi otorite boşluğu ortaya çıkmıştır. Bu siyasi boşluktan faydalanmak isteyen Araplar ve Çinliler Batı Türkistan için mücadeleye başlamışlardır. Abbasiler ve Çinliler arasındaki bu mücadele Talas Savaşı’na (751) neden olmuştur. Abbasiler bu savaşta Çin’e karşı Türklerle ittifak kurmuş ve Türklerin desteği ile büyük bir zafer kazanmıştır. Zaferden sonra Araplar ve Türkler arasında başlayan dostluk ve iyi ilişkiler sayesinde Türkler İslam dinini yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Böylece Türkistan coğrafyasında İslamiyet’in yayılmasıyla Batı Türkistan Çin egemenliğine girmekten kurtulmuş ve Türk-İslam tarihi başlamıştır. Bununla birlikte Müslümanlar kâğıt, matbaa, barut, pusula vb. buluşları Çinlilerden öğrenerek dünyaya yayılmasına aracılık etmişlerdir.

Şekil 43. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021,s.72)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.2.4. *Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Yeni Yurt Anadolu*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 24).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Mengücekliler (1080-1228)

Emir Mengücek tarafından Erzincan, Kemah, Divriği ve Karahisar’da kurulan Türk beyliği-
dir. **Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası** en önemli eserleridir. Sivas Divriği’de bulunan bu tarihî eser
UNESCO tarafından 1985 yılında Dünya Miras Listesi’ne alınmıştır. Divriği Ulu Cami, Anadolu’da-
ki ilk külliye'dir.

Şekil 44. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.86)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.2.5. *Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.*” kazanımına karşılık gelen “*Tarihi Yollar*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 11 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü ekonomi, 2’si siyasi ve 4’ü sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 24). Küreselleşmenin sosyokültürel, ekonomi ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Kavramlar

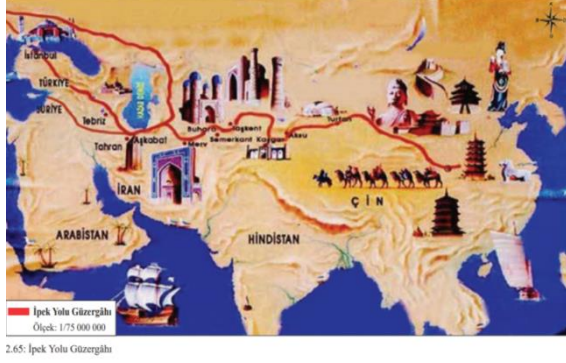
Etkileşim, Ticaret

Tarih boyunca insanlar ürettiklerini ticaret yolları aracılığıyla taşıdılar ve sattılar. İpek ve Baharat Yolu da insanlık tarihinin en eski ve önemli ticaret yollarındandır. Kıtaları birbirine bağlayan ve medeniyetlerin gelişmesini sağlayan ticaret, bu ticaret yolları üzerinden yüzyıllarca devam etmiştir. Bu ticaret yolları günümüzde önemini kaybetmiş olsa da o dönemin devletleri bu yolların denetimini ele geçirmek için birçok savaşlar yapmışlardır.

Şekil 45. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.95)

Bu konu başlığında küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili 2 adet görsel tespit edilmiştir. Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili tespit edilen görsel aşağıdaki gibidir:

Şekil 46. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.96)

Şekil 47. Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.97)

Tarihe Yolculuk ünitesinde tespit edilen yukarıdaki görsellerde, ipek yolu ve baharat yolu görselleştirilmektedir. Gösterilen bu ticaret yolları sadece ipeğin ve baharatın değil deri işleme ürünlerin, porselen, değerli takı, kıyafet gibi değeri fazla olan birçok malın taşınım ticaretinin yapıldığı yollar olmuşlardır. Uzun yıllar boyunca ülkeler arasında yapılan ticaret

bu yollar üzerinden devam etmiştir. Geçmiş dönemler için de şüphesiz bu durum küreselleşme süreci içinde hem kültürel olarak hem de ekonomik olarak insanların bir birleriyle etkileşim içinde olmalarını sağlamıştır. Bu yüzden de bu görseller küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgili örnek olarak gösterilebilir.

4.5.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 26.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Kültür Ve Miras	SB.7.2.1.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.7.2.2.	0	0	0	0	1	0	0	1
	SB.7.2.3.	4	0	2	1	7	0	0	14
	SB.7.2.4.	0	0	1	0	2	0	0	3
	SB.7.2.5.	0	0	0	0	2	0	0	2
	Toplam	4	0	3	1	12	0	0	20

Tablo 26’da 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanındaki kazanımlarda küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 21 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 26).

Tablo 27.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Kültür Ve Miras	SB.7.2.1.	-	-	-	-	-	-
	SB.7.2.2.	-	-	-	-	Kültürlerarası Etkileşim	-
	SB.7.2.3.	Buluşların Yaşama Etkisi	-	Uluslararası Ekonomi	Sosyolojik Fikirlerin Siyasi Sınırlara Etkisi	Kültürlerarası Etkileşim	-
	SB.7.2.4.	-	-	Uluslararası Ekonomi	-	Kültürlerarası Etkileşim	-
	SB.7.2.5.	-	-	-	-	Kültürlerarası Etkileşim	-

Tablo 26’da görüldüğü gibi “*SB.7.2.1. Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.*” kazanımına karşılık gelen “*Beylikten Cihan Devletine*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

“*SB.7.2.2. Osmanlı Devleti’nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.*” kazanımına karşılık gelen “*İnsanı Yaşat Ki Devlet Yaşasın*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 26). Küreselleşmenin sosyokültürel, boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde farklı ırklara ve dinî inançlara sahip insanlar yaşamıştır. Osmanlı Devleti'ndeki bu çok kültürlülük, Osmanlı millet sisteminin de temelini oluşturmaktadır. Bu sistemi Türk sanatının en güzel ürünlerinden biri olan "ebru sanatı"na benzetebiliriz. Ebruda farklı renkler birbirine karışarak mükemmel bir ahenk meydana getirmiştir. Osmanlı Devleti'nde de farklı milletlerin kültürleri birbirine karışmış, birbirlerinin rengini almış, yeni bir renk ve ahenk oluşturmuştur.

Şekil 48. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.62)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

"SB.7.2.3. Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar." kazanımına karşılık gelen *"Avrupa'da Uyanış"* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 14 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4'ü bilim ve teknoloji, 2'si ekonomi, 1' siyasi ve 7'si sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 26). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

XI. ve XII. yüzyıllarda Haçlı Seferleri sırasında Avrupalılar İslam dünyasından matbaa, kâğıt ve pusulayı öğrenmekle kalmamış aynı zamanda bunları geliştirmişlerdir. Bu araçların kullanılması Avrupa'da XV. ve XIX. yüzyıllar arasında ekonomik, sosyal, kültürel, dinî, bilimsel ve siyasi gelişmelerin temelini oluşturmuştur.

Şekil 49. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 64)

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Yeni deniz ticaret yollarının bulunması İpek ve Baharat Yollarının eski önemini kaybetmesine neden oldu. Deniz ticareti Akdeniz'den okyanuslara kaydı. Portekizliler ve İngilizler uzak doğuyu özellikle Hindistan'ı sömürge hâline getirmeye çalıştılar.

Şekil 50. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.66)

Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Fransa'dan yayılan bu fikirler dünya siyasi haritasının değişmesine neden oldu. Eşitlik, adalet ve özgürlük fikirleri tüm dünyada demokrasi hareketlerini hızlandırdı. Fransız İhtilali ile dünyaya yayılan milliyetçilik fikri, Osmanlı Devleti gibi çok uluslu olan devletleri olumsuz etkiledi. Osmanlı Devleti'ne bağlı olan bazı milletler, milliyetçilik fikrine kapılarak kendi bağımsız devletlerini kurmak istedikler. Bu milletler Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve siyasi sıkıntılarından faydalanarak isyanlar başlattılar.

Şekil 51. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.72)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.2.4. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımına karşılık gelen “Değişen Dünyada Değişen Osmanlı” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 1'i ekonomi ve 2'si sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 26).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Avrupa’da Coğrafi keşiflerle başlayan gelişmeler Osmanlı Devleti’ni de etkiledi. Coğrafi keşifler sonrası ticaret yolları değişti ve Osmanlı Devleti’nin vergi ve ticaret gelirleri azaldı. Uzun süren savaşların beraberrinde getirdiği ekonomik sıkıntılar ve isyanlar devleti zor durumda bıraktı.

Şekil 52. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.74)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Osmanlı tarihinde ilk defa Lale Devri ile Batı kültürü ve kurumlarına yoğun bir ilgi başlamıştır. Lale Devri’nde Osmanlılar, Batılılar ve bilhassa Fransızlarla iyi ilişkiler kurmuşlardır.

Şekil 53. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.75)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.2.5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Osmanlıdan Kalan Mirasımız” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 26). Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Osmanlı Devleti topraklarını Doğu Avrupa, Güneybatı Asya ve Kuzey Afrika'ya kadar genişleterek dünyadaki büyük devletlerden biri olmayı başarmıştır. Hâkimiyet kurduğu coğrafyada ve bu coğrafyanın çevresinde yaşayan farklı milletlerin kültürlerinden etkilenmiştir. Kendisi de yerel kültürleri etkilemiştir. Böylece Osmanlı Devleti sürekli etkileşim içinde ve zenginleşen bir kültüre sahip olmuştur.

Şekil 54. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.84)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.6. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 28.

Küreselleşmenin Kültür ve Miras Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu

Öğrenme Alanı	Öğretim Programı	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Kültür ve Miras	2005	4	0	4	8	24	0	8	48
	2018	5	0	9	13	29	0	6	62

Yukarıdaki tabloda, 2005 ve 2018 öğretim programı bazında incelenen ders kitaplarında tespit edilen küreselleşme boyutları gösterilmiştir. 2005 öğretim programındaki “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşme ile ilgili toplam 48 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örnekler daha çok sosyokültürel boyutta öne çıkmaktadır. 2018 öğretim programındaki “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında ise küreselleşme ile ilgili toplam 62 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örneklerin sosyokültürel boyutta ön plana çıktığı görülmüştür. İncelenen kitaplarındaki öğrenme alanları karşılaştırıldığında küreselleşme ile ilgili en fazla örneğin 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanlarında olduğu ve 2005 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanlarında küreselleşmenin daha az yer aldığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanlarında küreselleşmenin arttığı tespit edilmiştir.

4.7. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.7.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 29.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	7. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	0	0	0	0	0	0	0	0

Tablo 29’da Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında örnek tespit edilememiştir (Tablo 29).

Tablo 30.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	1. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	6. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	7. Kazanım	-	-	-	-	-	-

Tablo 27’de görüldüğü gibi ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarına karşılık gelen konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

4.7.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 31.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	1. ve 2. Kazanım	1	0	0	0	0	0	1	2
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. ve 5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. Kazanım	1	0	0	0	1	0	0	2
	7. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	2	0	0	0	1	0	1	4

Tablo 31’de Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 4 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 31).

Tablo 32.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	1. ve 2. Kazanım	Teknolojinin Sağladığı Kolaylık	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4. ve 5. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	6. Kazanım	Teknolojinin Sosyal Hayata Etkisi	-	-	-	Teknolojinin Sosyal Hayata Etkisi	-
	7. Kazanım	-	-	-	-	-	-

Tablo 31’de görüldüğü gibi, 3. kazanım olan “*Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.*” kazanımına karşılık gelen “*Farklı Yaşam Şekilleri ve İklim*”, 4. ve 5. kazanım olan “*Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.*”, “*Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’deki iklim tiplerinin dağılışı, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.*” kazanımlarına karşılık gelen “*Türkiye’nin İklimi*” ve 7. kazanım olan “*Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Uygarlıkların Beşiği*” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

1. ve 2. kazanım olan “Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.”, “Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.” kazanımlarına karşılık gelen “Dünya Bir Kağıda Nasıl Sığar ?” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 31). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Tarihte çizilen ilk haritalardan günümüzde çizilen haritalara gelindiğinde ise harita yapım tekniğinin geliştiği görülür. Günümüzde haritalar uyduların çektiği görüntüler veya gönderdiği sinyallerin alınması ile yapılmaktadır. Yanda

Şekil 55. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.34)

Konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 56. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.34)

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler küreselleşmeyi arttırmış, internet hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu gelişmeler ile birlikte bir bölgede yaşanan gelişmelerden internet sayesinde anında haberdar olmaktadır.

6. kazanım olan “*Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.*” kazanımına karşılık gelen “*Geçmişten Günümüze Yerleşme*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutlarıyla ilgilidir (Tablo 29). Küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İngiltere’de dokuma sektöründe ortaya çıkan makineleşme, daha sonra diğer alanlara yayıldı. Sanayi İnkılabı, şehirlerin hızla değişmesini sağladı. Sanayi İnkılabı ile şehirlerde, büyük miktarda üretimin yapıldığı fabrikalar kuruldu. Özellikle de ham madde ve ticaret yollarına yakın şehirler bu dönemde hızla büyüdü, gelişti. Günümüzde ise, tarımda ihtiyaç duyulan insan gücünün azalmasıyla birlikte köylerden şehirlere göçler yaşanmaya başladı. Artan şehir nüfusunun barınma ihtiyacını karşılayacak çok katlı binalar inşa edildi. Göçler sonucunda, şehirleşmeyle beraber milyonları aşan nüfusuyla metropol denilen büyük şehirler meydana geldi. İstanbul da bu şehirlerden biridir.

**XIX. - XXI.
Yüzyılda
Yerleşme**

Şekil 57. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.47)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.7.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 33.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	0	0	1	0	0	1
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Kazanım	0	0	0	1	1	0	0	2
	5. Kazanım	1	0	0	0	1	0	3	5
	Toplam	1	0	0	1	3	0	3	8

Tablo 33’te Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 8 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 33).

Tablo 34.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	1. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	-	-	Nüfus Sayım Nedenleri	-
	3. Kazanım	-	-	-	Uluslararası Sözleşmeler	Küresel Çocuk Haklarının Korunması	-
	4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	Teknolojinin Küresel Boyutlu Gelişimi	-	-	-	Küresel Gelişmelerin Sosyal Hayata Etkisi	-

Tablo 33’te görüldüğü gibi 1. kazanım olan “*Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye’de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır.*” kazanımına karşılık gelen “*Yaşadığımız Yerler*” ve 4. kazanım olan “*Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.*” kazanımına karşılık gelen “*Göçün Neden ve Sonuçları*” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

2. kazanım olan “*Tablo ve grafiklerden yararlanarak, ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.*” kazanımına karşılık gelen “*Türkiye Nüfusunun Özellikleri*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 33).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkeler, yirminci yüzyılın ortalarına kadar dünyada güçlü olmak için nüfus sayılarının fazlalığını yeterli ve gerekli görüyorlardı. Ancak günümüzde nüfusun sayısal fazlalığından çok nitelikleri üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle ülkeler, sınırları içinde ne kadar insan yaşadığını ve bu insanların ne gibi özelliklere sahip olduklarını tespit etmek ihtiyacı duyarlar.

Şekil 58. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.38)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

3. kazanım olan “Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.” kazanımına karşılık gelen “Eğitim ve Çalışma Hakkı” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel ve siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 33). Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çalışma hayatının en önemli sorunlarından biri de çocuk yaşta işçi çalıştırılmasıdır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, dünya çocuklarının korunması için hazırlanmıştır. Türkiye, bu sözleşmeyi 1994 yılında imzalayarak belirlenen şartları uygulamayı kabul etmiş ve yasal düzenlemeleri yapmıştır.

Şekil 59. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.47)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

5. kazanım olan “Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 33). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnsanlar, farklı amaçlar için bir yerden başka yerlere seyahat etmektedirler. Beslenme, barınma ve yaşam için yeni yerler aramak amacıyla başlayan ilk seyahatler günümüzde daha sık yapılmaktadır. Dünya nüfusunun artması ve ulaşım teknolojisindeki gelişmeler, seyahatin önem kazanmasına sebep olmuştur.

Şekil 60. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.48)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 61. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.49)

Şekil 62. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.49)

Şekil 63. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.49)

Yukarıda gösterilen örneklerde gelişen teknoloji sayesinde ulaşımda kullanılan bazı araçlar gösterilmektedir. Bu ulaşım araçları sayesinde Dünya'daki uzaklık kavramı yeni bir hal almış ve uzaklar eskiye göre daha yakın olmaya başlamıştır. İnsanlar bu sayede istedikleri yerlere daha hızlı giderek zamandan tasarruf etmiş ve etkileşimini daha da arttırmıştır. Tüm gelişmeler sayesinde dünya küçük ve küreselleşmenin arttığı bir ortam haline gelmiştir.

4.8. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.8.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 35.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	SB.5.3.1	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.3.2	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.3.3	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.3.4	1	0	0	0	1	0	1	3
	SB.5.3.5	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	1	0	0	0	1	0	1	3

Tablo 35’te Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 3 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 35).

Tablo 36.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	SB.5.3.1	-	-	-	-	-	-
	SB.5.3.2	-	-	-	-	-	-
	SB.5.3.3	-	-	-	-	-	-
	SB.5.3.4	Küresel Teknolojik Gelişmeler	-	-	-	Küresel Teknolojik Gelişmelerin Sosyal Hayata Etkisi	-
	SB.5.3.5	-	-	-	-	-	-

Tablo 35’te görüldüğü gibi:

“SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Haritalar Ne Diyor?” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” kazanımına karşılık gelen “İklimin Yaşamımıza Etkisi” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Nüfus ve Yerleşme” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Doğal Afet Ve Etkileri” konu başlığında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.” kazanımına karşılık gelen “Neden oldu?” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler bilim teknoloji ve sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 33). Küreselleşmenin bilim teknoloji ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İçinde bulunduğumuz dönemde ortaya çıkan kirlilik türlerinden biri de gürültü kirliliğidir. Ulaşım araçları (Görsel 3.49), sanayi kuruluşları ve inşaat çalışmaları vb. nedenler **gürültü kirliliğine** yol açar. Bu kirlilik, insanları hem fiziksel hem de ruhsal yönden olumsuz bir şekilde etkiler.

Şekil 64. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.81)

Konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 65. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 81)

Küreselleşme ile birlikte ulaşım alanında gelişmeler yaşanmış, otomobiller günlük hayatta kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler sayesinde bulunduğumuz yerlerden farklı bölgelere seyahat etme süreleri daha aza inmiştir. Bu gelişmeler ile birlikte araçlardan çıkan egzoz dumanları ve motor sesleri nedeniyle hava ve ses kirliliği meydana gelmiştir. Bu olumsuzluklar da insan hayatını fiziksel ve ruhsal yönden etkilemiştir.

4.8.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 37.

Küreselleşmenin 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	SB.6.3.1.	1	0	1	1	2	0	0	5
	SB.6.3.2.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.6.3.3.	0	0	1	0	0	0	0	1
	SB.6.3.4.	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	1	0	2	1	2	0	0	6

Tablo 37’de Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alan kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 6 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 37).

Tablo 38.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	SB.6.3.1.	Küresel Boyutta Etkili Buluşlar	-	Uluslararası Ticaret	Ülkelerarası Siyasi İlişkiler	Kültürlerarası Etkileşim	-
	SB.6.3.2.	-	-	-	-	-	-
	SB.6.3.3.	-	-	Ekonomik Faaliyetlerin Ülke Kalkınmasındaki Yeri	-	-	-
	SB.6.3.4.	-	-	-	-	-	-

Tablo 37’de görüldüğü gibi “SB.6.3.2. Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.” kazanımına karşılık gelen “Ülkemizin Coğrafi Özellikleri” ve “SB.6.3.4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımına karşılık gelen “Farklı İklimler Farklı Yaşamlar” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.3.1. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.” kazanımına karşılık gelen “Dünya’nın Neresindeyiz” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler bilim teknoloji, sosyokültürel, siyasi ve ekonomi boyutlarıyla ilgilidir (Tablo 37).

Küreselleşmenin sosyokültürel, siyasi ve ekonomi boyutlarına ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkemiz, coğrafi konumu itibariyle, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir ülkedir. Bu nedenle Anadolu'ya medeniyetlerin beşiği denilmiştir. Bu durum yurdumuzun; Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlaması, ulaşım ve ticaret yolları üzerinde bulunması, farklı iklim özelliklerine ve verimli topraklara sahip olması vb. özelliklerle açıklanabilir. Bu özellikleri düşündüğümüzde ülkemizin dünyada önemli bir yere sahip olduğunu anlayabiliriz.

Şekil 66. 6. sınıf ders kitabından alınmış içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.108)

Söz konusu başlıkta, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Dünya üzerinde herhangi bir yerin konumunu belirlemek için haritalarda bulunan paraleller ve meridyenlerden yararlanılır. Örnek olarak günlük hayatımızda kullandığımız yolbul (navigasyon) uygulaması konum bilgisini paraleller ve meridyenlere göre yapmaktadır. Paraleller ve meridyenler aslında gerçekte olmayan, bilim insanlarının Dünya üzerinde bazı hesaplamaları daha rahat yapabilmek ve yer yön tayin edebilmek amacıyla ortaya çıkardıkları hayali çizgilerdir.

Şekil 67. 6. sınıf ders kitabından alınmış içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.106)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.” kazanımına karşılık gelen “Ülkemizin Beşeri Coğrafyası” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 37).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkemiz gerek yer altı gerekse yer üstü kaynakları bakımından zengin bir ülkedir. Bu durum sanayimizin hızla gelişmesini sağlamaktadır. Ayrıca sahip olduğumuz bu özellikler ülkemizin dünyada önemli bir yere gelmesinde etkili olmuştur.

Şekil 68. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.122)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.8.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 39.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	SB.7.3.1.	0	1	1	0	1	0	0	3
	SB.7.3.2.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.7.3.3.	0	1	0	0	0	0	0	1
	SB.7.3.4.	0	0	1	3	1	0	0	5
	Toplam	0	2	2	3	2	0	0	9

Tablo 39’da Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan

küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 9 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 39).

Tablo 40.

*7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular*

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.7.3.1.	-	Küresel Ekonomik Faaliyetlerin Eğitime Etkisi	Küresel Ekonomik Faaliyetlerin İnsan Yaşamına Etkisi	-	Küresel Ekonomik Faaliyetlerin İnsan Yaşamına Etkisi	-
	SB.7.3.2.	-	-	-	-	-	-
	SB.7.3.3.	-	Eğitim Amaçlı Beyin Göçü	-	-	-	-
	SB.7.3.4.	-	-	Küresel Ekonomik Faaliyetler	İnsan Haklarının Küresel Ölçekte Korunması Küresel Ekonomik Faaliyetler	İnsan Haklarının Küresel Ölçekte Korunması	-

“SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımına karşılık gelen “Nereye Yerleşelim ?” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutlarıyla ilgilidir (Tablo 39).

Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutlarına ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnsanların yeni ekonomik faaliyet alanları keşfetmesi sosyal ve ekonomik hayatı değiştirmiştir. Sanayileşme ile kentlere talep artmış ve yeni beşerî faktörler ortaya çıkmıştır. Örneğin eğitim, altyapı, sağlık, turizm, ulaşım gibi faktörler göz önünde bulundurulmaya başlanmıştır. Yerleşmek için geçmişte etkili olan doğal ve beşerî faktörler geçerliliğini korurken listeye yenileri eklenmiştir.

Şekil 69. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri. 2021, s.100)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.3.2. Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.” kazanımına karşılık gelen “Tablo ve Grafiklerle Ülkemiz” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.” kazanımına karşılık gelen “Doğduğun Yer Mi, Doyduğun Yer Mi ?” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek eğitim boyutuyla ilgilidir (Tablo 39). Küreselleşmenin eğitim boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Eğitim görmüş ve yetenekli kişilerin çalışma ya da fırsat azlığı gibi nedenler yüzünden kendi ülkesinden başka bir ülkeye yerleşmesine beyin göçü denir. Türkiye beyin göçü veren değil beyin göçü alan bir ülke olabilmek için çeşitli çalışmalar yapıyor.

Şekil 70. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.113.)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.3.4. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir.” kazanımına karşılık gelen “Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğüm Var” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler sosyokültürel, siyasi ve ekonomi boyutlarıyla ilgilidir (Tablo 39). Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutlarına ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Yerleşme ve seyahat özgürlüğümüz İnsan Hakları Bildirgesi ve Anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

Şekil 71. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.118)

Söz konusu başlıkta, küreselleşmenin siyasi ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıdaki gibidir:

Kadın Girişimci Vize Sorunu Yaşanan ABD'ye Halılarıyla Girdi

İzmir’de, tasarladığı halılarla 11 ülkeye ihracat yapan genç kadın girişimci, Türkiye ile vize problemi yaşanan ABD’ye kendisi giremedi ama halıları girmeyi başardı. Müşterisiyle görüşmek için ABD’ye gitmeyi planlarken vize krizinin gündeme geldiğini belirten girişimci, “Müşteri ile görüşmeye gidecektim ki vize krizi yaşandı ve ABD’ye gidemedim. Ancak müşterim halıyı almaya niyetli olduğu için İstanbul’a geldi ve görüşme yaptık. Halıların dokuması bittiği zaman inşallah ABD’ye yollayacağız.” (Genel Ağ haberinden düzenlenmiştir.)²

Şekil 72. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.120)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.9. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 41.

Küreselleşmenin İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu

Öğrenme Alanı	Öğretim Programı	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	2005	3	0	0	1	4	0	4	12
	2018	2	2	4	4	5	0	1	18

Yukarıdaki tabloda, iki öğretim programı bazında incelenen ders kitaplarında tespit edilen küreselleşme boyutları gösterilmiştir. 2005 öğretim programındaki “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşme ile ilgili toplam 12 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örnekler daha çok sosyokültürel boyutta öne çıkmaktadır. 2018 öğretim programındaki “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında ise küreselleşme ile ilgili toplam 18 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örneklerin sosyokültürel boyutta ön plana çıktığı görülmüştür. İncelenen ders kitaplarındaki öğrenme alanları karşılaştırıldığında, küreselleşme ile ilgili en fazla örneğin 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında olduğu ve 2018 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşmenin arttığı söylenebilir.

4.10. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.10.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 42.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	1., 2. ve 3. Kazanım	0	0	2	0	0	0	0	2
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. ve 7. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	0	0	2	0	0	0	0	2

Tablo 42’de Sosyal Bilgiler 5. Sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 2 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 42).

Tablo 43.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım Ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	Bölgelerimizde Ekonomik Faaliyetler	-	-	Uluslararası Ekonomik Fuarlar	-	-	-
	İnsan ve Ekonomi	-	-	-	-	-	-
	Üretime Katılım, Geleceğimizi Kurtaralım	-	-	-	-	-	-

Tablo 42’de görüldüğü gibi 5. kazanım olan “*Ekonomideki insan etkisini fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*İnsan ve Ekonomi*” ile 6. ve 7. kazanım olan “*Üretime katkıda bulunma konusunda görüş oluşturur.*”, “*İş birliği yaparak üretime dayalı yeni fikirler geliştirir.*” kazanımlarına karşılık gelen “*Üretime Katılım, Geleceğimizi Kurtaralım*” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili görsel ve içerik örnek tespit edilememiştir.

1., 2. ve 3. kazanımlar olan “*Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.*”, “*Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir.*”, “*Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.*” kazanımlarına karşılık gelen “*Bölgelerimizde Ekonomik Faaliyetler*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomik boyutla ilgilidir (Tablo 42). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ben İzmir'de yaşıyorum. İç ve dış ticaret yapan bir iş yerinde pazarlama uzmanı olarak çalışıyorum. İletişim becerilerimin iyi olması ve ticarete ilgi duymam bu mesleği seçmemde etkili oldu. Çalıştığım iş yeri Ege Bölgesi'nde en fazla vergi veren, ithalat ve ihracat geliri yüksek kuruluşlardan biridir. Bölgemizde üretilen incir, tütün, üzüm, pamuk gibi birçok tarım ürünü ile krom ve bor gibi bazı madenleri ihraç ediyoruz. Aynı zamanda birçok sanayi kuruluşunun ham maddesini deniz yolu ile ülkemize getiriyoruz. Her yıl düzenlenen Uluslararası İzmir Fuarı gibi her yıl düzenlenen fuar ve toplantılar sayesinde uluslararası ticari anlaşmalarımızın önemli bir kısmını gerçekleştiriyoruz. Bizim gibi birçok firma bölgemizde faaliyet gösteriyor. Bu sebeple Ege, iç ve dış ticaretin en fazla geliştiği bölgelerimizden biridir.

Şekil 73. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.92)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile görsel örnek tespit edilememiştir.

4.10.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 44.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	1. Kazanım	0	0	1	0	0	0	0	1
	2. Kazanım	0	0	4	0	0	0	0	4
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Kazanım	0	0	0	0	0	3	0	3
	5. ve 6. Kazanım	0	0	1	0	0	0	0	1
	Toplam	0	0	6	0	0	3	0	9

Tablo 44’te Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 9 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 44).

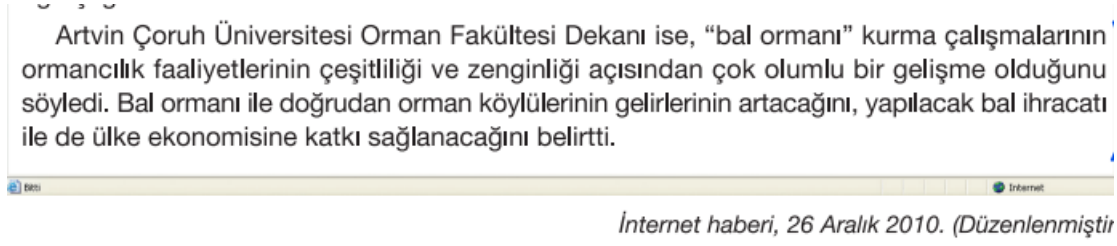
Tablo 45.

*6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular*

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	1. Kazanım	-	-	Uluslararası Ticaret	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	Uluslararası Ekonomik Fuarlar	-	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	-	-	-	-	-	Sosyal Hayatı Etkileyebilecek Küresel Çevre Sorunları
	5. ve 6. Kazanım	-	-	Uluslararası Ticari Girişimler	-	-	-

1. kazanım olan “Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.” kazanımına karşılık gelen “Doğal Kaynaklar ve Ekonomi” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomik boyutla ilgilidir (Tablo 44).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

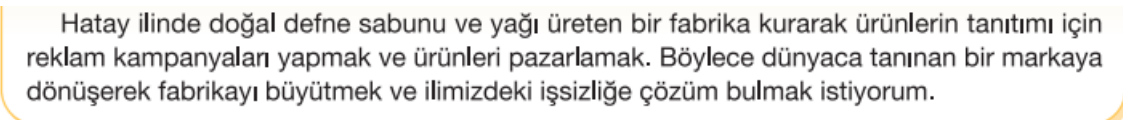

Şekil 74. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.111)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

2. kazanım olan “*Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar.*” kazanımına karşılık gelen “*Projeler Yarışıyor*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler ekonomik boyutla ilgilidir (Tablo 44). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

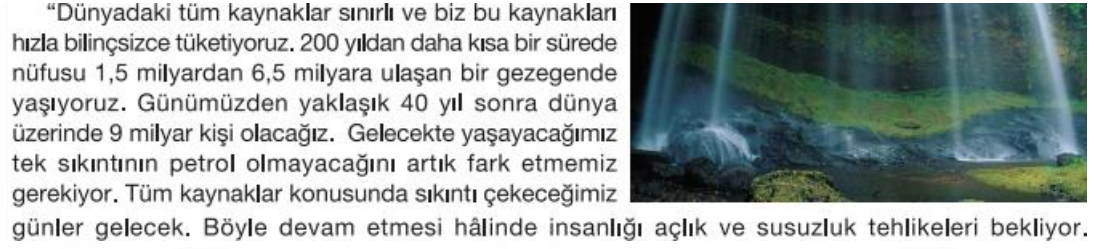
Şekil 75. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.113)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

3. kazanım olan “*Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.*” kazanımına karşılık gelen “*Vergi Verelim*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.” kazanımına karşılık gelen “Dünya Alarm Veriyor” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler çevre boyutuyla ilgilidir (Tablo 44). Küreselleşmenin çevre boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

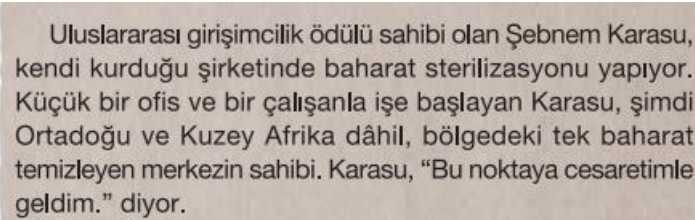

Şekil 76. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.116)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

5. ve 6. kazanım olan “Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.” ile “İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.” kazanımlarına karşılık gelen Nitelikli İnsan ve Mesleklerin Önemi konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomik boyutla ilgilidir (Tablo 44). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 77. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.122)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.10.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 46.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım Ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu	Görsel (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Kazanım	4	0	1	1	1	0	6	13
	4. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	4	0	1	1	1	0	6	13

Tablo 46’da Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 13 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 46).

Tablo 47.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	1. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	Teknolojik Gelişmelerin Küresel Etkisi	-	Teknolojik Gelişmelerin Ekonomik Hayata Etkisi	Ülkelerarası Teknolojik Rekabet	Teknolojik Gelişmelerin Sosyal Hayata Etkisi	-
	4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	6. Kazanım	-	-	-	-	-	-

Tablo 46’da görüldüğü gibi:

1. kazanım olan “*Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.*” kazanımına karşılık gelen “*Toprağın Gücü*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

2. kazanım olan “*Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir.*” kazanımına karşılık gelen “*Devletler Gelişiyor*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.*” kazanımına karşılık gelen “*Sosyal Yaşamda Vakıflar*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

5. kazanım olan *“Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.”* kazanımına karşılık gelen *“Nasıl Eğitim Gördüler ?”* konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

6. kazanım olan *“Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslekî tercihlerine yönelik planlama yapar.”* kazanımına karşılık gelen *“Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim ?”* konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

3. kazanım olan *“Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.”* kazanımına karşılık gelen *“İnsan Gücünden Makine Gücüne”* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 13 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4’ü bilim ve teknoloji, 1’i sosyokültürel, 1’i siyasi ve 1’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 46). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde Sanayi İnkılabı ile başlayan değişim baş döndürücü bir hızla devam etmektedir. Sanayi İnkılabı sonrası insan gücünün yerini makineler almış, günümüzde ise elektronik cihazlar, robotlar üretimde baş rolü oynar hâle gelmiştir. Bu yeni üretim teknolojileri sayesinde çok daha kısa sürede daha fazla üretim yapılabilmektedir. Ülkeler, üretim teknolojisindeki araştırma ve geliştirme çalışmalarında yarış hâlinindedir. Yeni teknolojiyle üretim yapan sanayileşmiş ülkelerin hem refah seviyeleri artmakta hem de dünya ekonomisinde ve politikasında etkin rol oynamaktadırlar. Üretim

Şekil 78. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.129)

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İngiltere "dünyanın atölyesi" adını almıştı. İngilizler, makine, nitelikli iş gücü ve üretim tekniklerinin ülkelerinin dışına çıkmasını engellemek istediler. Ama bu durum uzun sürmedi. Diğer Avrupa ülkeleri, İngilizlerin sanayi deneyimlerini öğrenmeye çalıştılar. Sonunda, Sanayi İnkılabı, Belçika'ya taşındı. Belçika'da dokuma sanayi gelişti. Sanayi İnkılabı Avrupa'ya yayıldı.

Şekil 79. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.127)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Avrupa'ya yayılan sanayileşme sürecinde büyük fabrikalar açıldı. Fabrikalarda çalışanlar yani işçiler toplumsal bir sınıf oluşturdular. Bu işçi sınıfı, nüfus artışıyla birlikte tarım alanlarında çalışma imkânları azalan ve yeni iş bulmak için köylerden şehirlere göç eden insanlardan oluştu.

Şekil 80. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.127)

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sanayinin gelişmesiyle, tarım alanında çalışan insanlar hızla sanayi alanlarına doğru göç ettiler. Çünkü sanayileşmeyle birlikte tarım sektöründe insan gücüne dayalı üretimin yerini makineler alırken şehirlerde ise yeni kurulan fabrikalarda iş gücü ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Dünya nüfusunun büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmaktayken bu oran sanayileşmiş ülkelerde hızla sanayi sektörünün lehine değişmeye başlamıştır. Bundan dolayı şehirlerde nüfus hızla artmış ve günümüzün metropol denilen büyük şehirleri ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler şehirlerde alt yapı sorunlarına, çevre kirliliğine ve çarpık kentleşmeye neden olmuştur.

Şekil 81. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

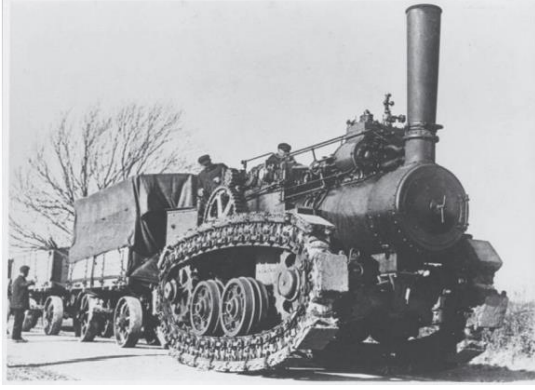
(MEB, 2014, s.128)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 82. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.127)

Şekil 83. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.127)

Şekil 84. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.129)

Şekil 85. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.129)

Şekil 86. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.129)

Şekil 87. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.129)

Sanayi İnkılabı ile birlikte dünyadaki küresel bağlamdaki değişim, hız kesmeden devam eden bir süreç olarak hayatımızda yer edinmektedir. Sanayi İnkılabı sonrasında el gücünün yerini makineler almış, günümüzde ise teknolojik aletler öncü bir hale hâle gelmiştir. Teknolojik gelişmeler sayesinde tüm dünya bu gelişmelerden faydalanmış ve çok daha kısa zamanda daha fazla üretim yapılabilir hale gelinmiştir. Yeni teknolojiyle üretim yapan ülkeler refah seviyelerini yükseltmiş ve bu sosyal hayata da etkisini yansıtmış, metropol şehir yerleşmeleri ortaya çıkmıştır. Tüm bu gelişmelere bakıldığında sanayi inkılabının ve bu sayede yaşanan teknolojik gelişmelerin küresel bir etki yaratmış olduğu anlaşılmaktadır.

4.11. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.11.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 48.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.5.5.1.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.5.2.	0	0	1	0	0	0	0	1
	SB.5.5.3.	0	0	1	0	0	0	1	2
	SB.5.5.4.	0	0	1	0	0	0	0	1
	SB.5.5.5.	2	0	0	0	2	0	0	4
	SB.5.5.6.	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	2	0	3	0	2	0	1	8

Tablo 48’de Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 8 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 48).

Tablo 49.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	SB.5.5.1.	-	-	-	-	-	-
	SB.5.5.2.	-	-	Küresel Gelişmelerin Ekonomik Faaliyetler Üzerindeki Etkisi	-	-	-
	SB.5.5.3.	-	-	Uluslararası Etkinliklerin Ekonomik Etkisi	-	-	-
	SB.5.5.4.	-	-	Uluslararası Ticaret	-	-	-
	SB.5.5.5.	Uluslararası Etkinliklerdeki Teknolojik İcat Tanıtımı	-	-	-	Teknolojik Gelişmelerin Sosyal Hayata Etkisi	-
	SB.5.5.6.	-	-	-	-	-	-

Tablo 48’de görüldüğü gibi “SB.5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler” ile “SB.5.5.6. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.” kazanımına karşılık gelen “Bilinçli Tüketici” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.” kazanımına karşılık gelen “Çevremizdeki Meslekler” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile

ilgili tespit edilen bu örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 48). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Hayat sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. İnsanların istek ve ihtiyaçlarındaki değişiklikler ile teknolojik gelişmeler meslekleri de etkilemiştir. Bazı meslekler ortadan kaybolurken bazı meslekler ise zamana karşı koyabilmiş ve her dönem geçerliliğini koruyabilmiştir.”

Şekil 88. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.116)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.5.3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Ekonomik Faaliyetler ve Sosyal Hayat” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 48). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Son yıllarda gerçekleştirdiği uluslararası organizasyonlar ile dünya çapında tanınırlığı artan Erzurum, ilk olarak 2011 Universiade (Yunivrsayd) ile kış sporlarına kapılarını açmış (Görsel 5.18), daha sonraki yıllarda da birçok kış sporu müsabakasına ev sahipliği yapmıştır. 2011 yılında başlayan bu süreç Erzurum'un gerek ekonomik gerekse sosyal yaşamına çok önemli bir katkı sağlamıştır.

Şekil 89. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.122)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

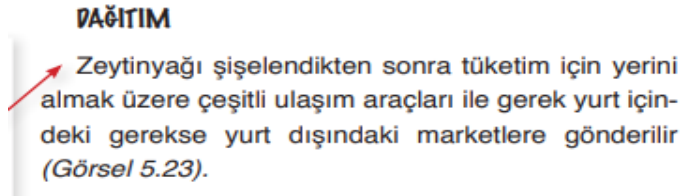
Şekil 90. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s.124)

Yukarıdaki görselde uluslararası spor müsabakalarına katılan farklı ülkeden sporcular ve onları izleyen gazeteciler görülmektedir. Bir ülkede yapılan uluslararası etkinlikler sayesinde ülkeye gelen gazetecilerin yaptıkları haberler ile o ülke Dünya'daki diğer ülkeler tarafından tanınmakta ve ziyaretçi çekmektedir. Tüm bunlar küreselleşmeyi arttırmakta ve ülke için sosyal, siyasi ekonomik vb. kazançlar sağlamaktadır.

“SB.5.5.4. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.” kazanımına karşılık gelen *“Üretimin Serüveni ve Tüketim”* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 48).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 91. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.126)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.5.5.5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.” kazanımına karşılık gelen “Yeni Fikirler Geliştiriyoruz” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si sosyokültürel, 2’si bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 48). Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde bilimsel, teknolojik, ekonomik vb. alanlarda meydana gelen gelişmeler, içinde yaşadığımız toplumda değişikliklere neden olmaktadır. Toplumsal koşullar değiştikçe ilgi, ihtiyaç ve sorunlar da farklılaşmaktadır.

Şekil 92. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.132)

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 93. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.133)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

“Günümüzde bilimsel, teknolojik, ekonomik vb. alanlarda meydana gelen gelişmeler, içinde yaşadığımız toplumda değişikliklere neden olmaktadır. Toplumsal koşullar değiştikçe ilgi, ihtiyaç ve sorunlar da farklılaşmaktadır.” (Harut, 2021, s.132)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.11.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 50.

Küreselleşmenin 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	SB.6.5.1.	0	0	2	0	0	0	0	2
	SB.6.5.2.	0	0	0	0	0	1	0	1
	SB.6.5.3.	0	0	1	0	0	0	0	1
	SB.6.5.4.	0	0	1	0	0	0	0	1
	SB.6.5.5.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.6.5.6.	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	0	0	4	0	0	1	0	5

Tablo 50’de Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 5 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 50).

Tablo 51.

*6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular*

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	SB.6.5.1.	-	-	Ekonomik Faaliyetleri Uluslararası Etkileşimdeki Yeri	-	-	-
	SB.6.5.2.	-	-	-	-	-	Fosil Yakıt Kullanımının Küresel Anlamda Etkisi
	SB.6.5.3.	-	-	Uluslararası Ticaret	-	-	-
	SB.6.5.4.	-	-	Geçmişten Bugüne Vergi Sistemi Gelişimi	-	-	-
	SB.6.5.5.	-	-	-	-	-	-
	SB.6.5.6.	-	-	-	-	-	-

Tablo 50’de görüldüğü gibi “SB.6.5.5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Nitelikli İnsan Gücü Ve Gelişen Ekonomi” ile “SB.6.5.6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.” kazanımına karşılık gelen “Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.” kazanımına karşılık gelen “Ülkemizin Kaynakları Ve Ekonomik Faaliyetleri” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit

edilen bu örnekler ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 50). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkemizde verimli toprakların bulunması, farklı iklim tiplerinin bir arada görülmesi; tarım ürünü çeşitliliğini ve tarımda verimi artırmaktadır. Ayrıca sulama, gübre kullanımı, tohum ıslahı, makineleşme ve ilaçlama tarımda verimi artırmaktadır. Bu durum ülkemizin dünyada tarımsal üretim bakımından önemli bir ülke olmasını sağlamıştır.

Şekil 94. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.161)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek çevre boyutuyla ilgilidir (Tablo 50). Küreselleşmenin çevre boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Enerji üretiminde kullanılan petrol, kömür ve doğal gazın bilinçsizce çok hızlı şekilde tüketilmesi gelecekte bu kaynakların tükenmesine neden olacaktır. Ayrıca petrol, kömür ve doğal gazın yanması sonucunda ortaya çıkan karbondioksit gazı atmosferi kirleterek küresel ısınmanın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, gelecek nesillerin yaşamını zorlaştıracaktır.

Şekil 95. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.174)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.5.3. Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.” kazanımına karşılık gelen “Yatırım ve Pazarlama” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile

İlgili tespit edilen bu örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 50). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

-Üretilen zeytinyağının ihracatı sayesinde ülke ekonomisine katkıda bulunmak.

Şekil 96. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.179)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.5.4. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.” kazanımına karşılık gelen “Vergilerimiz Kazançlarımızdır” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 50). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Tarihin her döneminde devletler eğitim, güvenlik, sağlık ve ulaşım gibi kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için vatandaşlarının maddi kaynaklarına gereksinim duymuşlar, bunu da vergilerle sağlamışlardır. İlk çağ medeniyetlerinden Sümerlilere baktığımızda şehrin ortak ihtiyacını karşılayabilmek için kazançlarının bir bölümünü vergi olarak vermişlerdir. Osmanlı Dönemi’nde de Osman Gazi “Her kim pazarda satış yapıp para kazanırsa bunun iki akçasını versin, satamazsa bir şey vermesin...” (manisavdb.gov.tr) fermanıyla ilk vergi uygulamasını başlatmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi’nde de 23 Nisan 1920’de açılan TBMM’de kabul edilen ilk kanun, vergi kanunu olmuştur. Geçmişten günümüze vergi, tarihimizde güçlü bir ekonomi ve güçlü bir devlet için önemli bir unsurdur.

Şekil 97. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.180)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.11.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 52.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	SB.7.5.1.	0	0	3	1	0	0	0	4
	SB.7.5.2.	8	0	1	0	2	0	1	12
	SB.7.5.3.	0	0	0	0	2	0	0	2
	SB.7.5.4.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.7.5.5.	4	0	0	0	0	0	0	4
	SB.7.5.6.	10	0	0	0	0	0	0	10
	Toplam	22	0	4	1	4	0	1	32

Tablo 52’de Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 32 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 52).

Tablo 53.

*7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular*

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.7.5.1.	-	-	Geçmişte Kurulan Medeniyetlerin Toprak Yönetimi Konusunda Etkileşimi	Geçmişte Kurulan Medeniyetlerin Yönetim Konusunda Etkileşimi	-	-
	SB.7.5.2.	Teknolojik Gelişmelerin Küresel Yayılımı	-	-	-	Küresel Gelişmelerin Sosyal Hayata Etkisi	-
	SB.7.5.3.	-	-	-	-	Sivil Toplum Kuruluşlarının Uluslararası Etkisi	-
	SB.7.5.4.	-	-	-	-	-	-
	SB.7.5.5.	Teknolojik Gelişmelerin Ortaya Çıkardığı Küresel Önem Taşıyan Meslekler	-	-	-	-	-
	SB.7.5.6.	Gelişen Teknolojinin Getirdiği Küresel Yenilikler	-	-	-	-	-

“SB.7.5.1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Topraktan Üretir, Toprağı Yönetiriz” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü ekonomi, 1’i siyasi boyut ilgilidir (Tablo 52).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İslam devletinde mülkiyeti devletin olan kullanım hakkı Müslüman halka bırakılan topraklara *mirî arazi* denilmekteydi. Devlet arazilerinin bir kısmı *ikta* adı altında devlet görevlilerine hizmet ve maaşlarına karşılık verilmekteydi. İkta sistemi başta Emeviler ve Abbasiler olmak üzere birçok İslam devletinde uygulanmıştır.

Şekil 98. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.160)

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Hitit Devleti’nin Anadolu’da uyguladığı toprak yönetimi ile daha sonra Arapların, Bizanslıların, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinin uyguladığı toprak sistemi arasında benzerlikler bulunmaktadır.

Şekil 99. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.160)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.5.2. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.” kazanımına karşılık gelen “Üretim Teknolojisi Hayatımızı Etkiliyor” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 11 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 8’i bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi, 1’i sosyokültürel boyut ilgilidir (Tablo 52).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnsanlık tarihinin dönüm noktalarından biri olan Sanayi İnkılâbı, insan ve hayvan gücünden makine gücüne geçiş olarak ifade edilebilir. Bu üretim şekli 18. yüzyılda İngiltere’de dokuma sektöründe ortaya çıkmış, kısa sürede başka alanlara yayılmıştır.

Şekil 100. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.165)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sanayi Devrimi nüfusun merkezlerde yani kentlerde toplanmasına yol açmıştır.

Şekil 101. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.165)

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Fabrikaların açılmasıyla üretilen ürün miktarı artmıştır.

Şekil 102. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.165)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 103. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.165)

Yukarıdaki görselde teknolojinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan şehir yerleşmeleri gösterilmektedir Dünya ülkeleri üretim teknolojisindeki yaptığı yeni gelişmelerle üretim yaparak hem ülkelerin hem zenginlik düzeyleri artmakta hem de bu ülkeler, dünya ekonomisinde söz sahibi olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı küreselleşme artmış ve dünyada şehirleşme oranı fazlalaşmıştır.

“SB.7.5.3. Kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen *“Vakıf Demek Medeniyet Demek”* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si sosyokültürel boyut ilgilidir (Tablo 52).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Yeşilay 34 Ülkeye Örnek Oldu

Yeşilay Genel Başkanı, Yeşilayın yaklaşık 90 yıllık deneyimini, bilgi ve birikimini dünyadaki diğer ülkelerin insanlarıyla paylaşmak istediklerini ifade ederek "O ülkelerin vatandaşları bizim öncülüğümüzde Yeşilaylar kurdular. Şu anda 34 ülkede Yeşilay var. Bunları biz kurmadık. O ülkenin vatandaşları bizim önderliğimizde kurdular ve bizim projelerimizi uygulamaya başladılar. Onlar da kendi birikimlerini bizimle paylaşıyorlar." dedi.

Şekil 104. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.172)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

"SB.7.5.4. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır." kazanımına karşılık gelen "İşinin Ehli İnsan Yetiştirmek" konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

"SB.7.5.5. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar." kazanımına karşılık gelen "Geleceğin Senin Ellerin" konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4'ü bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 52). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Dijitalleşen dünyada oldukça popüler hâle gelen sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla önem kazandı.

Şekil 105. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.181)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.5.6. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim ağında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Dijital Teknoloji Çağındayız” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 10 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 10’u bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 52). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde tarım, sanayi, hizmet sektörlerine dayalı üretim dijital teknolojinin katkısı ile yapılıyor. Dijital teknoloji tabanlı yeni üretim akıllı üretim, akıllı fabrika, akıllı makine, akıllı tarım gibi isimlerle adlandırılıyor. Bilgisayar ve Genel Ağ ile hayatımıza giren dijital teknoloji tüketim alışkanlıklarımızı da hızla değiştiriyor.

Şekil 106. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.187)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 107. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.186)

Şekil 108. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.186)

Yukarıdaki görsellerde gelişen teknolojinin üretim alanlarında kullanılması gösterilmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde tüm dünya bu gelişmeden etkilenmiş ve birçok üretim alanlarında bu teknolojiyi kullanmıştır. Bu değişim küreselleşmeyi arttırdığı için yukarıdaki görseller küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.12. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Üretim, Dağıtım Ve Tüketim Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 54.

Küreselleşmenin Üretim Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu

Öğrenme Alanı	Öğretim Programı	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	2005	4	0	9	1	1	3	6	24
	2018	24	0	11	1	7	0	2	45

Yukarıdaki tabloda, iki öğretim programı bazında incelenen ders kitaplarında tespit edilen küreselleşme boyutları gösterilmiştir. 2005 öğretim programındaki “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşme ile ilgili toplam 24 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örnekler daha çok ekonomik boyutta öne çıkmaktadır. 2018 öğretim programındaki “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında ise küreselleşme ile ilgili toplam 45 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örneklerin bilim ve teknoloji boyutunda ön plana çıktığı görülmüştür. İncelenen ders kitaplarındaki öğrenme alanları karşılaştırıldığında, küreselleşme ile ilgili en fazla örneğin 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında olduğu ve 2018 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında küreselleşmenin artmış olduğu söylenebilir.

4.13. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Bilim, Teknoloji Ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.13.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 55.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	1. Kazanım	4	0	0	0	0	0	1	5
	2. Kazanım	3	0	1	0	0	0	0	4
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	6. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	7	0	1	0	0	0	1	9

Tablo 55’te Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji Ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 9 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 55).

Tablo 56.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	1. Kazanım	Teknolojinin Küresel Değişimdeki Etkisi	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	Teknolojinin Küresel Değişimdeki Etkisi	-	Teknolojideki Gelişmelerin Küresel Ekonomik Faaliyetlere Etkisi	-	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	6. Kazanım	-	-	-	-	-	-

Tablo 55’te görüldüğü gibi:

3. kazanım olan “*Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.*” kazanımına karşılık gelen “*Hayatımızı Kolaylaştıranlar*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*Kanıtlara dayanarak, Atatürk’ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.*” kazanımına karşılık gelen “*Atatürk’ün Gösterdiği Yol*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

5. kazanım olan “*Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler.*” kazanımına karşılık gelen “*Alıyorum, Okuyorum, Öğreniyorum*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

6. kazanım olan “*Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.*” kazanımına karşılık gelen “*Bilgi Kaynaklarım*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

1. kazanım olan “*Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Hayatımız Nasıl Kolaylaştı*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 55). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

1844 yılında Samuel Morse (Samuel Mors) tarafından ilk mesaj, telgraf hattından ilk mesaj gönderildi. Böylece iletişimde yeni bir dönem başladı.

Şekil 109. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.106)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 110. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.106)

Yukarıdaki görselde televizyonun aile evlerine girmesi gösterilmiştir. Televizyonun insanların hayatına girmesiyle, dünyada yaşanan gelişmelerden anında haberdar olunmaya

başlanmıştır. Yaşanan tüm bu gelişmeler doğrultusunda küreselleşme artmıştır. Bu nedenlerden dolayı örnekteki görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek gösterilmiştir.

2. kazanım olan “*Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.*” kazanımına karşılık gelen “*Teknolojiyle Gelen Değişim*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 55). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Buluşlar ve teknolojik gelişmeler insanların yaşamlarını değiştirir, kolaylaştırır. Şöyle bir çevrenize bakın, buluşların yaşamınızı nasıl etkilediğini düşünün. Bu buluşlar ve teknolojik gelişmeler olmasaydı hayatımız nasıl olurdu? İhtiyaçlarımızı karşılamak için yapılan bu buluşların ve teknolojik gelişmelerin olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkileri de olabilmektedir.

Şekil 111. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.111)

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Fabrikaların kurulmasıyla insanlar, çalışmak için küçük yerleşim yerlerinden ayrılıp fabrikaların olduğu şehirlere göç ettiler. Fabrikalarda işçi olarak çalışmaya başladılar. Seri üretim yapan makinelerin bulunmasıyla, kısa sürede daha fazla üretim yapıldı. Bu ürünlerin maliyeti elde yapılanlardan çok daha düşüktü, üstelik fiyatları da yüksek değildi. Bu yüzden daha az geliri olan insanlar da bunları elde edebiliyordu artık. Bunun en iyi örneği otomobillerdi. Otomobiller, üretim teknolojisindeki gelişmelerle çok sayıda ve çok ucuza üretildi. Bir süre sonra otomobil sahibi olan insan sayısı arttı.

Şekil 112. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.109)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.13.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 57.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	1. Kazanım	0	1	0	0	0	0	0	1
	2. Kazanım	6	0	0	0	0	0	0	6
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	6	1	0	0	0	0	0	7

Tablo 57’de Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji Ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 7 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 57).

Tablo 58.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji Ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	1. Kazanım	-	Ülkelerarası Eğitim Anlaşmaları	-	-	-	-
	2. Kazanım	Teknolojinin Küresel Anlamda Sosyal Hayata Etkisi	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	-	-

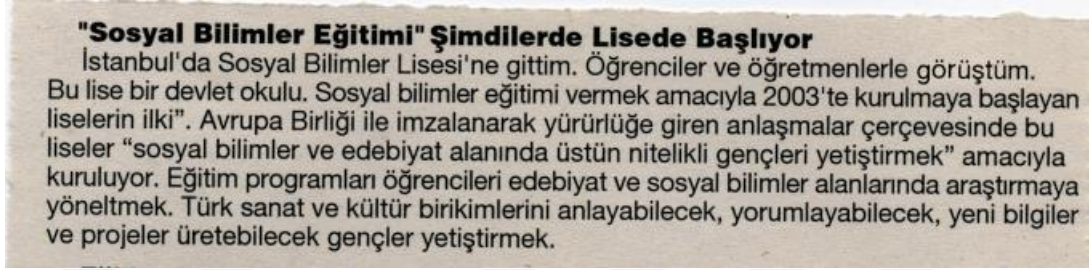
Tablo 57’de görüldüğü gibi:

3. kazanım olan “*Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Sağlık İçin Dayanışma*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.*” kazanımına karşılık gelen “*Emeğe Saygı*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

5. kazanım olan “*Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk’ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Atatürk’ün Gösterdiği Yol*” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

1. kazanım olan “*Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.*” kazanımına karşılık gelen “*Hayatın İçinden*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek eğitim boyutuyla ilgilidir (Tablo 57). Küreselleşmenin eğitim boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 113. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.175)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

2. kazanım olan “*Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.*” kazanımına karşılık gelen “*Gelecekteki Yaşam*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 6’sı bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 57). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde, teknolojik gelişmelerin en çok yaşandığı alanlardan biri de iletişimdir. İletişimde en fazla kullanılan teknolojik ürün ise cep telefonudur. Cep telefonunu artık hayatımızın her alanında kullanmaktayız.

Şekil 114. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.177)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.13.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 59.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	1. Kazanım	1	0	0	0	1	0	1	3
	2. Kazanım	3	0	0	0	0	0	0	3
	3. Kazanım	3	0	0	0	0	0	0	3
	4. Kazanım	5	0	0	0	0	0	0	5
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	12	0	0	0	1	0	1	14

Tablo 59’da Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 14 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 59).

Tablo 60.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	1. Kazanım	Küresel Etkiye Sahip Buluşların Zaman İçindeki Değişimi	-	-	-	Teknolojinin Kültürel Yayılmaya Etkisi	-
	2. Kazanım	Teknolojik Buluşların Etkileşimle Yayılması	-	-	-	-	-
	3. Kazanım	Küresel Bilim ve Teknolojinin Birikimli İlerlemesi	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	Teknolojik Gelişmelerin Hayata Etkisi	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	-	-

1. kazanım olan “İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Her Bilimsel Buluş Yeni Bir Başarıdır” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si bilim ve teknoloji, 1’i sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 59).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Serginin tekerlekle ilgili bölümünde tekerleğin gelişimi yer almaktaydı. İlk tekerlek, kemerlerle tutturulmuştur ve üç parçalıdır. İkincisi, eski Mısır'a ait MÖ 1500'lü yıllardan kalan parmaklıklı tekerlektir. Üçüncüsü, eski Yunan'a ait MÖ 400'lü yıllara ait sekiz parmaklıklı tekerlektir. Dördüncüsü, MS 100 yılından kalan bir Roma tekerleğidir. Beşincisi, Leonardo da Vinci (Leonardo da Vinsi)'nin tasarladığı tekerlektir. Sonuncusu ise ilk otomobillerden birinin tekerleğidir.

Şekil 115. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.99)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Tekerlek, daha sonra insanların kara taşımacılığı ve uluslararası ticaret yapmalarını kolaylaştırmıştır. Farklı ülkelere daha hızlı ve daha çok mal götüren tüccarlar, bilgi birikimini de kültürden kültüre taşıdılar. Daha sonra, Mısır'da ve Çin'de de tekerleğin kullanıldığını görmekteyiz.

Şekil 116. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.99)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 117. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.99)

Yukarıdaki şekilde geçmişten bugüne tekerleğin değişimi ve gelişimi gösterilmektedir. Tekerlek Sümer medeniyetinde icat edilmesine rağmen, Sümer Devleti'nin diğer devletlerle etkileşimi nedeniyle Sümer devleti dışında da kullanılmaya başlanmıştır. İcadı kullanan her medeniyet kendinden bir şeyler katarak geliştirmiştir. Yaşanan gelişmeler sayesinde tekerlek değişim geçirmiş ve bugünkü halini almıştır. Bu da medeniyetler arası etkileşim sayesinde olmuştur.

2. kazanım olan “İlkyazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.” kazanımına karşılık gelen “Söz Uçar Yazı Kalır” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 59).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sümerlerle ilişkisi olan başka uygarlıklar da çivi yazısını alıp kendi dillerine uyarlamışlardır.

Şekil 118. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.102)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

3. kazanım olan “*Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir.*” kazanımına karşılık gelen *Türk ve İslam Devletlerinde Yetişen Bilginler* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 59). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde kullandığımız araç gereçler ve yaşamımızı kolaylaştıran bilimsel gelişmeler insanlık tarihi boyunca farklı uygarlıkların katkılarıyla meydana gelmiştir. Eski Yunan, Çin, İslam ve Avrupa bilimsel gelişmelere öncülük eden başlıca uygarlıklardır. IX. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar İslam uygarlığı bilimsel gelişmelere öncülük etmiştir.

Şekil 119. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.104)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*15-19.yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Bilimsel Birikim Nasıl Oluşturdu*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek

tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5'i bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 59). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

XVIII. yüzyıla kadar her türlü üretim insan gücüyle yapılıyordu. 1765'de buhar motorunun icat edilmesiyle bu üretim biçimi köklü bir değişime uğradı. Böylece buhar gücüyle çalışan makinelerin üretimde kullanılmasıyla Sanayi İnkılabı başlamış oldu. İlk olarak İngiltere'de başlayan Sanayi İnkılabı daha sonra diğer Avrupa ülkelerine de yayıldı. Kömür, petrol ve su gücüyle çalışan fabrikalar kuruldu.

Şekil 120. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.111)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

5. kazanım olan “*Tarihsel süreçte düşüncayı ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Düşünce Özgürlüğü ve Bilim*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

4.14. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.14.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 61.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	SB.5.4.1.	4	0	0	0	0	0	1	5
	SB.5.4.2.	2	0	0	0	0	0	1	3
	SB.5.4.3.	3	0	0	0	0	0	2	5
	SB.5.4.4.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.4.5.	1	0	0	0	0	0	0	1
	Toplam	10	0	0	0	0	0	4	14

Tablo 61’de Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 14 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 61).

Tablo 62.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	SB.5.4.1.	Teknolojik Gelişmelerin Hayata Etkisi	-	-	-	-	-
	SB.5.4.2.	Teknolojik Gelişmelerin Sağladığı Kolaylıklar	-	-	-	-	-
	SB.5.4.3.	Teknolojinin Getirdiği Küresel Sorunlar Ve Kolaylıklar	-	-	-	-	-
	SB.5.4.4.	-	-	-	-	-	-
	SB.5.4.5.	Teknolojinin Getirdiği Küresel Bağlamda Kolaylıklar	-	-	-	-	-

“SB.5.4.1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.” kazanımına karşılık gelen “Teknolojinin Toplum Üzerindeki Etkisi” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 61).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Gelişen teknolojiyle birlikte artık hayatımızın neredeyse tamamını teknolojik cihazlar üzerinden yürütüyoruz. Mutfakta kullandığımız araç gereçlerin çoğu, çamaşır ve bulaşık makineleri, televizyon, bilgisayar ve telefon teknolojisini birleştiren akıllı telefonlar ve daha aklımıza gelmeyen birçok ürün...

Şekil 121. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.88)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 122. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s.90)

Yukarıdaki görselde tablet kullanarak görüntülü konuşma yapan bir çift gösterilmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde insanlar farklı bölgelerde yaşayan insanlarla zaman ve mekan sınırlarını ortadan kaldırarak, istedikleri zaman istedikleri şekilde görüşme yapabilmektedir. Bu gelişmeler sayesinde dünya daha da küçülmüş ve küresel bir köy haline gelmiştir. Meydana gelen küreselleşmeye vurgu yaptığından dolayı bu görsel küreselleşmeyi bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

“SB.5.4.2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.” kazanımına karşılık gelen “Cebimizdeki Kütüphane” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 61). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günlük yaşamımızda merak ettiğimiz herhangi bir konuya ya da öğrenmek istediğimiz bilgiye genel ağ aracılığı ile ulaşabiliyoruz. İhtiyaç duyduğumuz bilgiyi araştırmak için arama motorlarına anahtar kelimeyi yazmak yeterli oluyor. Birkaç saniyede önümüze o konu ile ilgili yüzlerce belki binlerce site açılıyor. Genel ağ erişiminin bu kadar yaygın ve kolay olmadığı zamanlarda araştırma yapmak daha zor oluyordu. Geçmişte bilgiye ulaşmak günümüzdeki kadar hızlı ve kolay olmuyordu.

Şekil 123. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.92)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 124. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s.93)

Yukarıdaki görselde arama motoru sayesinde araştırması yapılan bir konu gösterilmektedir. Eskiden bir konu araştırmak için birden fazla kitap taraması yapmak gerekip, bu kitaplara ulaşabilmek için kütüphanelere gitmek gerekirken, artık geliştirilen internet ve arama motorları sayesinde bilgiye ulaşmak dünya üzerinde daha kolay hale gelmiştir. Bu da dünyada küreselleşmeyi arttırdığından dolayı bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

“SB.5.4.3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.” kazanımına karşılık gelen “Önce Güvenlik” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 61).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde bilgisayar ve genel ağ, sadece yetişkinlerin değil çocukların da oldukça sık kullanıldığı iletişim araçlarıdır. Birçok anne baba, bilgiye daha çabuk ve etkin bir şekilde ulaşmak için çocuklarına bu tür imkânları sunmak istemektedir. Türkiye’de genel ağ kullanımı hızlı bir şekilde yaygınlaşmaktadır. Özellikle çocuklar ve gençler teknolojik gelişmelere yoğun ilgi göstermektedir. Genel ağ; dünyada yaşanan gelişmelerden haberdar olmaları, öğrenmeleri ve eğlenmeleri için çocuklara bir ortam sunar.

Şekil 125. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.99)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örnekleri aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 126. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s.100)

Şekil 127. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s.100)

Yukarıda örnek olarak verilen görsellerde teknolojinin insanlara getirdiği bazı kolaylıklar ve bunun yanında bazı olumsuzluklar gösterilmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde dünya üzerindeki tüm insanlar internette istediği şekilde gezinebilmekte ve herhangi bir mağazaya gitmeye ihtiyaç duymadan alışveriş yapabilmektedir. Ancak internetteki her site güvenilir değildir. Güvenilir olmayan bu siteler kişilerin özel bilgilerine ulaşabilmekte, bu durum da insanları zor duruma sokabilmektedir. Artan küreselleşmeyle hayatımıza giren bu durumlar, bize interneti daha bilinçli kullanmayı zorunlu kılmaktadır.

“SB.5.4.4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.” kazanımına karşılık gelen *“Bilim İnsanları ve Ortak Özellikleri”* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 61).

“SB.5.4.5. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.” kazanımına karşılık gelen *“Araştırmacı Çocuklar”* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 61). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

“Günümüzde araştırmalarda başvuru ilk kaynak genel ağıdır. Genel ağ bize oldukça büyük imkânlar sunmakla beraber bazen yetersiz ya da eksik kalabilir.” (Harut, 2021, s.107)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.14.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 63.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	.Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	SB.6.4.1.	2	0	0	0	0	0	3	5
	SB.6.4.2.	5	0	0	0	0	0	0	5
	SB.6.4.3.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.6.4.4.	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	7	0	0	0	0	0	3	10

Tablo 63’te Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 10 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 63).

Tablo 64.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	SB.6.4.1.	Küresel Teknolojik Faaliyetler	-	-	-	-	-
	SB.6.4.2.	Teknolojinin İnsanlık Hayatına Etkisi	-	-	-	-	-
	SB.6.4.3.	-	-	-	-	-	-
	SB.6.4.4.	-	-	-	-	-	-

Tablo 63’te görüldüğü gibi “SB.6.4.3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.” kazanımına karşılık gelen “Bilimsel Çalışma Yapıyoruz” ve “SB.6.4.4. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.” kazanımına karşılık gelen “Emeğe Saygı Duyuyorum” konu başlıklarında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.4.1. Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Hayatımızdaki Sosyal Bilimler” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 63).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Bilişim Vadisi yaklaşık 3 milyon m² bir alanda faaliyet gösteren bir projedir. Ülkemiz ve dünyada önde gelen bilim ve teknoloji firmalarını burada bir araya getirerek, Türkiye'yi bilişim sektöründe Ar-Ge ve inovasyon üssü hâline getirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca çocuklar ve gençlere bilimi sevdirmek için ülkemizin çeşitli şehirlerinde bilim merkezleri açılmaktadır.

Şekil 128. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.140)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 129. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.141)

Şekil 129’da küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen görsel örnek görülmektedir. Yapılan teknolojik buluşlar sayesinde dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanlar kolayca iletişim sağlayabilmektedir. Bu gelişmeler tek bir ülkeyle sınırlı kalmayıp diğer ülkelere de yayılmış ve küresel bir boyut kazanmıştır. Şekilde görülen uydular yapılan teknolojik buluşlardan bir tanesidir. Uydular sayesinde kablosuz bağlantılarla tüm insanlığın iletişim kurması sağlanmaktadır. Sonuç olarak bu nedenler küreselleşmeyi artırdığından dolayı, yukarıdaki görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

“SB.6.4.2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer.” kazanımına karşılık gelen “Bilim ve Teknolojide Değişim” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 63). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde teknoloji hayatımızın önemli bir parçası hâline gelmiştir. Bu teknolojilerden biri nanoteknolojidir. Örnek olarak ayakkabı sanayisinde nanoteknolojiden yararlanarak ısı koruması sağlayan, tabanında insanı zinde tutan ve enerji sağlayan ürünler elde etmek için çalışmalar sürmektedir. Tekstil alanında hafif, kurşun geçirmeyen, leke tutmayan, mikrop barındırmayan ve yazın serin, kışın sıcak tutan kumaşlar üretmek için de nanoteknolojik araştırmalar yapılmaktadır. Kısaca nanoteknolojiden yararlanarak hayatın her alanında kullanılan araç- gereç ve ürünlerde iyileştirmeler yapılabilecektir.

Şekil 130. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s.144)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.14.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 65.

Küreselleşmenin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.7.4.1.	4	0	0	1	2	0	1	8
	SB.7.4.2.	1	0	0	0	0	0	0	1
	SB.7.4.3.	2	0	1	0	0	0	0	3
	SB.7.4.4.	0	0	0	1	0	0	0	1
	Toplam	7	0	1	2	2	0	1	13

Tablo 65’te Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 13 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 65).

Tablo 66.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.7.4.1.	Teknolojik Depolamadaki Küresel Değişim	-	-	Devletlerarası Etkileşim	Eski Medeniyetlerin Bugüne Etkisi	-
	SB.7.4.2.	Küresel Etki Sağlayan Bilimsel Katkılar	-	-	-	-	-
	SB.7.4.3.	Bilimsel Birikimin Küresel Etkisi	-	Teknolojik Gelişmelerin Ekonomik Faaliyetlere Etkisi	-	-	-
	SB.7.4.4.	-	-	-	Toplumsal Hareketlerin Dünya Devletlerinin Yönetim Anlayışına Etkisi	-	-

“SB.7.4.1. Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler.” kazanımına karşılık gelen “Kil Tabletlerden Akıllı Tabletlere” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 8 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4’ü bilim ve teknoloji, 2’si sosyokültürel, 1’i siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 65).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

1971 yılında ilk mikro işlemcinin üretilmesi bilgi teknolojilerinde bir dönüm noktasıdır. Bu gelişmeyle bilgisayarlar daha küçük, daha düşük maliyetli ve daha kolay kullanılabilir hâle gelmiştir. Kitaplar da dijital ortama taşınmaya başlamıştır. Tabletler, akıllı telefonlar ve e-kitap okuyucular hayatımıza girmiştir (Görsel 4.11).

Şekil 131. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.131)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde kullanılan yazı sistemlerinin oluşmasında Fenikelilerin büyük rolü vardır. Sümerler yazı sistemini geliştirerek sembollere dayanan Fenike alfabesini (Görsel 4.4) oluşturmuşlardır. Latin alfabesi de dâhil günümüzde kullanılan birçok alfabe Fenikelilere dayanmaktadır.

Şekil 132. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.127)

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

VIII. yüzyıldan itibaren Müslümanlar kâğıt yapımını Çinlilerden öğrenerek kullanmaya başlamışlardır. XI. yüzyılda meydana gelen Haçlı Seferleri ile Avrupalılar kâğıt yapımını Müslümanlardan öğrenmişlerdir. Matbaanın icadı kağıda olan gereksinimi arttırmıştır. Ancak kağıdın üretiminin pahalı olması bilginin yayılmasını güçleştirmiştir.

Şekil 133. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.129)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 134. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.131)

Bilginin farklı mekânlara ve kişilere aktarılması, aktarılan yerlerde saklanması özellikle son zamanlarda küreselleşen dünyada büyük bir gelişim göstermiştir. Teknoloji alanındaki gelişmeler sayesinde kitabın uzun geçmişinde yeni bir sayfanın açılmasına öncülük

etmiştir. Bu nedenlerden dolayı şekil 134 küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

“SB.7.4.2. *Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.*” kazanımına karşılık gelen “*Bilimin Öncüleri*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 65). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İlk emri “oku” olan Kur’an-ı Kerim’in akla, düşünmeye ve bilgiye verdiği önemi kavrayan Türk-İslam bilim insanları bilimsel gelişmelerin öncüsü olmuşlardır. Bu dönemde öncelikle eski medeniyetlerden kalan diğer dillerdeki bilimsel kaynaklar Arapça’ya tercüme edilmiştir (Görsel 4.13). İlk adım niteliğindeki bu çalışmaların ardından elde ettikleri bilgileri değerlendirip yorumlayarak bilim ve teknolojiye katkıda bulunmuşlardır (Görsel 4.14).

Şekil 135. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.134)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.4.3. *XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Her Yenilik Geleceğimize Bir Katkıdır*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 65).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüzdeki bilimsel birikiminin oluşmasına büyük katkısı olmuştur. Matbaanın (Görsel 4.27) icat edilmesi, Dünya’nın yuvarlak olduğunun bilimsel olarak ispat edilmesi, kütle çekim kanunun keşfedilmesi ve buhar makinesinin bulunması gibi gelişmeler bunlardan bazılarıdır.

Şekil 136. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.142)

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Buhar makinelerinin tekstil ve kâğıt üretiminde kullanılmaya başlanması Sanayi Devrimi’nin başlangıcı oldu. Daha önce insan ve hayvan gücü ile yapılan işlerin yerini buhar gücü ile çalışan makineler aldı. Bu sayede üretim artarak sanayileşme başladı ve büyük fabrikalar kuruldu.

Şekil 137. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.144)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.4.4. Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir.” kazanımına karşılık gelen “Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı” başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 65).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

1789 yılında Fransız düşünürlerin de etkisiyle meydana gelen Fransız İhtilali ile Fransa'nın yönetim biçimi değişti. Tüm dünyaya yayılan "hürriyet, adalet, kardeşlik, eşitlik" gibi kavramlar özgür düşüncenin gelişmesine katkı sağladı.

Şekil 138. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s.150)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.15. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 67.

Küreselleşmenin Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu

Öğrenme Alanı	Öğretim Programı	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji Ve Toplum	2005	25	1	1	0	1	0	2	30
	2018	24	0	1	2	2	0	8	37

Yukarıdaki tabloda, iki öğretim programı bazında incelenen ders kitaplarında tespit edilen küreselleşme boyutları gösterilmiştir. 2005 öğretim programındaki “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında, küreselleşme ile ilgili toplam 30 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örnekler daha çok bilim ve teknoloji boyutunda öne çıkmaktadır. 2018 öğretim programındaki “*Bilim, Teknoloji Ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında ise küreselleşme ile ilgili toplam 37 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örneklerin bilim ve teknoloji boyutunda ön plana çıktığı görülmüştür. İncelenen ders kitaplarındaki öğrenme alanları karşılaştırıldığında, küreselleşme ile ilgili en fazla örneğin 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında olduğu ve 2018 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında küreselleşmenin arttığı söylenebilir.

4.16. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanına Karşılık Gelen Öğrenme Alanları Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.16.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 68.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Örgütler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Örgütler	1. ve 2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. ve 4. Kazanım	0	0	0	0	3	0	2	5
	5. Kazanım	0	0	0	0	2	0	1	3
	Toplam	0	0	0	0	5	0	3	8

Tablo 68’de Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler*” öğrenme alanı kazanımlarında küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 8 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 68).

Tablo 69.

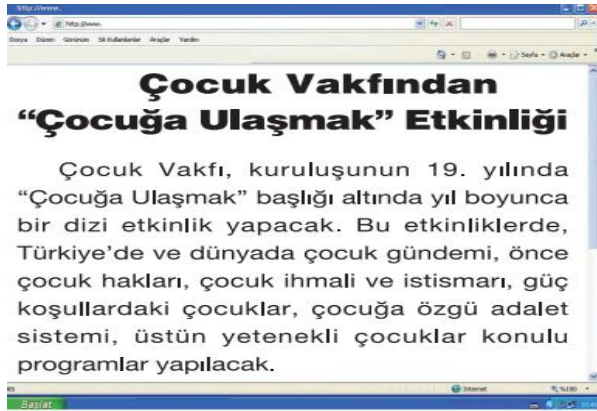
5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Örgütler	1. ve 2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. ve 4. Kazanım	-	-	-	-	Uluslararası Etkinlikler	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	Uluslararası Sosyal Etkileşim	-

1. ve 2. kazanım olan “*Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.*” ile “*Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.*” kazanımlarına karşılık gelen *Bize Hizmet Edenler* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 68).

3. ve 4. kazanım olan “*Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.*” ile “*Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.*” kazanımlarına karşılık gelen “*Elimizden Tutanlar*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 68).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnternet haberi, 17 Ocak 2009.

Şekil 139. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.133)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Türk Kızılayı Pakistan'da.

Şekil 140. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.134)

Önceki görselde Kızılay'ın birçok ülkede yapmış olduğu yardım faaliyetleri gösterilmektedir. Kızılay sadece kendi ülkemiz sınırlarında değil, dünyanın farklı ülkelerinde de yardım faaliyeti gösteren bir yardım kuruluşudur. Gittiği yerlerdeki yardıma muhtaç insanların sağlık, barınma ve yemek gibi birçok ihtiyacını karşılamaktadır. Bu faaliyetler sayesinde farklı ülkeler Türkiye'yi yakından tanıma fırsatı bulmakta ve insanlar arasında sosyal etkileşim olmaktadır. Meydana gelen bu gelişmeler de küreselleşmeyi artırmakta ve dünyayı küresel bir köy haline getirmektedir. Sonuç olarak anlatılan nedenlerden dolayı, yukarıdaki görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilmiştir.

5. kazanım olan “*Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.*” kazanımına karşılık gelen “*Gönüllüyük*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 68). Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar ise toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında resmî kurumlara destek olurlar. Bu çalışmaları gönüllü olarak yerine getirirler. Bu şekilde ihtiyaçların karşılanmasında insanlar, sosyal etkileşimde ve katılımında bulunmuş olurlar.

Şekil 141. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.140)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 142. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.140)

Yukarıdaki görselde Kızılay'ın yapmış olduğu yardım faaliyetleri gösterilmektedir. Kızılay dünyanın farklı ülkelerinde yardım faaliyeti gösteren yardım kuruluşlarından bir tanedir. Faaliyet gösterdiği bölgelerdeki yardıma muhtaç insanların sağlık, barınma gibi birçok ihtiyacını karşılamaktadır. Bu faaliyetler sayesinde Türkiye uluslararası alanda yakından tanınma fırsatı bulmakta ve toplumlar arasında sosyal etkileşim meydana gelmektedir. Meydana gelen bu gelişmeler de küreselleşme oranını artırmakta ve dünyayı küresel bir köy haline getirmektedir. Sonuç olarak anlatılan nedenlerden dolayı, yukarıdaki görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek gösterilmiştir.

4.16.2. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 70.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Güç, Yönetim Ve Toplum	1. Kazanım	0	0	0	0	1	0	1	2
	2. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. ve 5. Kazanım	0	0	2	2	0	0	0	4
	Toplam	0	0	2	2	1	0	1	6

Tablo 70’te Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Güç, Yönetim ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 6 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 70).

Tablo 71.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Güç, Yönetim Ve Toplum	1. Kazanım	-	-	-	-	Küreselleşmenin Sosyal Hayata Etkisi	-
	2. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	3. ve 4. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	5. Kazanım	-	-	Küresel Ekonomi	Uluslararası Siyasi İlişkiler	-	-

Tablo 70’te görüldüğü gibi 2. kazanım olan “Yaşadığı yerdeki merkeze bağlı yönetim birimleri ile bu birimlerin temel görevlerini ilişkilendirir.” kazanımına karşılık gelen “İl ve İlçemizin Yönetimi” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir.

3. ve 4. kazanım olan “Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak bu birimleri temel görevleriyle ilişkilendirir.” ile “Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.” kazanımlarına karşılık gelen “Ülkenin Yönetim Yapısı” konu başlığında küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir(Tablo 70).

1. kazanım olan “Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.” kazanımına karşılık gelen “Yasalar Bizim İçin Var” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 70).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde insanların çoğu şehirlerde yaşamaktadır. Bu nedenle trafikle içiçedir. Can ve mal kaybına uğramamak için trafik kurallarına uymak zorundadır. Kurallara uyulmadığı takdirde çeşitli kazaların olması kaçınılmazdır.

Şekil 143. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.147)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 144. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.147)

Yukarıdaki görselde günümüzde oldukça fazlalaşan şehirleşme gösterilmektedir. Küreselleşen dünyada yeni iş kolları, yeni teknolojiler ortaya çıkmış ve bunlar da şehirleşme oranını artırmıştır. Şehirleşme, beraberinde birlikte yaşama ve trafik gibi olguları hayatımıza sokmuştur. İnsanlar toplu yaşam ve trafik gibi olguları düzene sokmak

için çeşitli kurallar oluşturmuşlardır. Bu kurallardan bir tanesi de trafik kurallarıdır. Kurallara uyulmadığı takdirde kazalar ve sorunlar meydana gelmektedir. Anlatılan bu gelişmeler tüm dünya insanların sosyal hayatını etkilediği için yukarıdaki görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

5. kazanım olan “*Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.*” kazanımına karşılık gelen “*Ortak Değerlerimiz*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si ekonomi, 2’si siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 70). Küreselleşmenin ekonomi ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkemiz petrol kaynaklarına sahip olan ülkelere komşudur. Doğal kaynaklar ve tarım üretimi açısından zengin bir ülkedir. Birçok uygarlığın keşiştiği noktadadır. Genç ve dinamik bir nüfusa sahip olan Türkiye, gelişmekte olan büyük bir ekonomik güce sahiptir. Türkiye’yi bazı devletler kendileri için tehlikeli bulmaktadır. Bu ülkeler, kendi topraklarını genişletmek ve denizlerde egemenlik elde etmek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin zayıflaması için çaba harcamaktadır.

Şekil 145. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.163)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.16.3. Küreselleşmenin 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 72.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Güç, Yönetim Ve Toplum	1. Kazanım	0	0	0	3	0	0	0	3
	2. Kazanım	0	0	0	3	0	0	0	3
	3. Kazanım	0	0	0	5	1	0	0	6
	4. Kazanım	0	0	0	7	0	0	1	8
	5. Kazanım	0	0	0	4	0	0	1	5
	Toplam	0	0	0	22	1	0	2	25

Tablo 72’de Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabının “*Güç, Yönetim ve Toplum*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak öğrenme alanında toplam 25 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 72).

Tablo 73.

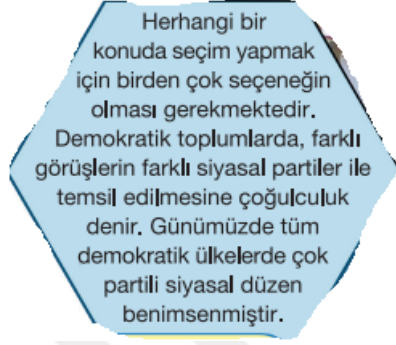
*6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular*

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Güç, Yönetim Ve Toplum	1. Kazanım	-	-	-	Uluslararası Ortak Yönetim Biçimleri	-	-
	2. Kazanım	-	-	-	Halk Girişimlerinin Uluslararası Yönetimlere Etkisi	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	İnsan Haklarının Uluslararası Belgelerle Korunması	Kültürel Etkileşim	-
	4. Kazanım	-	-	-	Geçmişten Günümüze Küresel Boyut Kazanan Hukuk Kurallarının Gelişimi	-	-
	5. Kazanım	-	-	-	Küresel Boyutta Çağdaş Demokratik Gelişmeler	-	-

1. kazanım olan “Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.” kazanımına karşılık gelen “Devletler ve Yönetim Biçimleri” konu başlığı

içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3'ü siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 72).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 146. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.151)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

2. kazanım olan “*Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır.*” kazanımına karşılık gelen “*Demokrasi Tarihine Yolculuk*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3'ü siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 72). Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

1789 yılında Fransa halkı krala karşı ayaklandı. Monarşi yıkıldı. Cumhuriyet ilan edildi. Hak ve özgürlükleri belirleyen Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi yayınlandı. Bu bildiriyle eşitlik, özgürlük, adalet, anayasal yönetim ve milliyetçilik gibi ilkeler ortaya çıktı. Bu ilkeler yalnızca Fransızlar için değil, bütün insanlar için geçerli hale geldi. Bu nedenle bildiri evrensel bir nitelik taşır.

Şekil 147. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.151)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

3. kazanım olan “*Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.*” kazanımına karşılık gelen “*Temel Hak ve Özgürlüklerimiz*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i siyasi, 1’i sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 72).

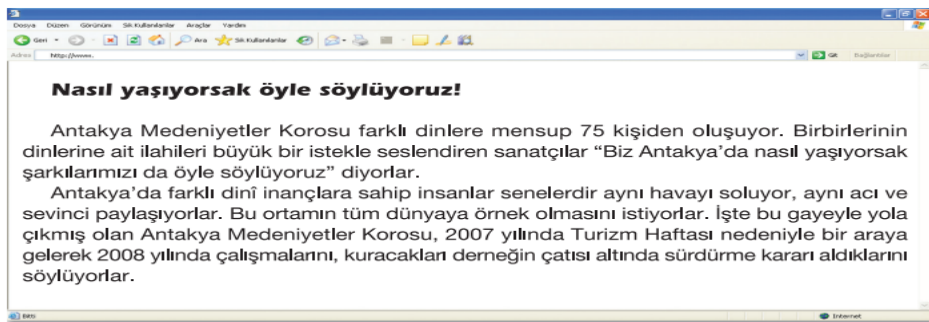
Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnsanlık tarihi hak ve özgürlüklerin kazanılma mücadelesiyle doludur. Hak ve özgürlük birbirlerini tamamlayan, birbirlerinden ayrılmayan iki kavramdır. İnsan haklarının neler olduğu uluslararası belgelerde, özellikle Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”nde belirtilmiştir. Bu belgelerde insan hakları tüm insanlık için ortak değerler, erişilmesi gereken ortak idealler olarak ifade edilmiştir. Demokrasiyle yönetilen ülkelerde tüm insanlar yasalar önünde eşittir. Bu nedenle insan hakları kavramı demokratik ülkelerde gelişmiş ve devlet tarafından güvence altına alınmıştır. Zamanla bu haklar demokrasi yolunda ilerleyen tüm ülkelerin anayasalarında yer almaya başlamıştır.

Şekil 148. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.156)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnternet haberi, 14 Şubat 2009 (Düzenlenmiştir.)

Şekil 149. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.158)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4. kazanım olan “*Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Belgelerin Dili*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 8 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 8’i siyasi, boyutla ilgilidir (Tablo 72).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Yakalanan suçlular mahkemelerde Hammurabi’nin kendi yazdığı 282 maddeden oluşan yasalara göre yargılanıp ceza alıyorlardı. Bütün ağır suçların ölümle cezalandırıldığı bu yasalar “Göze göz, dişe diş” misilleme ilkesine göre düzenlenmiştir.

Şekil 150. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.

(MEB, 2014, s.160)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 151. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.162)

Gösterilen fotoğrafta Fransız İhtilali resmedilmiştir. İhtilal ile birlikte Fransa ülkesinde krallıklar yerini cumhuriyet rejimine doğru giden sürece bırakmıştır. İhtilal sonrasında İnsan ve “Yurttaş Hakları Bildirgesi” ilan edilmesiyle birlikte demokrasinin temelini oluşturan eşitlik, özgürlük, milliyetçilik ve anayasal yönetim gibi kavramlar önce Avrupa'da daha sonrasında da dünyada yayılmıştır. Bu nedenlerden dolayı şekil 151 küreselleşmenin siyasi boyutunu temsil eden görsel örnek olarak seçilmiştir.

5. kazanım olan “*Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.*” kazanımına karşılık gelen “*Dünden Bugüne Türk Kadını*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i siyasi, boyutla ilgilidir (Tablo 72).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Cumhuriyet yönetimi Türk kadınına öğrenim kapılarını açarak toplumda önemli görevler vermiştir

Şekil 152. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başıol ve diğerleri, 2014, s.168)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Türk kadınları oy kullanırken

Şekil 153. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s.168)

Yukarıda gösterilen şekil 153'te kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi gösterilmektedir. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının yanında eğitim, çalışma gibi hakların verilmesi “demokrasi” kavramıyla ilgilidir. Demokrasi kavramı küreselleşme ile dünyada birçok ülkeye yayılmış bir kavram olduğundan dolayı bu görsel küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.16.4. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 74.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Güç, Yönetim Ve Toplum	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	0	2	0	0	1	3
	3. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	4. Kazanım	7	0	1	2	2	0	1	13
	5. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	Toplam	7	0	1	4	2	0	2	16

Tablo 74’te Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 16 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 74).

Tablo 75.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Güç, Yönetim Ve Toplum	1. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	-	Uluslararası Devletlerin Ortak Görevleri	-	-
	3. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	4. Kazanım	Kitle İletişim Araçlarının Yönetimde Kullanımı	-	Sivil Toplum Kuruluşlarının Bulundukları Bölgedeki Halka Yardım Faaliyetleri	Kitle İletişim Araçlarının Yönetimde Kullanımı Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetime Etkisi	Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Hayattaki Yeri	-
	5. Kazanım	-	-	-	-	-	-

Tablo 74’te görüldüğü gibi:

1. kazanım olan “*Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Kurultaydan Meclise*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 74).

3. kazanım olan “*Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin yönetim yapısını yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Kuvvetler Ayrılığı*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 74).

5. kazanım olan “İçinde bulunduğu eğitsel ve sosyal faaliyetlerde işleyen süreçleri demokrasinin ilkeleri açısından analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Örnek Yurttaş” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 74).

2. kazanım olan “Anayasamızın 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin nitelikleri ile ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir .” kazanımına karşılık gelen “Yönetimin Özü” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 74). Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Demokratik ülkelerde devlet milletin güvenlik, huzur ve refahını sağlamakla görevlidir. Devlet milletin menfaatlerini gözetir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu özellikleri taşıyan bir devlettir.

Şekil 154. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.149)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 155. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.149)

Şekil 155’te kadınlara siyasi haklar verilmesiyle kazandıkları oy kullanma anı gösterilmektedir. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi demokrasi kavramıyla ilgilidir. Demokrasi kavramı küreselleşen dünyada birçok ülkede kabul görmüş bir kavram olduğundan dolayı bu görsel küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4. kazanım olan “*Siyasî partilerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin, gündemi ve yönetimin karar alma süreçlerini ne şekilde etkilediğini örnekler üzerinden tartışır.*” kazanımına karşılık gelen “*Kamuoyu ve Basın*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 13 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 7’si bilim ve teknoloji, 2’si siyasi, 2’si sosyokültürel, 1’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 74). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Kitle iletişim araçları toplumdaki farklı görüş, düşünce ve kanaatlerin yayılmasında önemli bir yere sahiptir. Demokratik yönetimlerde medyanın önemli görevleri bulunmaktadır. Medya, yasama, yürütme ve yargı güçlerinin çalışmalarını izleme, eleştirme ve halkı bilgilendirme görevini yapmaktadır. Ayrıca farklı görüş ve düşüncelere yer vererek serbest düşüncelerin oluşmasına katkıda bulunur.

Şekil 156. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.156)

Küreselleşmenin sosyokültürel, siyasi ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sivil toplum kuruluşları bir ülkede demokrasinin gelişmesine katkı sağladığı gibi aynı zamanda sosyal hayatta da önemli görevler üstlenmişlerdir. Ayrıca geliri yetersiz olan veya sosyal güvencesi olmayan kişilerin gıda, sağlık, eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılayarak vatandaşların refah düzeyinin yükselmesine katkı sağlarlar.

Şekil 157. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s.157)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 158. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s.156)

Şekil 158’de dünya fotoğrafı üzerinde iletişimimizi sağlayan araçlar gösterilmiştir. Gazete, bilgisayar, televizyon gibi iletişim kurmamızı sağlayan araçlar insanlar arasında iletişim ve sosyal ilişki sağlayan kitle iletişim araçlarıdır. Bu kitle iletişim araçlarının icadı sayesinde hiç görmediğimiz yerleri görme, bilmediğimiz bilgileri öğrenme ve daha önce tanımadığımız insan yaşantıları hakkında bilgi edinme imkânı elde ederiz. Bununla beraber demokratik yönetimlerde kitle iletişim araçları, insanları belli konularda etkileyip haberdar ederek kamuoyu oluşturmak için kullanılmaktadır. Bu sebeplerden dolayı bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.17. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Bazında İncelenmesine İlişkin Bulgular

4.17.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 76.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Etkin Vatandaşlık	SB.5.6.1.	1	0	0	0	0	0	1	2
	SB.5.6.2.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.5.6.3.	0	0	0	2	0	0	1	3
	SB.5.6.4.	1	0	0	0	0	0	0	1
	Toplam	2	0	0	2	0	0	2	6

Tablo 76’da Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 6 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 76).

Tablo 77.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Etkin Vatandaşlık	SB.5.6.1.	Küresel Teknolojik Gelişmeler	-	-	-	-	-
	SB.5.6.2.	-	-	-	-	-	-
	SB.5.6.3.	-	-	-	Uluslararası Sözleşmeler	-	-
	SB.5.6.4.	-	-	-	Uluslararası Semboller	-	-

“SB.5.6.1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.” kazanımına karşılık gelen “Topluma Hizmet Edenler” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 76). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

e-Devlet Kapısı, tüm kamu hizmetlerine tek bir noktadan erişim imkânı sağlayan büyük bir genel ağ sitesidir. Uygulamanın amacı kamu hizmetlerini, vatandaşlara bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkin ve verimli bir şekilde sunmaktır

Şekil 159. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.144)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 160. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s.144)

Yukarıdaki görselde resmi işlemlerimizi internet ağı aracılığıyla yapmamızı sağlayan e-devlet kapısı gösterilmektedir. Küresel bağlamda gelişen internet ağının bize getirmiş olduğu kolaylıklardan biri olan e-devlet kapısı sayesinde birçok resmi işlemleri evimizden çıkmadan halledebilmekteyiz. Tüm bunlar küreselleşmenin sağladığı imkânlardan ileri gelmektedir. Bu nedenlerden dolayı şekil 160 küreselleşmenin bilim ve teknoloji sayesinde getirmiş olduğu kolaylıkları temsil etmesinden ötürü örnek olarak seçilmiştir.

“SB.5.6.2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Yaşadığımız Yerde Yönetim” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 76).

“SB.5.6.3. Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Temel Haklarımız” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 76).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Sizi ilgilendiren konularda sessiz kalmak yerine düşüncelerinizi ifade etmelisiniz. Zaten **Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. maddesine** göre sizi ilgilendiren her konuda görüşlerinizi serbestçe ifade etme ve görüşlerinizin dikkate alınmasını isteme hakkına sahipsiniz.

Şekil 161. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.153)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 162. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s.154)

Yukarıda gösterilen şekil 162’de kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi gösterilmektedir. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi, önceki görsellerde de

açıklandığı gibi demokrasi kavramını akıllara getirmektedir. Demokrasi kavramı globalleşen dünyada birçok ülkede yer edinen bir kavram olduğundan ve bu görselde de demokrasinin uygulanış biçimlerinden bir tanesini gösterdiğinden dolayı küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

“SB.5.6.4. Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir.” kazanımına karşılık gelen “Bizi Biz Yapan Semboller” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 76). Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Semboller, kendilerine belli bir anlam yüklenen somut nesne ya da işaretlerdir. Trafik levhalarından tutun da matematik işlemi yaparken kullandığımız işaretlere kadar her gün birçok sembole karşılaşıyoruz. Bazı semboller evrensel nitelik kazanmıştır. Bir anlamda da uluslararası dil gibidir. Dünyanın neresine giderseniz gidin o işareti gördüğünüzde aynı şeyi anlarsınız.

Şekil 163. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s.155)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.17.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 78.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Etkin Vatandaşlık	SB.6.6.1.	0	0	0	7	0	0	0	7
	SB.6.6.2.	0	0	0	1	0	0	0	1
	SB.6.6.3.	2	0	0	0	3	0	0	5
	SB.6.6.4.	0	0	0	1	0	0	0	1
	SB.6.6.5.	1	0	0	0	0	0	1	2
	SB.6.6.6.	1	0	2	1	4	0	1	9
	Toplam	4	0	2	10	7	0	2	25

Tablo 78’de Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 25 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 78).

Tablo 79.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı

Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Etkin Vatandaşlık	SB.6.6.1.	-	-	-	Uluslararası Ortak Yönetim Şekilleri	-	-
	SB.6.6.2.	-	-	-	Uluslararası Demokratik Devlet Organları	-	-
	SB.6.6.3.	Kitle İletişim Araçlarının Sosyal Hayata Etkisi	-	-	-	Kitle İletişim Araçlarının Sosyal Hayata Etkisi	-
	SB.6.6.4.	-	-	-	Uluslararası Ortak Yönetim Şekilleri	-	-
	SB.6.6.5.	Teknolojik Gelişmelerin Günlük Hayatta Kullanımı	-	-	-	-	-
	SB.6.6.6.	Teknolojik Gelişmelerin Günlük Hayatta Kullanımı	-	-	Küresel Demokratik Haklar	Teknolojik Gelişmelerin Günlük Hayatta Kullanımı	-

“SB.6.6.1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.” kazanımına karşılık gelen “Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 7 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 78).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Cumhuriyet yönetimi ancak demokrasi ilkelerinin etkili olduğu ülkelerde uygulanabilir. Günümüzde en yaygın olan yönetim şekli cumhuriyettir. Türkiye, ABD ve Fransa cumhuriyetle yönetilen ülkelere bazılaridir. Türkiye’de 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyet ilan edilmiştir.

Şekil 164. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 195)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.6.2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Demokratik Devlet ve Organları” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 78). Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Demokratik devletlerde kuvvetler ayrılığı ilkesi uygulanır. Kuvvetler ayrılığı, devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyerek belli devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasının ifade edilmesidir.

Şekil 165. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 198)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.6.3. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Karar Alma Sürecinde Ben De Varım” konu başlığı içerisinde küreselleşme

ile ilgili toplamda 5 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3'ü sosyokültürel, 2'si bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 78).

Küreselleşmenin hem sosyokültürel hem de bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Medya, toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkânını sağlayan televizyon, Genel Ağ, radyo, gazete, dergi vb. kitle iletişim araçlarının oluşturduğu basın yayın organlarına denir. Medya toplumun yönlendirilmesi ve kamuoyu oluşturmada etkin bir güçtür. Ayrıca toplumda sosyal medya kullanımı da son yıllarda artış göstermektedir.

Şekil 166. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 206)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.6.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıkla.” kazanımına karşılık gelen “Demokrasi Her Yerde” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi boyutuyla ilgilidir (Tablo 78). Küreselleşmenin hem siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Demokratik yönetimlerde halk, seçimler yoluyla yönetime katılır. Bu seçimler eşit, gizli oy ve açık sayım esasına göre yapılır. Demokratik toplumlarda seçimlerin yanı sıra kişiler, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, medya vb. yöntemlerle her zaman söz söyleme hakkına sahiptir. Demokratik yönetimlerde insanların temel hakları güvence altındadır.

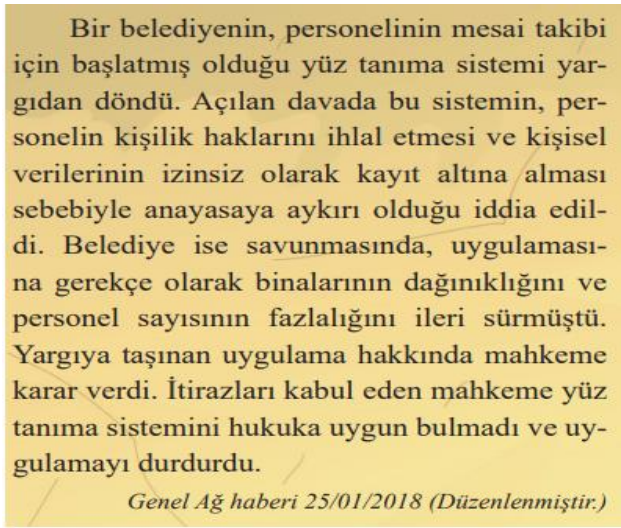
Şekil 167. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 208)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.6.6.5. Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 78).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 168. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 216)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 169. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 216)

Şekil 169’da, yüz tanıma sistemi görselleştirilmiştir. Küreselleşme süreciyle birlikte teknolojinin gelişmesiyle insanlar güvenlik sistemleri geliştirmeye başlamışlardır. Bu gelişmelerle beraber güvenlik ve iş takip sistemlerinin sosyal hayatta da kullanımı hızla artış göstermiştir. Bu yüzden yukarıda gösterilen görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek gösterilmiştir.

“SB.6.6.6.Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.” kazanımına karşılık gelen *“Dünden Bugüne Türk Kadını”* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 9 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4’ü sosyokültürel, 2’si ekonomi, 1’i siyasi, 1’i bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 78).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Türk kadını; anayasa,
Medeni Kanun ve seçim yasaları sayesinde dünyadaki birçok ülkeden önce ulaşmıştır. İsviçre ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinde dahi kadınlar, seçme ve seçilme hakkını Türk kadınından sonra elde etmişlerdir. 1934 'te dünya genelinde kadınların milletvekili seçme ve seçilme hakkının bulunduğu ülke sayısının 28 olduğu düşünülürse Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk kadınına verdiği değer daha iyi anlaşılacaktır.

Şekil 170. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 219)

Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Gaziantep'te Girişimci Kadınlar
Gaziantep'in kadın girişimciler açısından rol model bir kent olduğunu ifade eden TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) üyesi vekil; "Kadın temsiline özellikle yerelde çok yüksek olduğu illerimizin başında gelen Gaziantep'te iş hayatında kadını destekleyen programlar yapmayı uygun gördük. Hem kadın temsiline örnek olması için hem de Gaziantep'in kültürünü ve tarihini dünyaya göstermek için buraya geldik. Gaziantep kültürünü dünyaya taşıyan ürünler yöre kadınlarının sanata, kültüre ve ekonomiye sağladıkları büyük katkıların da en iyi örneğidir. Bu ürünlerden birisi de ipekli bir dokuma türü olan Türkiye'de sadece ilimizde el tezgâhlarında dokunan kutnu kumaşıdır."
Genel Ağ haberi 12/08/2017 (Düzenlenmiştir.)

Şekil 171. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 220)

Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji boyutuna hem de sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Alo 183 hattı ile kadın, çocuk, yaşlı, engelli, şehit yakınları ve gazilerle ilgili çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmektedir. 7 gün 24 saat ulaşılabilir olan bu hatta yapılan aramalar ücretsizdir.

Şekil 172. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 222)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Milletvekillerimizin Bazıları

Şekil 173. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 219)

Yukarıda gösterilen şekil 173'te kadınlara siyasete katılma hakkı verilmesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bulunan bazı kadın milletvekilleri gösterilmektedir. Siyasi hakların kadınlara da verilmesi demokrasi kavramıyla ilgilidir. Demokrasi kavramı

küreselleşme ile dünyada birçok ülke tarafından yönetimde kullanılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, görsel küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.17.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 80.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Etkin Vatandaşlık	SB.7.6.1.	0	0	0	7	0	0	0	7
	SB.7.6.2.	0	0	0	1	0	0	0	1
	SB.7.6.3.	0	0	0	2	0	0	0	2
	SB.7.6.4.	0	0	0	1	0	0	0	1
	Toplam	0	0	0	11	0	0	0	11

Tablo 80’de Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 11 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 80).

Tablo 81.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Etkin Vatandaşlık	SB.7.6.1.	-	-	-	Uluslararası Ortak Yönetim Şekilleri	-	-
	SB.7.6.2.	-	-	-	Uluslararası Demokratik Devlet Organları	-	-
	SB.7.6.3.	Kitle İletişim Araçlarının Sosyal Hayata Etkisi	-	-	-	Kitle İletişim Araçlarının Sosyal Hayata Etkisi	-
	SB.7.6.4.	-	-	-	Uluslararası Ortak Yönetim Şekilleri	-	-

“SB.7.6.1. Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Demokrasi Serüveni” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 7 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 7’si siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 80).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Günümüzde ülkemizde olduğu gibi birçok ülkede de temsilî demokrasi yöntemi uygulanmaktadır. Bu yöntemde halk kendisini temsil edecek kişileri seçer, o kişiler halk adına halk için kararlar alır. Meclis bir kararı almakta zorlanır ve kendi içinde uyuşmazlığa düşerse bu yetkiyi halka verir. Halk oylaması yapılarak karar alınır. Referandum (halk oylaması) yarı doğrudan demokrasi uygulamasıdır.

Şekil 174. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 196)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.6.2. Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.” kazanımına karşılık gelen “Atatürk’ten Milletimize” Armağan konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 80). Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Fransız ihtilalinden etkilenen birçok aydın gibi Mustafa Kemal Atatürk de hürriyet, özgürlük prensiplerine Osmanlı yönetim anlayışında daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Şekil 175. 7.sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 202)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.6.3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir.” kazanımına karşılık gelen “Cumhuriyetimi Seviyorum” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek 2’si siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 80).

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Demokrasi, hâkimiyetin millete ait olduğu bir siyasi rejimdir. Bu nedenle demokratik devletlerde yöneticiler seçimle iş başına gelir. Vatandaşlar seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Herkesin eşit oy hakkı vardır. Seçimlerde oylama gizli, oyların sayımı açık yapılır. Böylece millet sahip olduğu egemenlik hakkını temsilcileri olan milletvekilleri aracılığıyla kullanır.

Şekil 176. 7.sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 206)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

“SB.7.6.4. Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Hâkimiyet Milletindir” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 80). Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Demokrasiyle yönetilen ülkelerde yöneticiler halk tarafından seçilir. Yargı ve ordunun siyasete herhangi bir müdahalede bulunmaması önemlidir. Darbeler demokrasiyi kesintiye uğratır, temel hak ve özgürlüklere sınırlamalar getirir.

Şekil 177. 7.sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 212)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

4.18. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 82.

Küreselleşmenin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu

Öğrenme Alanı	Öğretim Programı	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Etkin Vatandaşlık	2005	7	0	3	28	9	0	6	55
	2018	6	0	2	23	7	0	4	42

Yukarıdaki tabloda, iki öğretim programı bazında incelenen ders kitaplarında tespit edilen küreselleşme boyutları gösterilmiştir. 2005 öğretim programındaki “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşme ile ilgili toplam 55 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örnekler daha çok siyasi boyutta öne çıkmaktadır. 2018 öğretim programındaki “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında ise küreselleşme ile ilgili toplam 42 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örneklerin siyasi boyutta ön plana çıktığı görülmüştür. İncelenen ders kitaplarındaki öğrenme alanları karşılaştırıldığında, küreselleşme ile ilgili en fazla örneğin 2005 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında olduğu ve 2018 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanında küreselleşmenin daha az yer aldığı söylenebilir.

4.19. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.19.1. Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 83.

Küreselleşmenin 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	1. Kazanım	0	0	0	0	0	0	0	0
	2. Kazanım	0	0	11	0	0	0	2	13
	3. Kazanım	6	0	3	0	1	0	2	12
	4. Kazanım	2	0	0	1	2	0	1	6
	4. ve 5. Kazanım	0	0	5	6	8	0	2	21
	Toplam	8	0	19	7	11	0	7	52

Tablo 83’te Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 52 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 83).

Tablo 84.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Küresel Bağlantılar	1. Kazanım	-	-	-	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	Uluslararası Ekonomik Faaliyetler	-	-	-
	3. Kazanım	Küresel Teknolojik Gelişmeler	-	Teknolojik Gelişmelerin Küresel Ekonomik Faaliyetlere Etkisi	-	Teknolojik Gelişmelerin Sosyal Hayata Etkisi	-
	4. Kazanım	Teknolojik Gelişmelerin Getirdiği Küresel İmkanlar	-	-	Uluslararası Sözleşmeler	Uluslararası Ortak Kültürel Miras Koruma Faaliyetleri	-
	4. ve 5. Kazanım	-	-	Turizmin Küresel Ekonomiye Katkısı	Turizmin Siyasi İlişkilere Etkisi	Turizmin Sağladığı Uluslararası Sosyokültürel Etkileşim	-

1. kazanım olan “*Dünya çocuklarının ortak yönlerini ve ilgi alanlarını fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Dünya Çocukları*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 83).

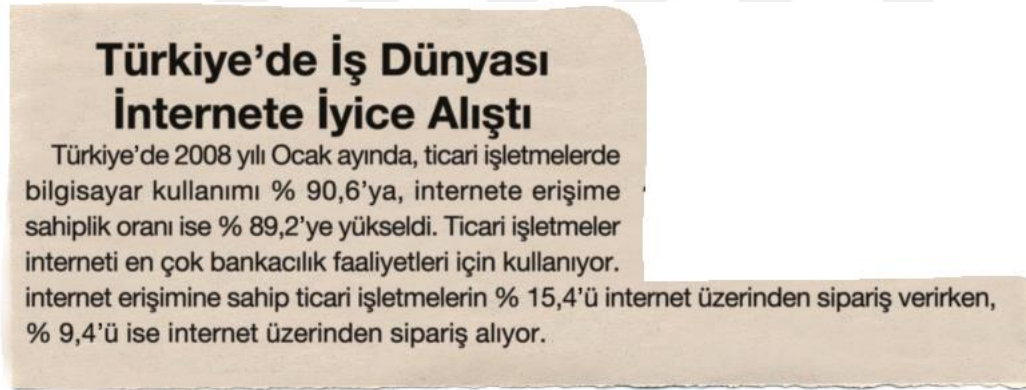
2. kazanım olan “*Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder.*” kazanımına karşılık gelen “*Ülkelerarası Alışveriş*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 13 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 11’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 83).

her hangi bir ürün diğer ülkelerden ticaret yoluyla temin edilebilir olmuştur. Bu ekonomik faaliyetlerle ülkeler ticari ilişkiler kurmuşlardır. Bu nedenlerden dolayı şekil 179 küreselleşmenin ekonomi boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

3. kazanım olan “Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.” kazanımına karşılık gelen “Teknoloji ve Ticaret” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 12 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 6’sı bilim ve teknoloji, 3’ü ekonomi, 1’i sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 83). Küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

“Türkiye’de 2008 yılı Ocak ayında, ticari işletmelerde bilgisayar kullanımı % 90,6’ya, internete erişime sahiplik oranı ise % 89,2’ye yükseldi. Ticari işletmeler interneti en çok bankacılık faaliyetleri için kullanıyor.” (Başol ve diğerleri, 2014, s. 174)

Küreselleşmenin ekonomi, sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Gazete haberi, 5 Aralık 2008 (Düzenlenmiştir.).

Şekil 180. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 174)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 181. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 174)

Teknolojik gelişmeler sayesinde insanlar, sadece diğer kişilerle iletişim kurmakla kalmayıp, farklı alanlarda da teknolojik gelişmelerden yararlanmıştır. Örnek verilecek olursa; ticaret faaliyeti teknoloji sayesinde sınırlarını aşarak küresel bir boyut kazanmıştır. İnternet sayesinde üretici ürettiği malını dünyanın her yerine pazarlayabilirken, tüketici de aynı anda üretilen bu ürünü evinden çıkmadan sipariş vermekte ve bu ürüne sahip olabilmektedir. Şüphesiz anlatılan tüm olanaklar küreselleşme sayesinde meydana gelmiştir. Bu nedenlerden dolayı da şekil 181 küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4. kazanım olan “Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Dünyanın Hazine” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 2’si bilim ve teknoloji, 2’si sosyokültürel, 1’i siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 83).

Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı), insanlığın ortak mirasını korumak amacıyla bir sözleşme hazırlamıştır. Türkiye bu sözleşmeyi 1982 yılında imzalamıştır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bazı kültürel ve doğal varlıklar koruma altına alınmıştır.

Şekil 182. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 176)

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnsanlığın ortak mirası olan eserlerin korunmasında müzeler önemli bir yere sahiptir. Gelişen teknoloji ile müzeleri sadece yerinde değil internet ortamında da ziyaret etmek mümkün hâle gelmiştir.

Şekil 183. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 176)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 184. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 176)

Şekil 184’te Anadolu Medeniyetler Müzesinin sanal turundan bir an gösterilmektedir. Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerden müzeler de nasibini almıştır. Yeni gelişmelerle artık evden çıkmadan da müze ziyareti mümkün olmaktadır. Dünyanın her hangi bir yerinden istenilen bir müzeye internet aracılığıyla sanal gezi turu küreselleşmenin getirdiği gelişmeyle insanlığın hizmetine sunulmuştur. Bu nedenlerden dolayı yukarıdaki görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

5. kazanım olan “*Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.*” kazanımına ve 6. kazanım olan “*Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Turizm Hangi Katkıları Sağlar ?*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 21 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 8’i sosyokültürel, 6’sı siyasi, 5’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 83).

Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Turizm, dünyada barış ve huzurun sağlanmasına katkıda bulunur. Hem insanlar hem ülkeler arasındaki huzurun temelinde ise barış vardır. /

Şekil 185. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 180)

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

2010 Yılı Yurt Dışı Turizm Fuarları

Ülkemizin sahip olduğu tarihî, turistik ve kültürel değerlerinin etkili ve geniş bir şekilde tanıtılması ve uluslararası turizm pazarındaki payımızın artırılması hedeflenmektedir. Bunun için özellikle bölgesel tanıtımların uluslararası turizm fuarlarında ön plana çıkarılması amaçlanmaktadır.

Şekil 186. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 182)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 187. Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Başol ve diğerleri, 2014, s. 183)

Şekil 187’de farklı ülkelerden turistik amaçlı ülkemize gelen insanlar gösterilmektedir. Turizm sadece ekonomik açıdan değil sosyokültürel ve siyasi açıdan da yarar sağlayan bir faaliyet. Turizm ile farklı ülke insanları arasında kurulan dostluklar ve kültürel etkileşimler sayesinde bu ülkelerin siyasi ilişkilerinde de olumlu yönde gelişmeler yaşanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı yukarıdaki görsel küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.19.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 85.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	1. Kazanım	0	0	1	0	0	0	0	1
	2. Kazanım	0	0	2	0	0	0	1	3
	3. Kazanım	0	3	6	7	4	0	2	22
	4. Kazanım	0	0	0	3	2	5	1	11
	5. Kazanım	0	0	2	0	4	0	8	14
	Toplam	0	3	11	10	10	5	12	51

Tablo 85’te Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 51 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 85).

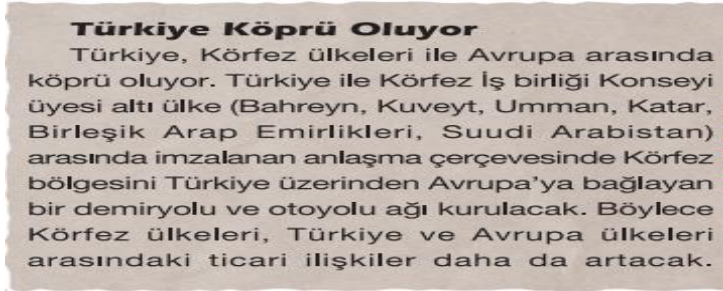
Tablo 86.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Küresel Bağlantılar	1. Kazanım	-	-	Uluslararası Ticaret	-	-	-
	2. Kazanım	-	-	Uluslararası Ticaret	-	-	-
	3. Kazanım	-	Ülkelerarası Eğitim İşbirlikleri	Ülkelerarası Ekonomik İlişkiler	Ülkelerarası Politik İlişkiler	Ülkelerarası Sosyokültürel İlişkiler	-
	4. Kazanım	-	-	-	Siyasi Kuruluşların Yardım Faaliyetleri	Uluslararası Sosyal Yardım Girişimleri	Küresel Çevre Sorunları
	5. Kazanım	-	-	Uluslararası Organizasyonların Ekonomiye Katkısı	-	Uluslararası Kültürel Faaliyetler	-

1. kazanım olan “Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımına karşılık gelen “Dünyada Nüfus ve Ekonomik Faaliyetler” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 85).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek gösterildiği gibidir:

Şekil 188. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 130)

İncelenen konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir.

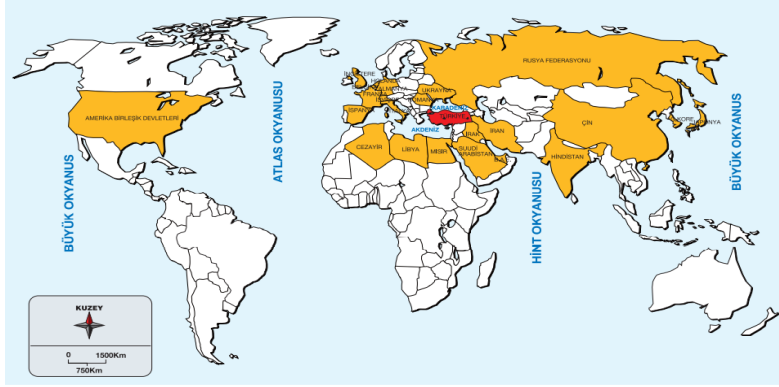
2. kazanım olan “Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.” kazanımına karşılık gelen “Kaynaklar ve İhtiyaçlar” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örnekler ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 85). Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

“Ülkemizin Kaynakları” ünitesinde Türkiye’nin yer altı ve yer üstü kaynakları yönünden ne kadar zengin bir ülke olduğunu öğrenmiştiniz. Ülkemiz bu kaynaklarıyla kendi ihtiyaçlarını karşılayanın yanında ihtiyaç fazlası ürünleri diğer ülkelere ihraç ederek gelir elde etmektedir. Ancak tüm ihtiyaçlarını sadece kendi kaynaklarıyla karşılaması mümkün değildir. Ülkeler bazı ihtiyaçlarını diğer ülkelerden ithal ederek karşılamaya çalışırlar. Ülkeler arasındaki kaynak ve ihtiyaçlara bağlı bu alışverişten dış ticaret doğar.

Şekil 189. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2021, s. 134)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 190. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s. 135)

Şekil 190’da Türkiye’nin en çok ticaret yaptığı ülkeler gösterilmektedir. Ancak ülkeler kendi ihtiyaçlarını sadece kendi kaynaklarıyla karşılayamamaktadır. Birçok devlet kendi topraklarında olmayan ürünleri ticaret yoluyla temin etmektedir. Günümüzde dış ticaretin fazla olması da şüphesiz küreselleşme sayesinde. Bu nedenlerden dolayı şekil 190, küreselleşmenin ekonomi boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

3. kazanım olan “*Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk’ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir.*” kazanımına karşılık gelen “*Uluslararası İlişkilerimiz*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 22 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 7’si siyasi, 6’sı ekonomi, 4’ü sosyokültürel, 3’ü eğitim boyutuyla ilgilidir (Tablo 85).

Küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Devletler arasında siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkiler vardır. Devletler birbirleriyle olan ilişkilerini belirledikleri dış politika esaslarına göre yürütürler. 1

Şekil 191. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 136)

Küreselleşmenin ekonomi, sosyokültürel ve eğitim boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

24 Ocak 1992 tarihinde Dışişleri Bakanlığı'na bağlı bir teşkilat olarak kurulan TİKA, 1999 yılından itibaren Başbakanlığa bağlı olarak çalışmalarına devam etmektedir. Başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve ülkemize komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak ve bu ülkelerle ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında işbirliğini geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Bunun için TİKA, projeler geliştirmekte ve programlar düzenlemektedir. Yukarıdaki amaçları doğrultusunda TİKA, üç kıta ve 37 ülkede görev yapmaktadır.

Şekil 192. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 139)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 193. Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s. 135)

Şekil 193'te Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın logosu görülmektedir. TİKA, Dışişleri Bakanlığınca kurulmuş Türk dili konuşan ülkeler, gelişmekte olan ülkeler ve komşu ülkelerle ekonomik sosyal ve kültürel iş birlikleri yapmayı amaç edinmiştir. Tüm bu amaçlar da küreselleşme sayesinde yapılabilmektedir. Çünkü küreselleşme sayesinde uluslararası arası siyasi ilişkiler daha da güçlenmiş, eğitim, ekonomi ve kültür alanında iş birlikleri yapılmaya başlanmıştır. Bu nedenlerden dolayı yukarıdaki görsel küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

4. kazanım olan “Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.” kazanımına karşılık gelen “Yardımlaşma ve İş Birliği” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 7 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i çevre, 3’ü siyasi, 2’si sosyokültürel boyutla ilgilidir (Tablo 85).

Küreselleşmenin hem sosyokültürel, hem siyasi hem de çevre boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 194. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 142)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 195. Küreselleşmenin siyasi ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s. 143)

Şekil 195'te Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin bayrakları gösterilmiştir. Bu ülkeler Karadeniz'in karşı karşıya olduğu çevre kirliliğini önlemek için paneller düzenlemekte ve aynı zamanda denizin karşı karşıya olduğu çevre kirliliğini önlemek için sözleşmeler imzalayarak birlikte hareket etme kararları almaktadır. Tüm bu girişimlerin sebebi ise küresel bir sorun haline gelen çevre kirliliğidir. Bu nedenlerden dolayı şekil 195 küreselleşmenin siyasi ve çevre boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

5. kazanım olan "Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir." kazanımına karşılık gelen "Toplumlararası Etkileşim" konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 14 adet örnek tespit

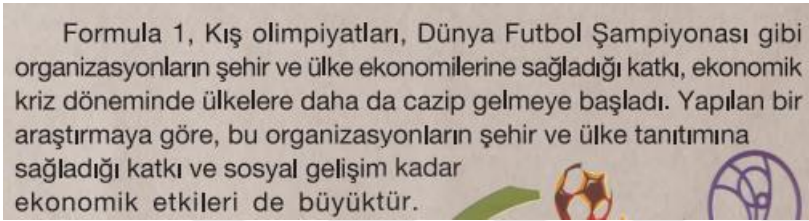
edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4'ü sosyokültürel, 2'si ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 85). Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkemizde ve dünyanın birçok ülkesinde uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinlikleri yapılmaktadır. Bu etkinliklere, kültür farkı gözetilmeksizin birçok ülkeden insanlar katılmaktadır. Böylece hem insanlar hem ülkeler birbirlerini daha iyi tanımakta ve kaynaşmaktadırlar. İnsanlar

Şekil 196. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği.

(MEB, 2014, s. 144)

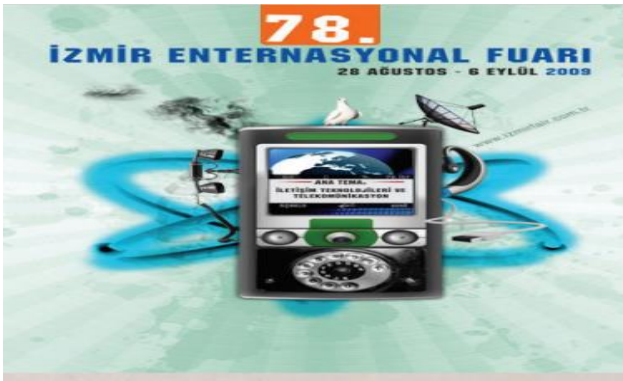
Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 197. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 144)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 8 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 198. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s. 143)

Şekil 198'de İzmir Enternasyonal Fuarı'nın afişi gösterilmektedir. Uluslararası katılımın yüksek olduğu küresel fuarların düzenlenmesi, fuarın bulunduğu bölgeye ekonomik açıdan katkı sağlamaktadır. Bu fuarlar sayesinde haberleşme, teknoloji, sanayi ve ticarete katkı

sağlanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı şekil 198 küreselleşmenin ekonomi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.19.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 87.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	1. Kazanım	1	0	3	0	0	0	1	5
	2. ve 3. Kazanım	0	1	3	3	10	8	11	36
	4. Kazanım	2	0	0	2	6	0	2	12
	Toplam	3	1	6	5	16	8	14	53

Tablo 87’de Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 53 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 87).

Tablo 88.

*7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular*

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Küresel Bağlantılar	1. Kazanım	-	Teknolojik Gelişmelerin Üretime Etkisi	Ülkelerarası Ekonomik Rekabetler	-	-	-
	2. ve 3. Kazanım	-	Uluslararası Kuruluşların Küresel Eğitim Eşitsizliklerini Giderme Faaliyetleri	Uluslararası Kuruluşların Ekonomik Kalkınma Amaçlı İşbirlikleri	Uluslararası Kuruluşlar	Uluslararası Kuruluşların Sosyal Yardım Faaliyetleri	Uluslararası Kuruluşların Çevre Sorunlarıyla Mücadelesi
	4. Kazanım	Teknolojik Gelişmelerin Küresel Etkisi	-	-	Uluslararası Kuruluşların Ortak Miras Öğelerini Koruma Çalışmaları	Geçmişten Günümüze Kültürel Birikim	-

1. kazanım olan “20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı’nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.” kazanımına karşılık gelen “Bir “Dünya” Savaşı” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3’ü ekonomi, 1’i bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 86).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ham madde kaynağı ve pazar olarak geri kalmış Asya ve Afrika ülkelerini denetim altına almaya çalışmaları, aralarında bir rekabete neden oldu. Sömürge arayışı da denilen bu yarışta hâkimiyet altına alınan ülkelerdeki ham maddeler Avrupa'ya taşındı, fabrikalarda üretilen ürünler sömürge ülkelere satılmaya başladı.

Şekil 199. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 166)

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

XIX. yüzyıl-
da Avrupa'daki teknik ve bilimsel gelişmelerin sonucunda, aşağıda fotoğrafta bir örneğini gördüğünüz buhar gücü ile çalışan makineler yapıldı ve bu gelişme sanayileşmeyi başlattı. Avrupa'da sanayinin gelişmesiyle, fabrikalar kurulmaya başladı. Sanayileşen ülkeler fabrikalarında işlemek üzere ham maddeye ihtiyaç duydular. Ürettikleri ürünleri satabilecekleri yeni pazar arayışına girdiler.

Şekil 200. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 166)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 201. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s. 166)

Şekil 201’de Sanayi İnkılabı gerçekleşmesiyle Avrupa’da kurulan bir dokuma fabrikası gösterilmektedir. Sanayi inkılabını başlatan buharlı makinelerin icadı ile kol gücünün yerini artık makineler almıştır. Bu sayede daha az sürede daha fazla üretim yapılmaya başlanmıştır. İngiltere’de başlayan sanayi inkılabı o ülkeyle sınırlı kalmamış ve tüm dünyaya yayılarak küresel bir hal almıştır. Bu nedenlerden dolayı şekil 201 küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

2. ve 3. kazanım olan “*Küresel sorunlarla uluslararası kuruluşların kuruluş amaçlarını ilişkilendirir.*” ile “*Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.*” kazanımlarına karşılık gelen “*Küresel Sorunlara Küresel Çözümler*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 36 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 10 tanesi sosyokültürel, 3 tanesi ekonomi, 3 tanesi siyasi, 1 tanesi eğitim ve 8 tanesi çevre boyutuyla ilgilidir (Tablo

87). Küreselleşmenin ekonomi, sosyokültürel, siyasi, çevre, ve eğitim boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Görüldüğü gibi insanlığı ilgilendiren birçok sorun küresel nitelik kazanmıştır. Bu küresel sorunlar 2000 yılında Birleşmiş Milletler Zirvesi'nde konuşulmuştur. Binyıl Zirvesi olarak adlandırılan bu toplantı sonrasında yayımlanan bildirmede şu hedefler sıralanmıştır:

1. Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması,
2. Tüm kız ve erkek çocukların ilköğrenimlerini eksiksiz tamamlamaları,
3. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunun güçlendirilmesi,
4. Çocuk ölümlerinin azaltılması, anne sağlığının iyileştirilmesi,
5. AIDS, sıtma ve diğer bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmesi,
6. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması,
7. Ekonomik kalkınma için küresel iş birliğine gidilmesi.

www.un.org.tr

Şekil 202. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 166)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 11 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 203. Küreselleşmenin sosyokültürel ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s. 166)

Şekil 203'te dünyada çevre kirliliğini anlatan resim gösterilmektedir. Çevre kirliliği, tüm dünyayı ve insanlığı etkileyen küresel bir sorundur. Bu sorunu engellemek ve bizden sonra yaşayacak nesillere daha yaşanılabilir bir yeryüzü bırakmak amacıyla ülkeler çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Çevre kirliliği doğrudan insanı etkileyen bir küresel sorun olduğundan dolayı bu görsel küreselleşmenin sosyokültürel ve çevre boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

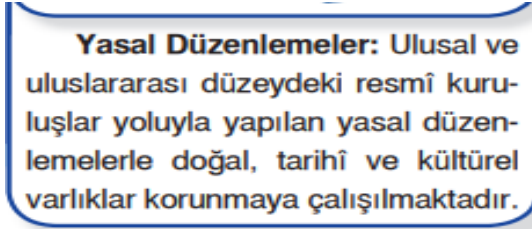
4. kazanım olan “*Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.*” kazanımına karşılık gelen “*İnsanlığın Sorumluluğu*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 11 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 6’sı sosyokültürel, 2’si siyasi, 2’si bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 87). Küreselleşmenin hem sosyokültürel hem de bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İnsan, doğuştan getirdiği yeteneklerini yüzyıllar boyunca geliştirmiştir. Yontma taştan yapılmış el baltasından, güneş sisteminde dolaşan uzay araçlarına kadar her şey insanın elinden çıkmıştır. İnsan, usta elleriyle aletler yapar, fikirler üretir, sanat ve edebiyat ürünleri ortaya koyar. Tarihî dokuları oluşturur, yaşadığı çevreyi ve çevresindeki doğal varlıkları da koruyarak sonraki kuşaklara miras olarak bırakır. Bu miras insanlığın ortak mirasıdır. Tekerleğin icadından günümüzdeki uzay araçlarının yapımına kadar bu ürünlerin ortaya konulmasında sayısız insanın, toplumun birikimi, emeği vardır. Bu nedenle de miras insanlığın ortak varlığıdır. Korunan doğal varlıklar ve tarihî çevreler; zenginleştirilen düşünce, sanat, edebiyat ve bilim eserleri gelecek kuşaklara da ortak miras olarak bırakılacaktır.

Şekil 204. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 182)

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 205. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(MEB, 2014, s. 185)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 206. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(MEB, 2014, s. 185)

Şekil 206’da dijital depolama aletleri gösterilmektedir. Eski tarihlerde yüzlerce kitapta toplanan bilgiler ve zarara uğramaması için büyük yerlerde saklanmasını gerektiren ürünler, yaşadığımız zamanın küreselleşen dünyasında gelişen bilim ve teknoloji sayesinde kolayca kaydedilmekte ve saklanmaktadır. Aynı zamanda bu ürünler tüm dünyada kullanılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı şekil 206 küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.20. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Küresel Bağlantılar Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.20.1. Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 89.

Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	SB.5.7.1.	0	3	5	0	0	0	2	10
	SB.5.7.2.	2	0	5	1	1	0	3	12
	SB.5.7.3.	0	0	1	1	4	0	1	7
	SB.5.7.4.	0	0	0	1	10	0	1	12
	Toplam	2	3	11	3	15	0	7	41

Tablo 89’da Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 41 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 89).

Tablo 90.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Küresel Bağlantılar	SB.5.7.1.	-	Ülkelerarası Eğitim İmkânları	Uluslararası Ticaret	-	-	-
	SB.5.7.2.	Teknolojik Gelişmelerin Getirdiği Küresel Yenilikler	-	Teknolojik Gelişmelerin Küresel Ekonomik Faaliyetlere Etkisi	Ekonomik Faaliyetlerin Devlet İlişkilerine Etkisi	Teknolojik Faaliyetlerin Sosyal Hayata Etkisi	-
	SB.5.7.3.	-	-	Ülkelerarası Turizmin Ekonomiye Katkısı	Kültürel İlişkileri Siyasi İlişkilere Etkisi	Ülkelerarası Turizmin Sosyokültürel İlişkileri Geliştirmesi	-
	SB.5.7.4.	-	-	-	Kültürel ve Doğal Varlıkları Koruyan Küresel Girişimler	Küresel Kültür Ürünleri	-

“SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımına karşılık gelen “Ekonomiye Katkımız” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 10 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i ekonomi, 3’ü eğitim boyutuyla ilgilidir (Tablo 89).

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkeler, kendi ülke-
rinde üretilmeyen ürünleri ya da olmayan kaynakla-
rı başka ülkelerden alırken kendi ürettikleri tüketim
fazlası ürünleri ya da kaynakları da başka ülkelere
satarlar. Ülkeler arasındaki kaynak ve ihtiyaç farklı-
lıklarına bağlı olarak ortaya çıkan bu alışveriş dış ti-
careti doğurur

Şekil 207. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 160)

Küreselleşmenin eğitim boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkemiz son yıllarda eğitim alanında da önemli başarılarla imza atmıştır. Eğitim imkânlarının
geliştiği başta İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir ve Bursa olmak üzere birçok şehrimiz dünyanın
farklı bölgelerinden gelen öğrencilere ev sahipliği yapmaktadır.

Şekil 208. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 163)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 209. Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s. 160)

Şekil 209’da ülkeler arası ticareti temsil eden görsel örnek gösterilmektedir. Küreselleşen dünyada ticaret artık eski medeniyetlerde olduğu gibi zorlu bir uğraş olmaktan çıkıp, çeşitli ulaşım araçları sayesinde hızlı bir uğraş halini almıştır. Uluslararası ticaret sayesinde artık ülkeler, kendi topraklarında üretimi olmayan her türlü ürünün ticaretini yaparak teminini sağlamaktadır. Tüm bunlar bize küreselleşmenin arttığını da göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı şekil 209 küreselleşmenin ekonomi boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

“SB.5.7.2. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.” kazanımına karşılık gelen “İletişim ve Ulaşımın Ticarete Etkisi” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 12 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i ekonomi, 2’si bilim ve teknoloji, 1’i sosyokültürel, 1’i siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 89).

Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ulaşım, günlük yaşantımızın vazgeçilmez
bir parçası olup ekonomik ve sosyal yönden
toplumları etkileyen bir yapıya sahiptir.

Şekil 210. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 164)

Küreselleşmenin ekonomi ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ulaşım sistem ve
olanakları hem ülkelerin ekonomik faaliyetlerini hem de diğer ülkelerle ilişkilerini etkiler.

Şekil 211. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 165)

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

İletişim sektöründeki gelişmeler sayesinde herhangi bir
alıcı dünyanın farklı bir bölgesindeki bir satıcının ürünlerini görüp, beğenip sipariş verebiliyor.
Günümüzde gazete, genel ağ ve televizyon gibi iletişim araçları sayesinde ihtiyacımız olan ürü-
nün hangi ülkede ve kim tarafından üretildiğini anında öğrenebiliyoruz.

Şekil 212. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 166)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 213. Küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s. 168)

Şekil 213'te ülkelerarası e-ticareti temsil eden görsel örnek gösterilmektedir. Küreselleşen dünyada gelişen teknoloji sayesinde ticaret artık eskide olduğu gibi sadece satışının yapıldığı mekâna gidip alışveriş yapma devrini sona erdirmiştir. İnsanlar e-ticaret sayesinde sadece kendi ülkelerinden değil farklı ülkelerde üretilen bir çok ürüne ulaşip alışveriş yapabilmektedir. Tüm bunlar bize küreselleşmenin arttığını da göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı şekil 213 küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

“SB.5.7.3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.” kazanımına karşılık gelen *“Barışa Giden Yolculuk”* konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 7 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4'ü sosyokültürel, 1'si ekonomi, 1'i siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 89).

Küreselleşmenin sosyokültürel ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Turizm; aynı zamanda insanların kültürel, ekonomik ve toplumsal olarak da iletişim hâlinde olmasıdır. Turizm sayesinde insanlar hem başka ülkelerin doğal ve tarihî güzelliklerini görür hem de sunulan yemekler, yapılan aktiviteler, yerel halkla kurulan ilişkiler sayesinde misafir oldukları kültürlerin farkına varırlar.

Şekil 214. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 169)

Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Kültürel ilişkilerin artması ülkeler arasında karşılıklı anlayışı güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda ortak hareket için de uygun ortamı oluşturur.

Şekil 215. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 169)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 216. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s. 169)

Şekil 216’ da Efes Antik Kenti’ne geziye gelen turistler gösterilmektedir. Turizm ile insanlar diğer ülkelerin doğal ve tarihî güzelliklerini görür, gittikleri yerlerde yerel halkla ilişkiler kurar ve konuk oldukları kültürleri fark ederler. Sosyokültürel temasın artması ülkeler arasında karşılıklı ilişkileri de artırır. Yine turizm sayesinde kültürel etkileşimin yanında ekonomik ve toplumsal olarak da etkileşim sağlanmış olur. Turizm sayesinde meydana gelen bu etkileşimler sayesinde de küreselleşme artar. Bu nedenlerden dolayı şekil 216 küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

“SB.5.7.4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Geçmişten Geleceğe Armağan: Ortak Miras” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 12 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 10’u sosyokültürel, 1’i siyasi boyutla ilgilidir (Tablo 89).

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

UNESCO tarafından 1979 yılında Dünya Miras Listesi'ne alınan Persepolis şehri (*Görsel 7.26*) İran'ın Şiraz kenti yakınlarında bulunur. Şehir MÖ 6. yüzyılda Pers Kralı I. Darius (*Darra*) tarafından kurulmuştur. Büyük sarayları, su kemerleri, duvar süslemeleri, heykel ve tapınakları ile zengin bir tarihî ve mimari özelliğe sahiptir.

Genel ağdan düzenlenerek alınmıştır (24.01.2018).

Şekil 217. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 172)

Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Her insan ve her millet ortak mirasın ürünlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Kültürel ve doğal varlıkların bazıları o kadar değerli ve dünya açısından o kadar önemlidir ki UNESCO bunları koruma altına almıştır. Tüm insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen değerleri; ortak bir geçmiş olarak benimsemek, tanıtmak ve gelecek nesillere bu mirası aktarmak için UNESCO, 1972 yılında Paris'te toplanan 17. Genel Konferansı'nda "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme"yi kabul etmiştir.

Şekil 218. 5. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Harut, 2021, s. 177)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 219. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Harut, 2021, s. 177)

Şekil 219’da Dünya’daki çeşitli doğal güzellik ve kültürel eserleri korumak için kurulmuş kurum ve sözleşmelerin logoları gösterilmiştir. UNECO ve Dünya Miras Sözleşmesi, dünyada insanlığın ortak mirası kabul edilmiş eser ve güzellikleri korumak için birden çok devlet katılımıyla oluşturulmuş küresel oluşumlar olduklarından dolayı, bu görsel küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.20.2. Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 91.

Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	SB.6.7.1.	0	3	6	11	5	0	3	28
	SB.6.7.2.	1	0	4	2	1	0	3	11
	SB.6.7.3.	0	0	1	5	3	0	6	15
	SB.6.7.4.	2	0	0	0	6	0	3	11
	Toplam	3	3	11	18	15	0	15	65

Tablo 91’de Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 65 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 91).

Tablo 92.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Küresel Bağlantılar	SB.6.7.1.	-	Ülkeler Arası Eğitim Faaliyetli Kuruluşlar	Ülkeler Arası Ekonomik İlişkiler Uluslararası Ekonomik Faaliyetli Kuruluşlar	Ülkeler Arası Siyasi İlişkiler	Ülkeler Arası Kültürel, İlişkiler Uluslararası Sosyokültürel Faaliyetli Kuruluşlar	-
	SB.6.7.2.	Uluslararası Ticarete Teknolojik Gelişmelerin Etkisi	-	Uluslararası Ekonomik Faaliyetler	Uluslararası Ticaretin Siyasi İlişkilere Etkisi	Uluslararası Ticaretin Devletlerarası Sosyokültürel İlişkilere Etkisi	-
	SB.6.7.3.	-	-	Ülkelerarası Ticaret Faaliyetleri	Küresel Ölçekte Faaliyet Gösteren Siyasi Kuruluşlar	Küresel Boyutlu Sosyal Yardım Girişimleri	-
	SB.6.7.4.	Teknolojik Aletlerin Popüler Kültürü Yayımadaki Rolü	-	-	-	Popüler Kültürün Dünya Genelindeki Yayılmı	-

“SB.6.7.1. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “*Milli Dış Politikamız*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 28 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 11’i siyasi, 6’sı ekonomi, 5’i sosyokültürel, 3’ü eğitim boyutuyla ilgilidir (Tablo 91).

Küreselleşmenin sosyokültürel, siyasi ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Ülkeler arasında kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkiler vardır. Ülkeler birbirleriyle olan ilişkilerini belirledikleri dış politika esaslarına göre yürütürler.

Şekil 220. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 230)

Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

TİKA 24 Ocak 1992 yılında T.C. Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur. Kuruluş amacı özellikle Türk dilinin konuşulduğu ülkeler, komşu ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerle ekonomik, sosyal, kültürel iş birliği oluşturmaktır. TİKA yurt dışında Türkçe öğrenimini destekler. TİKA Türkoloji Projesi buna örnektir. TİKA, Orhun Anıtları'nın bölgedeki olumsuz koşullardan korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla Orhun Müzesi'ni inşa etmiştir. Özellikle Türk Cumhuriyetlerinden hem okumak hem de staj yapmak için gelen öğrenciler TİKA projeleri sayesinde karşılıklı eğitim ve öğretim almaktadırlar.

Genel Ağ haberi 11/12/2017 (Düzenlenmiştir)

TİKA

7.4: TİKA Logosu

Şekil 221. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 232)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 222. Küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna ilişkin görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 232)

Şekil 222’de Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı’nın logosu görülmektedir. TİKA, Dışişleri Bakanlığınca kurulmuş Türk dili konuşan ülkeler, gelişmekte olan ülkeler ve komşu ülkelerle ekonomik sosyal ve kültürel iş birlikleri yapmayı amaç edinmiştir. Tüm bu amaçlar da küreselleşme sayesinde yapılabilmektedir. Çünkü küreselleşme sayesinde uluslararası arası siyasi ilişkiler daha da güçlenmiş, eğitim, ekonomi ve kültür alanında iş birlikleri yapılmaya başlanmıştır. Bu nedenlerden dolayı yukarıdaki görsel küreselleşmenin sosyokültürel, eğitim ve ekonomi boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

“SB.6.7.2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Dış Alım, Dış Satım” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 11 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 4’ü ekonomi, 2’si siyasi, 1’i sosyokültürel, 1’i bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir (Tablo 91).

Küreselleşmenin sosyokültürel, siyasi ve ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Dış ticaret, ülkeler arasında ekonomik ilişkilerin yanı sıra siyasi, sosyal, kültürel ilişkilerin gelişmesini ve ülkelerin birbirini tanımasını da sağlar.

Şekil 223. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 237)

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Son yıllarda uluslararası ticaret sadece büyük şirketlerin ürünlerini diğer ülkelere ulaştırma yöntemi olmaktan çıkmıştır. Bireysel bir satıcı artık elindeki ürünü herhangi bir ülkedeki alıcıya e-ticaret sayesinde ulaştırabilmektedir.

Şekil 224. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 238)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 225. Küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 238)

Şekil 225’te internet aracılığıyla yapılan ticaret gösterilmektedir. Küreselleşen dünyada gelişen teknoloji sayesinde ticaret artık eskide olduğu gibi sadece satışının yapıldığı mekâna gidip alışveriş yapma devrini sona erdirmiştir. İnsanlar e-ticaret sayesinde sadece kendi ülkelerinden değil farklı ülkelerde üretilen birçok ürüne ulaşarak alışveriş yapabilmektedir. Tüm bunlar bize küreselleşmenin arttığını da göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı şekil 225 küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak seçilmiştir.

“SB.6.7.3. Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.” kazanımına karşılık gelen “Türkiye Beklenilendir” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 15 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 5’i siyasi, 3’sosyokültürel, 1’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 91).

Küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü'nün (UNHCR) 2019 yılı verilerine göre Türkiye, 4 milyon mülteciye kucak açmış durumdadır. Aynı zamanda TİKA, AFAD vb. kuruluşlar aracılığıyla dünyanın dört bir tarafında yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Şekil 226. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 241)

Küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 227. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 245)

Küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Popüler kültürün toplumu etkilemesinde en etkili araç medyadır. Popüler kültür, televizyon, Genel Ağ, gazete vb. medya araçları yoluyla toplum yaşamı içerisine yerleştirilmeye çalışılmaktadır.

Şekil 229. 6. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 250)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 230. Küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin görsel örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 250)

Şekil 230’da telefon ile fotoğraf çeken ve müzik dinleyen çocuklar gösterilmektedir. Telefon, bilgisayar, tablet gibi teknolojik araçlar insanlar arasında iletişim ve etkileşim sağlayan kitle iletişim araçlarıdır. Bahsi geçen kitle iletişim araçlarının icadı sayesinde hiç görmediğimiz yerleri görme, bilmediğimiz bilgileri öğrenme, fotoğraf makinası olmadan fotoğraf çekme ve daha önce tanımadığımız insan yaşantıları hakkında bilgi edinme imkânı elde ederiz. Günlük hayatımızı da etkileyen teknolojik aletler bizim yeni alışkanlıklar kazanmamıza neden olurlar. Bu sebeplerden dolayı şekil 230 küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.20.3. Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 93.

Küreselleşmenin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımlarında Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	SB.7.7.1.	0	0	5	8	7	0	10	30
	SB.7.7.2.	1	1	6	4	2	0	4	18
	SB.7.7.3.	0	0	0	0	0	0	0	0
	SB.7.7.4.	0	0	1	3	2	4	9	19
	Toplam	1	1	12	15	11	4	23	67

Tablo 93’te Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarında, küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre ele alınan küreselleşmenin altı farklı boyutuyla ilgili olarak bu öğrenme alanında toplam 67 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 93).

Tablo 94.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
Kazanımlarında Küreselleşmenin Boyutlarında Vurgulanan Konular

Öğrenme Alanı	Kazanım	Bilim ve Teknoloji Boyutu	Eğitim Boyutu	Ekonomi Boyutu	Siyasi Boyut	Sosyokültürel Boyut	Çevre Boyutu
Küresel Bağlantılar	SB.7.7.1.	-	-	Uluslararası Ekonomik Faaliyet Gösteren Kuruluşlar	Uluslararası Kuruluşlar.	Uluslararası Sosyokültürel Faaliyet Gösteren Kuruluşlar	-
	SB.7.7.2.	Uluslararası Bilim ve Teknoloji Alanında Faaliyet Gösteren Kuruluşlar	Uluslararası Eğitim Alanında Faaliyet Gösteren Kuruluşlar	Uluslararası Ekonomik Faaliyet Gösteren Kuruluşlar	Uluslararası Kuruluşlar	Uluslararası Sosyokültürel Faaliyet Gösteren Kuruluşlar	-
	SB.7.7.3.	-	-	-	-	-	-
	SB.7.7.4.	-	-	Ekonomik Nedenli Göçün Doğurduğu Küresel Sorunlar	Siyasi Nedenli Göçün Doğurduğu Küresel Sorunlar	Göçün Doğurduğu Küresel Bağlamdaki Sosyokültürel Sorunlar	Küresel Çevre Sorunları

“SB.7.7.1. Türkiye’nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.” kazanımına karşılık gelen “Türkiye’de ve Dünyada Barış” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 30 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 8’i siyasi, 7’si sosyokültürel, 5’i ekonomi boyutuyla ilgilidir (Tablo 93).

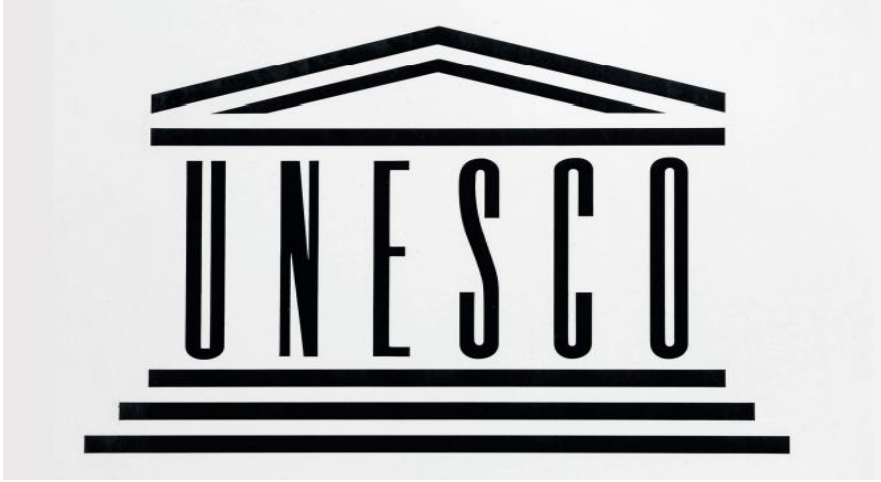
Küreselleşmenin siyasi, ekonomi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Uluslararası kuruluşlar; ülkeler arasındaki ekonomik, bilimsel, ticari, politik, kültürel, siyasal konular gibi birçok alanda iş birliğinin her ülkenin çıkarına olacağı inancıyla kurulur. Bu amaçla üye ülkeler iş birliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Bölgesinde ve dünyada söz sahibi olma amacını taşıyan ülkemiz geçmişten günümüze kadar uluslararası birçok kuruluşa üye olarak destek vermiştir ve hâlen vermektedir. Birçok uluslararası kuruluşa üye olan ülkemiz bölgesinin ve dünyanın barış ve huzuruna hizmet etmektedir.

Şekil 231. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 220)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 10 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi, ekonomik ve sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 232. Küreselleşmenin siyasi, ekonomi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 220)

Şekil 232’de uluslararası bir kuruluş olan UNESCO’nun logosu gösterilmektedir. UNESCO kuruluşu, ülkeler arasında siyasi, sosyokültürel ve ekonomik alanlarda küresel

bağlamda faaliyetler yürütmektedir. Bu nedenlerden dolayı şekil 232 küreselleşmenin siyasi, ekonomi ve sosyokültürel boyutuna örnek gösterilmiştir.

“SB.7.7.2. Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.” kazanımına karşılık gelen “*Ekonomiye Yön Veren Kuruluşlar*” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 17 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 6’sı ekonomi, 4’ü siyasi, 2’si sosyokültürel, 1’i bilim ve teknoloji, 1’i eğitim boyutuyla ilgilidir (Tablo 93).

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, siyasi, ekonomi ve sosyokültürel ve eğitim boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Türkiye ekonomik ilişkilerini geliştirmek amacıyla birçok kuruluşla iş birliği yapmaktadır. Bu iş birliği ülkemize ekonomik fayda sağlamakta ve ülkemizin yeni pazarlara açılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu kuruluşlar ülkeler arasındaki ekonomi, bilim, ticaret, eğitim, teknik, politik, kültürel ve siyasal konularda iş birliği geliştirmek amacıyla kurulmuştur.

Şekil 233. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 224)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin siyasi, ekonomik ve sosyokültürel boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 234. Küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin görsel örneği

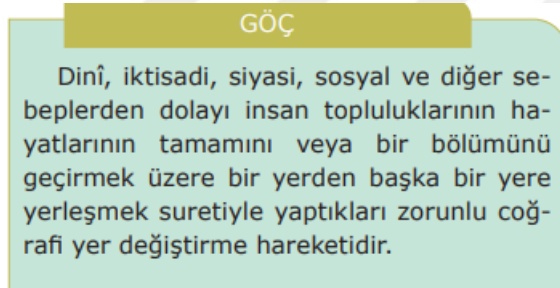
(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 225)

Şekil 234'te G-20'nin Türkiye ev sahipliğinde toplandığı tarihe ait logo gösterilmektedir. G-20, 1999 yılında uluslararası bağlamda başlıca gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerin temsili amacıyla kurulmuştur. Hiç şüphesiz bu kuruluşun, küreselleşen dünyanın bir sonucu olarak ortaya çıktığı da bir gerçektir. Bu nedenlerden dolayı şekil 234 küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

“SB.7.7.3. Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular.” kazanımına karşılık gelen “İnsanları Nasıl Tanıyoruz” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili içerik ve görsel örnek tespit edilememiştir (Tablo 93).

“SB.7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımına karşılık gelen “Küresel Sorunlara Çözüm” konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 10 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili tespit edilen bu örneklerin 3'ü siyasi, 1'i ekonomi, 1'i sosyokültürel boyutla ilgilidir boyutuyla ilgilidir (Tablo 93).

Küreselleşmenin siyasi, ekonomi ve sosyokültürel boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 235. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 234)

Küreselleşmenin çevre boyutuna ilişkin tespit edilen örnek aşağıda gösterildiği gibidir:

Küresel Isınma

Atmosfere salınan gazların neden olduğu düşünülen sera etkisinin sonucunda karada, denizde ve havada ölçülen ortalama sıcaklıklarda görülen artıştır. Dünyadaki binlerce bitki ve hayvan türünün yok olmasına neden olan, insan yaşamını etkileyen, aşırı sıcaklık ve kuraklaşma gibi diğer meteorolojik afetlerin artmasına sebep olan bir oluşumdur.

Şekil 236. 7. sınıf ders kitabından alınan içerik örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 234)

Bu konu başlığı içerisinde küreselleşme ile ilgili toplamda 5 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de çevre boyutuna ilişkin görsel örneği aşağıda gösterildiği gibidir:

Şekil 237. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve çevre boyutuna ilişkin görsel örneği

(Gültekin ve diğerleri, 2021, s. 235)

Şekil 237’de şarj olan bir elektrikli araba gösterilmektedir. Küreselleşen dünyada, fosil yakıtlı araçların saldıkları egzoz dumanları nedeniyle havadaki karbondioksit oranı

artmakta, bu da küresel ısınmaya neden olmaktadır. Teknolojinin de gelişmesiyle birlikte tüm dünyada, çevre dostu icatlar yapılamaya başlanmıştır. Bu icatlardan bir tanesi de şekil 237’de görülen elektrikli araçlardır. Elektrikli araçların kullanımını artırarak karbon salınımını azaltmak ve küresel ısınmanın engellenmesi amaçlanmaktadır. Anlatılan nedenlerden dolayı da şekil 237 küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve çevre boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.21. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşme Kavramının Boyutlarının Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alma Durumunun Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 95.

Küreselleşmenin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Göre Programlar Bazında Karşılaştırma Tablosu

Öğrenme Alanı	Öğretim Programı	Küreselleşmenin Boyutlara Göre İçerikte ve Görsellerde Yer Alma Durumu							
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Çevre Boyutu (f)	Görsel (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	2005	11	4	36	22	37	13	33	156
	2018	6	7	34	36	41	4	45	173

Yukarıdaki tabloda, 2005 ve 2018 öğretim programı bazında incelenen ders kitaplarında tespit edilen küreselleşme boyutları gösterilmiştir. 2005 öğretim programındaki “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşme ile ilgili toplam 156 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örnekler daha çok sosyokültürel boyutta öne çıkmaktadır. 2018 öğretim programındaki “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı kazanımlarına göre hazırlanan ders kitaplarında ise

küreselleşme ile ilgili toplam 173 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanındaki örneklerin sosyokültürel boyutta ön plana çıktığı görülmüştür. İncelenen kitaplarındaki öğrenme alanları karşılaştırıldığında küreselleşme ile ilgili en fazla örneğin 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanlarında olduğu ve 2005 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanlarında küreselleşmenin daha az yer aldığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki öğrenme alanlarında küreselleşmenin arttığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada amaç, 2005 ve 2018 yılı öğretim programlarına göre hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda “2005 Sosyal Bilgiler programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumu nasıldır?”, “2018 Sosyal Bilgiler programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumu nasıldır?” ve “2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler programına göre hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme kavramının boyutlarının yer alma durumunun karşılaştırması nasıldır?” alt problemlerine cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bilgilere aşağıda yer verilmiştir

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabı “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde küreselleşme ile ilgili içerik olarak toplam 6 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili olan bu örneklerin 3’ü siyasi boyut, 3’ü sosyokültürel boyutla ilgilidir. Siyasi ve sosyokültürel boyutların ön plana çıkmasının sebebi küreselleşmeye değinilen konularda çocuk haklarına yönelik yapılan uluslararası çalışmaların varlığıdır. Bu ders kitabındaki öğrenme alanı incelendiğinde de toplam 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örneğin siyasi ve sosyokültürel boyutta olduğu görülmüştür.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabı “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak toplam 10 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmeye dair örneklerin ders kitabında siyasi boyutta daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak çocuk haklarına yönelik uluslararası anlaşmalara fazlaca yer verilmesi neden olarak gösterilebilir. Bu konuyla ilgili olarak Toprak (2022)’ın yapmış olduğu çalışma sonucunda “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı içerisinde bulunan

“Bir Bütünün Parçasıyız” ünitesinde de küreselleşmeye dair en fazla örneğin siyasi boyutta olduğu tespit edilmiştir. Toprak (2022) tarafından elde edilen sonucun yapmış olduğumuz araştırma sonucuyla örtüştüğü görülmektedir. Bu öğrenme alanında 2 tane de görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bu görseller küreselleşmenin siyasi ve çevre boyutu içerisinde yer almaktadır. Toprak (2022)’ın yapmış olduğu çalışmada da “Birey ve Toplum” öğrenme alanı içerisinde bulunan “Bir Bütünün Parçasıyız” ünitesinde de küreselleşmeye dair görsel örneklerin en fazla siyasi ve sosyokültürel boyutta olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca bakıldığında yaptığımız çalışmada elde ettiğimiz verilerle örtüştüğü görülmüştür. Gökpınar (2019) yapmış olduğu çalışmada 5. sınıf ders kitabının “Birey ve Toplum” öğrenme alanı içerisinde bulunan ünitesinde küreselleşmeye en fazla sosyokültürel boyutta yer verildiğini belirtmiştir. Bu yönüyle yapılan çalışma, Gökpınar (2019)’ın yapmış olduğu çalışmayla örtüşmemektedir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitapları “Birey ve Toplum” öğrenme alanı bağlamında içerik ve görsel olarak karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabı, “Birey ve Toplum” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak küreselleşme ile ilgili toplam 5 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen örneklerin en fazla siyasi ve sosyokültürel boyutla ilgili olduğu görülmüştür. Bu ders kitabı incelendiğinde görsel örnek tespit edilememiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabı “Birey ve Toplum” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak toplamda 3 adet küreselleşme ile ilgili örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örneklerin 3’ü de sosyokültürel boyutla ilgilidir. Ders kitabı incelendiğinde küreselleşme ile ilgili görsel örnek tespit edilememiştir. Toprak (2022)’ın yapmış olduğu çalışma sonucunda içerik olarak en fazla sosyokültürel boyutta örnek tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlarla, Toprak (2022)’ın yapmış olduğu araştırma sonuçları örtüşmektedir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 6. Sınıf ders kitapları “Birey ve Toplum” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabında ağırlıklı olarak örneğine rastlanılan

küreselleşme boyutu, siyasi ve sosyokültürel boyut olduğu görülmüştür. Küreselleşmeye dair görsel örnek tespit edilemeyen ders kitaplarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabı “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak toplamda 6 adet küreselleşme ile ilgili örnek tespit edilmiştir. İncelenen ünite örnekler sosyokültürel boyutla ön plana çıkmaktadır. İncelenen bu ders kitabında küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutu ile ilgili 1 adet de görsel örnek bulunmaktadır.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabı “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak toplamda 6 adet küreselleşme ile ilgili örnek tespit edilmiştir. İncelenen ünite örnekler sosyokültürel boyutla ön plana çıkmaktadır. Sosyokültürel boyutun fazla çıkmasının nedeni olarak çevre sorunları, yerel değerlerinin yok olması, insan ve küresel değerler kavramlarına sıkça yer verilmesidir. Bu sonuç Akpınar ve Karakuş (2021)’in yaptıkları çalışmada “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı kapsamındaki “*İletişim ve İnsan İlişkileri*” ünitesinde sosyokültürel boyutun ön plana çıktığı sonucuyla paralellik göstermektedir. Toprak (2022) yapmış olduğu çalışmasında “*Birey ve Toplum*” ünitesinde küreselleşmenin en fazla teknoloji boyutuyla ön plana çıktığını söylemiştir. Bu yönüyle yapılan çalışma Toprak (2022)’in çalışmasıyla örtüşmemektedir. İncelenen ünite küreselleşme ile ilgili 1 adet de görsel örnek bulunmaktadır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 7. Sınıf ders kitapları “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanı bağlamında içerik ve görsel olarak karşılaştırıldığında, küreselleşme ile ilgili eşit sayıda örnek barındırdıkları görülmüştür. 2018 programına göre hazırlanan 7. sınıf ders kitabında sadece “*Hızlı İletişim Güçlü Toplum*” konusunda küreselleşme ile ilgili örnek tespit edilmiş ve bu örnekleri en fazla sosyokültürel boyutta yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. 2005 programına göre hazırlanan ders kitabında ise “*Bir Tuşla Dünya Evimize Geldi !*” ve “*Herkesi Ayrı Ayrı Dinlemekten Zevk Alırım*” konularında örnek tespit edilmiştir. Konu başlıklarında en fazla sosyokültürel boyutta örnek yer almaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabı, “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde küreselleşmeyle ilgili içerik olarak toplam 2 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler sosyokültürel boyutla ilgilidir. Bu ders kitabında sosyokültürel boyutta 1 adet de görsel örnek yer almaktadır. Bu sonuçla ilgili olarak Gökpınar (2019) çalışmasında 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında

küreselleşme etkisi daha çok kültürel boyutta karşılaşılabilecek tarzda sorunlara çözüm üretebilmek üzerinde yansıdığını belirtmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabı, “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde küreselleşmeyle ilgili içerik olarak 7 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler en fazla sosyokültürel boyutta yer almaktadır. Toprak (2022)’ın yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuca ulaşılmış, 5. sınıf ders kitabındaki “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı içerisinde bulunan “*Geçmişe Yolculuk*” ünitesinde sosyokültürel boyuttaki örneklerin daha fazla yer aldığı söylemiştir. Çalışkan (2021) da benzer sonuca ulaşarak sosyokültürel boyutun 2. ünitelerde daha fazla yer aldığını vurgulamıştır. İncelenen ders kitabında küreselleşmeyle ilgili görsel örneğe rastlanmamıştır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitapları “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabı, “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak küreselleşme ile ilgili toplam 7 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ilgili en fazla örnek tespit edilen boyut sosyokültürel boyuttur. “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı 4. kazanımına karşılık gelen “*Doğu ile Batıyı Buluşturan Yol: İpek Yolu*” konusu küreselleşme ile ilgili örnek bulunan tek konu başlıklarıdır. Ders kitabında görsel olarak 1 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örnek sosyokültürel ve ekonomi boyutuyla ilgilidir

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabı, “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak 29 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerin en fazla sosyokültürel boyutta olduğu görülmüştür. Toprak (2022) “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı içerisindeki “*Tarihe Yolculuk*” ünitesinde içerik olarak en fazla siyasi boyutun ön plana çıktığını söylemiştir. Bu yönüyle yapılan çalışmayla örtüşmemektedir. Bu sonuçla ilgili olarak Çalışkan (2021) sosyokültürel boyutun en fazla 2. ünitelerde yer aldığını belirttiği çalışmasının yapılan araştırma sonucunda ulaşılan sonuçla örtüştüğü görülmüştür. Görsel olarak incelendiğinde ise ünite içerisinde 6 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örnekler en fazla sosyokültürel boyutta karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuçla benzer olarak Toprak (2022) da “*Kültür ve Miras*”

öğrenme alanı içerisindeki “*Tarihe Yolculuk*” ünitesinde görsellerin en fazla sosyokültürel boyutta yer aldıkları sonucuna ulaşmıştır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 6. Sınıf ders kitapları “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bağlamında içerik ve görsel olarak karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabı, “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak 31 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanında en fazla sosyokültürel boyutta örnek yer almaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Ulu (2015), yapmış olduğu çalışmada 7.sınıf ders kitabındaki “*Türk Tarihine Yolculuk*” ünitesinde anlatılan konuların bütün toplumların ulusallaşmasının üzerinde küresel bir dünya kültürüne gidişinin resmini ortaya koyduğunu vurgulamıştır. Öğrenme alanı içerisinde küreselleşme ile ilgili en fazla örnek barındıran 6. kazanıma karşılık gelen “*Nasıl Etkiledik Nasıl Etkilendik*” konu başlığıdır. İncelenen öğrenme alanı içerisinde toplam 6 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örneklerin sosyokültürel boyutuyla daha fazla ilgili olduğu görülmüştür.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabı, “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak 20 adet örnek tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanında en fazla sosyokültürel boyutta örneğe rastlanmıştır. Bu sonuç Akpınar ve Karakuş (2021)’un yapmış oldukları çalışmada ulaştıkları “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı içerisinde yer alan “*Türk Tarihinde Yolculuk*” ünitesinde küreselleşme olgusu sosyokültürel boyutla ön plana çıkmaktadır sonucuyla paralellik göstermektedir. Öğrenme alanı içerisinde küreselleşme ile ilgili en fazla örneği barındıran konu başlığı ise “*SB.7.2.3.*” kazanımına karşılık gelen “*Avrupa’da Uyanış*” konu başlığıdır. Öğrenme alanı içerisinde görsel örnek tespit edilememiştir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 7. Sınıf ders kitapları “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı bağlamında içerik ve görsel olarak karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabı, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde küreselleşmeye dair içerik ve görsel olarak her hangi bir örneğe rastlanmamıştır.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabı, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak toplam 2 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler, öğrenme alanının “SB.5.3.4” kazanımına karşılık gelen “*Neden Oldu*” konu başlığında tespit edilmiş olup, küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutlarıyla ilgilidir. İnceleme sonucunda sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutlarının öne çıkma sebebi ise konu başlığındaki örneklerin teknolojik gelişmelerin insan hayatına nasıl etki ettiği içeriğinde olmasıdır. Elde edilen bu tespit Toprak (2022)’ın “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı içerisindeki “*İnsan ve Çevre*” ünitesinde en fazla sosyokültürel boyutta örnekler bulunmakta olduğu sonucuyla ve Gökpunar (2019)’ın “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanındaki konularda küreselleşmenin sosyokültürel boyutta daha fazla yer aldığını belirttiği çalışmasıyla örtüşmektedir. Diğer yandan Çalışkan (2021) yapmış olduğu çalışmada ders kitaplarının 3. ünitelerinde en az sosyokültürel boyutun vurgulandığını belirtmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışma ile Çalışkan (2021)’nın yapmış olduğu çalışma örtüşmemektedir. Görsel olarak ele alındığında öğrenme alanında 1 adet örnek tespit edilmiştir. Bu görsel örnek bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitapları “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı bağlamında içerik ve görsel olarak karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabı, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı bazında incelendiğinde içerik olarak toplam 3 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen örneklerin çoğunluğu küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili olduğu görülmüştür. Bu bölümde bilim ve teknoloji boyutunun ön plana çıkma nedeni, tespit edilen örneklerde insanlar tarafından geliştirilen teknolojik aletlerin insan hayatına nasıl etki ettiğine dair bilgiler vermesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Öğrenme alanında küreselleşmeye dair örneklerin bulunduğu konu başlıkları 1. ve 2. kazanımlara karşılık gelen “*Dünya Bir Kağıda Nasıl Sığar*” ve 6. kazanıma karşılık gelen “*Geçmişten Günümüze Yerleşme*” dir. İncelenen öğrenme alanında 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Bu örnek bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı içerik olarak ele alındığında toplam 6 adet örnek tespit edilmiştir.

Öğrenme alanı içerisinde en fazla örnek barındıran bölüm “SB.6.3.1.” kazanımına karşılık gelen “Dünyanın Neresindeyiz ?” konu başlığıdır. Örnekler en fazla sosyokültürel ve ekonomi boyutlarıyla ilgilidir. Çalışkan (2021)’nın yapmış olduğu çalışma incelendiğinde “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde bulunan “Yer Yüzünde Yaşam” ünitesinde en fazla ekonomi ve sosyokültürel boyutta örnek tespit ettiği görülmüştür. Bu nedenle elde edilen sonuçlar örtüşmektedir. Öğrenme alanı görsel açıdan ele alındığında ise küreselleşmeyle ilgili görsel örnek olmadığı anlaşılmıştır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 6. Sınıf ders kitapları “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerik olarak incelendiğinde toplam 5 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler incelendiğinde en fazla örneğin sosyokültürel boyutta olduğu görülmüştür. Sosyokültürel boyutun ön planda olmasının nedeninin işlenen konuların insan faaliyetleri üzerine olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Görsel olarak incelendiğinde ise öğrenme alanında toplam 3 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler öğrenme alanının 5. kazanımına karşılık gelen “Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü” konu başlığında yer almaktadır. Boyutlar bazında bakıldığında görsel örneklerin hepsi bilim ve teknoloji boyutunda yer aldığı tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerik olarak incelendiğinde 9 adet örnek tespit edilmiştir. Öğrenme alanı içerisinde küreselleşmeyle ilgili en fazla örnek barındıran “SB.7.3.4” kazanımına karşılık gelen “Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğüm Var” konu başlığıdır. Bu ünite en fazla siyasi boyutta örnek bulunmaktadır. Siyasi boyutun ön plana çıkma sebebi ise ünite işlenen mülteci sorunu ve mübadele gibi konularda küreselleşmeye dair örneklerin tespit edilmiş olmasıdır. Karakuş ve Akpınar (2021)’ın yapmış oldukları çalışmada “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanına ilişkin ünite en fazla sosyokültürel boyutta örneğin olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda iki çalışmanın farklılık gösterdiği söylenebilir. Öğrenme alanındaki örnekler görsel açıdan ele alındığında küreselleşmeye dair görsel örneğe rastlanılmamıştır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 7. Sınıf ders kitapları “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı içerik olarak incelendiğinde 2 adet örnek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tespit edilen bu örnekler ekonomi boyutuyla ilgilidir. Bu bölümde ekonomi boyutunun ön plana çıkmasının sebebi olarak işlenen konularda ekonomik faaliyetlerin ağırlıklı olarak yer alması gösterilebilir. Ders kitabı görsel olarak ele alındığında küreselleşme ile ilgili örneğin yer almadığı tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 7 adet örnek tespit edilmiştir. Bu ünite en fazla ekonomi boyutunda örnekler yer almaktadır. Bunun sebebi öğrenme alanında yerel ve küresel boyutta ekonomik faaliyetlerin anlatılmasıdır. Yapılan bu tespitle ilgili olarak Toprak (2022) yapmış olduğu çalışmada “*Ekonomi ve İnsan Yaşamı*” ünitesindeki örneklerin en fazla ekonomik boyutta yansıtıldığını vurgulamıştır. Bu da elde edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir. Gökpunar (2019) da “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanına ilişkin konularda küreselleşmenin en fazla ekonomik boyutta yer aldığını belirtmiştir. Ders kitabı görsel olarak değerlendirildiğinde ünite içerisinde 1 adet küreselleşmenin siyasi boyutuyla ilgili görsel örneğin yer aldığı görülmüştür.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitapları “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı bağlamında içerik ve görsel olarak karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 8 adet örnek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tespit edilen bu örnekler ekonomi sosyokültürel boyutta yer alırken en fazla örnek ekonomi boyutuyla ilgilidir. Bu bölümde ekonomi boyutunun ön plana çıkmasının sebebi olarak işlenen konularda ekonomik faaliyetlerin ağırlıklı olarak yer alması gösterilebilir. Ders kitabı görsel olarak ele alındığında küreselleşme ile ilgili örneğin yer almadığı tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 7 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Öğrenme alanındaki tespit edilen örnekler küreselleşmenin ekonomik yönüyle ön plana çıkmaktadır. Bunun sebebi öğrenme alanı içerisinde yerel ve küresel boyutta ekonomik faaliyetlerin anlatılmasıdır. Tespit edilen bu sonuç, Toprak (2022)’in ekonomik boyutun en fazla yansıtıldığı ünitelerden birisi “*Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim*” ünitesidir sonucuyla örtüşmektedir. Çalışkan (2021)’nın çalışmasına bakıldığında “*Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim*” ünitesinde en fazla bilim ve teknoloji boyutunda örnek tespit edildiği görülmüştür. Bu bağlamda iki çalışma arasında farklılık bulunmaktadır Ünite görsel olarak ele alındığında küreselleşme ile ilgili örneğe rastlanılmamıştır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 6. Sınıf ders kitapları “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı bağlamında olarak karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 7 adet örnek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tespit edilen örneklerin hepsi 3. kazanıma karşılık gelen “*İnsan Gücünden Makine Gücüne*” konu başlığında yer almaktadır. Bu öğrenme alanında en fazla bilim ve teknoloji boyutunda örnekler tespit edilmiştir. Bilim ve teknoloji boyutunun ön planda olmasının sebebi teknolojik aletlerin zaman içindeki gelişimi sayesinde insan faaliyetlerinin nasıl daha kolay bir hal aldığı anlatılmasıdır. Öğrenme alanı görsel olarak ele alındığında 6 adet örnek olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu görseller küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak toplam 31 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutuna vurgu yapmaktadır. Elde edilen bu sonuç Toprak (2022)’in çalışmasında belirtilen “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” ünitesinde küreselleşmenin en fazla teknolojik boyutunun yer aldığı sonucuyla örtüşmektedir. Diğer yandan yapılan çalışmayla örtüşen başka bir araştırmayı yapmış olan Çalışkan (2021) da “*Ekonomi ve Sosyal Hayat*” ünitesini incelediğinde en fazla bilim ve teknoloji boyutunda örnek tespit etmiştir. İncelenen ders kitabında küreselleşmeyle ilgili 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir. Öğrenme alanında bilim ve teknoloji boyutunun ön planda

olmasının sebebi üretim teknolojisi, teknolojinin meslek hayatına etkisi gibi konulara yer verilmiş olmasıdır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 7. Sınıf ders kitapları “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 8 adet örnek olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunu vurgulamaktadır. İnceleme sonucunda ders kitabında 1 adet görsel örneğe rastlanmıştır. Tespit edilen bu örnek küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir. İncelenen ünite bu boyutun ön plana çıkmasının sebebi teknolojik gelişmelerin küresel etkisi ve teknolojik gelişmelerin ekonomik faaliyetlere etkisi konularına yer verilmiş olmasıdır.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 10 adet örnek tespit edilmiştir. Görsel açıdan incelendiğinde ise küreselleşme ile ilgili 4 adet görsel örnek olduğu görülmüştür. Tespit edilen bu örnekler küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunu vurgulamaktadır. Bu boyutun ön plana çıkmasını sebebi teknolojik gelişmelerin hayata etkisi ve teknolojik gelişmelerin sağladığı kolaylıklar gibi konuların ünite içerisinde anlatılmasıdır. Toprak (2022) yapmış olduğu çalışmada “*Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji*” ünitesinde küreselleşmenin görsel ve içerik olarak en fazla teknoloji boyutunun yansıtıldığından bahsetmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırma ile Toprak (2022)’ın yapmış olduğu çalışma paralellik göstermektedir. Gökpunar (2019) da “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanına ilişkin konularda küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunda örnek olduğunu tespit etmiştir. Çalışkan (2021) ise “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” ünitesini incelediğinde en fazla sosyokültürel boyutta örnek olduğunu görmüştür. Bu bağlamda yapılan çalışma ile Çalışkan (2021)’ın yapmış olduğu çalışma arasında farklılık olduğu anlaşılmıştır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitapları “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı bağlamında içerik ve görsel olarak karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 7 adet örnek olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunu vurgulamaktadır. Ulu (2015) yapmış olduğu çalışma sonucunda “*Elektronik Yüzyıl*” ünitesinde nanoteknoloji, uzay teknolojisi gibi konuların aktarıldığını belirtmiş yani teknolojik boyutların ön planda olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla Ulu (2015)’nin ulaştığı sonuç ile bu çalışma sonucunda elde edilen sonuçlar örtüşmektedir. İncelenen öğrenme alanı görsel açıdan değerlendirildiğinde ise küreselleşme ile ilgili görsel örneğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 7 adet örnek tespit edilmiştir. Görsel açıdan bakıldığında öğrenme alanı içerisinde küreselleşme ile ilgili 3 adet görsel örnek yer almaktadır. Öğrenme alanı içerisinde küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunun vurgulandığı görülmüştür. Bunun sebebi konu başlıklarındaki küresel teknolojik faaliyetler ve bu faaliyetlerin insanlık hayatın etkisi konularının varlığıdır. Toprak (2022) yapmış olduğu çalışma sonucunda “*Bilim ve Teknoloji Hayatımızda*” ünitesinde içerik ve görsel örneklerin en fazla bilim ve teknoloji boyutunu vurguladığını belirtmiştir. Bu bağlamda Toprak (2022)’ın yaptığı çalışma ve yapılan araştırma paralellik göstermektedir. Ayrıca Çalışkan (2021) da yapmış olduğu çalışmada “*Bilim ve Teknoloji Hayatımızda*” ünitesinde en fazla bilim ve teknoloji boyutunda örnek tespit etmiştir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 6. Sınıf ders kitapları “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 13 adet örnek olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunu vurgulamaktadır. Öğrenme alanı içerisinde 1 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örnek küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir. Bilim ve teknoloji boyutunun ön plana çıkmasının sebebi küresel etkiye sahip buluşların zaman içindeki değişimi, teknolojik buluşların etkileşimle yayılması, küresel bilim ve teknolojinin birikimli ilerlemesi, teknolojik gelişmelerin hayata etkisi gibi konuların öğrenme alanı içerisinde yer almasıdır. Ulu (2015) da yapmış olduğu çalışmada “*Zaman İçinde*

Bilim” ünitesinde bilimsel buluşların serüveninin ve bilim adamlarının bilim ve teknolojiye yaptıkları katkılarının anlatıldığından bahsetmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “*Bilim, Teknoloji Ve Toplum*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 11 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örneklerin küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunu yansıttığı anlaşılmıştır. Görsel açıdan incelendiğinde öğrenme alanında küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili 1 adet örneğin yer aldığı görülmüştür. Bilim ve teknoloji boyutunun ön planda olma sebebinin teknolojik depolamadaki küresel değişim, küresel etki sağlayan bilimsel gelişmeler ve bilimsel birikimin küresel etkileri gibi konuların ağırlıklı olarak işlenmesi olduğu düşünülmektedir. Karakuş ve Akpınar (2021)’ın yapmış olduğu çalışma sonucunda “*Zaman İçinde Bilim*” ünitesinde küreselleşmenin görsel ve içerik olarak bilim ve teknoloji boyutunun fazla vurgulandığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Karakuş ve Akpınar (2021)’ın ulaştığı sonuç ile yapılan araştırmayla elde edilen sonuç örtüşmektedir. Çalışkan (2021) ise yapmış olduğu çalışmada “*Zaman İçinde Bilim*” ünitesinde en fazla sosyokültürel boyutta örnek olduğunu tespit etmiştir. Bu da iki çalışma arasında farklılık bulunduğunu göstermektedir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 7. Sınıf ders kitapları “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

Bu kısımda 2005 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitabında “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanına karşılık gelen “*Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler*” ve “*Güç, Yönetim ve Toplum*” öğrenme alanları birlikte değerlendirilecektir. “*Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler*” öğrenme alanı incelendiğinde küreselleşmeyle ilgili içerik olarak 5 adet örnek tespit edilmiştir. Örnekler küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutunu vurgulamaktadır. İncelenen öğrenme alanı içerisinde küreselleşmeyle ilgili 3 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler küreselleşmenin sosyokültürel boyutu içerisinde yer almaktadır. Sosyokültürel boyutun fazla vurgulanmasının sebebi öğrenme alanı konularında ulusal ve uluslararası insani yardım faaliyetleri konularının varlığıdır. “*Güç, Yönetim ve Toplum*” öğrenme alanı incelendiğinde ise içerik olarak 5 adet örnek tespit edilmiştir. Öğrenme alanı içerisinde tespit edilen ekonomi ve siyasi boyutu vurgulayan örnekler daha fazladır. Bunun sebebi ise ders kitabında küresel ekonomi, ülke yönetimi ve uluslararası devlet ilişkileri konularının varlığıdır. Görsel açıdan değerlendirildiğinde

öğrenme alanı içerisinde küreselleşmenin sosyokültürel boyutuyla ilgili 1 adet örnek tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak küreselleşmeyle ilgili 4 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler siyasi ve bilim ve teknoloji boyutlarıyla ön plana çıkmaktadır. Bu boyutların ön plana çıkmasının sebebi, kitapta küresel teknolojik gelişmeler ve uluslararası sözleşmeler konularının yer almasıdır. Görsel olarak değerlendirildiğinde öğrenme alanında 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Görsel örnekler küreselleşmenin siyasi ve bilim teknoloji boyutuna ait örneklerdir. Toprak (2022)’ın yaptığı çalışmada “*Etkin ve Sorumluyum*” ünitesinde içerik ve görsel olarak en fazla siyasi boyutun vurgulandığı söylenmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmayla farklılık göstermektedir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitapları “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 23 adet örnek tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenme alanı içerisinde küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin 2 adet görsel örneğin yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen örnekler küreselleşmenin en fazla siyasi boyutunu vurgulamaktadır. Siyasi boyutun ön planda olmasının sebebi öğrenme alanı içerisinde yönetim biçimleri, halk girişimlerinin yönetime etkisi, insan haklarının uluslararası belgelerle korunması, hukuk kuralları ve demokratik gelişmeler gibi konuların ağırlıklı olarak yer almasıdır. Ulu (2015) yapmış olduğu çalışmada “*Demokrasinin Serüveni*” ünitesinde demokrasinin gelişimi ve tarihsel süzgeç içindeki demokrasinin serüveninin anlatıldığı belirtilmiştir. Bu konular da siyasi boyutlu konular olduğundan dolayı elde edilen sonuçlarla Ulu (2015)’nin yapmış olduğu çalışma paralellik göstermektedir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 23 adet örnek tespit edilmiştir. Ders kitabında yer alan örneklerin en fazla siyasi boyutta olduğu görülmüştür. Öğrenme alanında siyasi boyutun daha fazla vurgulanmasının sebebi üniteye yönetim şekilleri, demokratik devlet organları, demokratik haklar gibi konuların yer almasıdır. Öğrenme alanı görsel açıdan

değerlendirildiğinde 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Görsel örnekler küreselleşmenin siyasi ve bilim ve teknoloji boyutlarıyla ilgilidir. Çalışkan (2021)'nın yapmış olduğu çalışmadaki “*Yönetime Katılıyorum*” ünitesinde küreselleşme daha çok siyasi ve sosyokültürel boyutta olduğu söylenmektedir. Yapılan araştırmada da öğrenme alanında siyasi boyutun baskın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda iki çalışmanın paralellik gösterdiği söylenebilir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 6. Sınıf ders kitapları “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında eşit sayıda örnek tespit edilmiş ve aralarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 14 adet örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen içerikler küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunu vurgulamaktadır. Bilim ve teknoloji boyutunun öne çıkma sebebinin kitle iletişim araçlarının yönetimde kullanılmasının etkileri konularının ağırlıklı olarak yer almasından dolayı olduğu düşünülmektedir. Görsel olarak ele alındığında ise öğrenme alanında 2 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Bu görseller küreselleşmenin siyasi ve bilim ve teknoloji boyutuyla ilgilidir.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanında içerik olarak 11 adet örnek tespit edilmiştir. Öğrenme alanındaki örnekler küreselleşmenin en fazla siyasi boyutunu vurgulamaktadır. Bu boyutun daha fazla bulunmasının sebebi öğrenme alanının yönetim şekilleri ve devlet organları gibi konuları içeriğinde bulundurmasından kaynaklanmaktadır. Toprak (2022) yapmış olduğu çalışmada “*Etkin Vatandaşlık*” ünitesinde küreselleşmeyle ilgili örneklerin en fazla siyasi boyutta olduğunu söylemiştir. Bu bağlamda yapılan araştırma ile Toprak (2022)'ın yapmış olduğu araştırma paralellik göstermektedir. Karakuş ve Akpınar (2021) da yapmış oldukları araştırmada “*Yaşayan Demokrasi*” ünitesinde siyasi boyutun daha fazla yer aldığını tespit etmiştir. İncelenen ders kitabı görsel olarak değerlendirildiğinde, küreselleşme ile ilgili görsel örneğin olmadığı tespit edilmiştir.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 7. Sınıf ders kitapları “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı incelendiğinde küreselleşmeyle ilgili içerik olarak 45 adet örnek olduğu görülmüştür. Tespit edilen örnekler en fazla ekonomi boyutunda yer almaktadır. Ekonomi boyutunun fazla olmasının sebebi uluslararası ticaret konularının öğrenme alanında ağırlıklı olarak yer almasıdır. Görsel açıdan değerlendirildiğinde öğrenme alanında küreselleşmeyle ilgili 7 adet görsel örnek olduğu tespit edilmiştir. Görsel örneklerin daha çok küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunu vurguladığı görülmüştür.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 5. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı incelendiğinde küreselleşmeyle ilgili içerik olarak 34 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutunu vurgulamaktadır. Toprak (2022) yapmış olduğu çalışmasında “*Bu Dünya Hepimizin*” ünitesinde küreselleşmenin içerik olarak en fazla sosyokültürel boyutuna yer verildiğini belirtmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırma ile Toprak (2022)’ın yapmış olduğu çalışma benzerlik göstermektedir. İncelenen öğrenme alanı görsel olarak ele alındığında küreselleşme ile ilgili 7 adet görsel örneğin yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen bu görsel örnekler en fazla küreselleşmenin ekonomi boyutunda yer almaktadır. Gökpunar (2019) ise çalışmasında “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanına ilişkin konularda en fazla ekonomi boyutunda örnekler olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda iki çalışma arasında farklılık bulunmaktadır.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 5. Sınıf ders kitapları “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı incelendiğinde içerik olarak 39 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerin küreselleşmenin en fazla ekonomi boyutunu vurguladığı görülmüştür. Bunun sebebi ünite içerisinde ülkelerarası ticaret ve ülkelerarası ekonomik ilişkiler konularının ağırlıklı olarak yer almasıdır. Ders kitabı görsel olarak ele alındığında, ünite içerisinde 12 adet görsel örneğin bulunduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen görsel örneklerin küreselleşmenin en fazla ekonomi, çevre ve siyasi boyutunu vurguladığı görülmüştür.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 6. sınıf ders kitabının “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı içerik olarak incelendiğinde 50 adet örnek tespit edilmiştir. Bu

örnekler en fazla küreselleşmenin siyasi boyutunda yer almaktadır. Çalışkan (2021) yapmış olduğu çalışma sonucunda siyasi boyutun ders kitaplarının en fazla 7. ünitesinde yer aldığını belirtmiştir. İncelenen ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı Çalışkan (2021)’nın çalışmasında bahsettiği 7. üniteye karşılık gelmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmayla Çalışkan (2021)’nın çalışması arasında benzerlik bulunmaktadır. İncelenen öğrenme alanı görsel olarak ele alındığında küreselleşmeyle ilgili 15 adet görsel örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen görseller küreselleşmenin sosyokültürel daha fazla yer aldığı görülmüştür.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 6. Sınıf ders kitapları “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı içerik olarak incelendiğinde küreselleşmeyle ilgili içerik olarak 39 adet örnek tespit edilmiştir. Öğrenme alanı içerisinde yer alan örnekler küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutunu vurgulamaktadır. Bu boyutun ön planda olmasının sebebi öğrenme alanı içerisindeki çevre kirliliği, uluslararası yardım faaliyetleri gibi konuların varlığıdır. İncelenen öğrenme alanı görsel olarak ele alındığında küreselleşmeyle ilgili 14 adet görsel örneğin yer aldığı tespit edilmiştir. Öğrenme alanındaki görsel örnekler küreselleşmenin en fazla sosyokültürel ve çevre boyutunu vurgulamaktadır. Ulu (2015)’nin yapmış olduğu çalışmada “Ülkeler Arası Köprüler” ünitesinde çevre kirliliği, çevre kirliliği konusunda sivil toplum kuruluşları ve bireylerin rolü, fakir Afrika ülkelerine yapılan insani yardımların anlatıldığı belirtilmiştir. Bu konular küreselleşmenin sosyokültürel ve çevre boyutuyla ilgili olduğundan dolayı iki araştırma arasında benzerlik bulunmaktadır.

2018 Sosyal Bilgiler programına göre yazılmış 7. sınıf ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı içerik olarak incelendiğinde içerik olarak 44 adet örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler en fazla küreselleşmenin siyasi boyutunda yer almaktadır. Toprak (2022) yapmış olduğu çalışmada “Küresel Bağlantılar” ünitesinde içerik olarak küreselleşmenin en fazla siyasi boyutta yer aldığını söylemiştir. Bu bağlamda Toprak (2022)’ın çalışması ile yapılan araştırma arasında paralellik söz konusudur. Ayrıca Çalışkan (2021) da yapmış olduğu çalışmada “Ülkeler Arası Köprüler” ünitesinde küreselleşmeyle ilgili en fazla siyasi boyutta örnek tespit etmiştir. İncelenen ünite görsel

olarak ele alındığında 23 adet görsel örnek tespiti yapılmıştır. Tespit edilen görsel örneklerin hem siyasi, hem ekonomik hem de sosyokültürel boyutlarda yer aldığı görülmüştür.

2005 ve 2018 programına göre hazırlanan 7. Sınıf ders kitapları “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı bağlamında karşılaştırıldığında küreselleşmeye dair en fazla örneğin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı doğrultusunda yazılmış 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır.

Ders kitaplarının incelenmesi sonucunda elde edilen veriler topluca açıklanacak olunursa: 2005 programı doğrultusunda yazılan sınıf ders kitapları incelendiğinde içerik olarak toplam 281 adet, görsel olarak da 63 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme boyutlarına en fazla yer verilen kitap 7. sınıf ders kitabı, en az yer verilen ise 5. sınıf ders kitabıdır. Küreselleşme sınıflar bazında içerik olarak incelendiğinde, 5. Sınıf ders kitabında en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az ise “*Kültür ve Miras*” ve “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanlarında bulunmaktadır. 6. sınıf ders kitabında küreselleşmeye en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanında rastlanmıştır. 7. Sınıf ders kitabında ise en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az ise “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanında küreselleşme yer almaktadır. Küreselleşme sınıflar bazında görsel olarak incelendiğinde 5. Sınıf ders kitabında en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az “*Birey ve Toplum*”, “*Kültür ve Miras*”, “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanında yer almaktadır. “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” ve “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanlarında görsel örnek tespit edilememiştir. 6. sınıf ders kitabında küreselleşme en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” ve “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanlarında tespit edilmiştir. “*Birey ve Toplum*”, “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” ve “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanlarında görsel örnek tespit edilememiştir. 7. Sınıf ders kitabında ise küreselleşmeyle ilgili görsel örnek en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az “*Birey ve Toplum*” ile “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanlarında bulunmaktadır. İnceleme sonucunda ders kitabında küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutunda en az ize eğitim boyutunda örneğin bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanında küreselleşmeye dair görsel ve içerik olarak bir örneğe rastlanılmamıştır.

2018 programına göre hazırlanan ders kitapları incelendiğinde ise içerik olarak 330, görsel olarak da 69 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşme boyutlarına en fazla yer verilen kitap 7. sınıf daha sonra ise 6. sınıf ders kitabı, en az yer verilen ise 5. sınıf ders kitabıdır. Bu sonuç Çalışkan (2021) ve Toprak (2022)'in yapmış oldukları çalışmada ulaştıkları küreselleşme en fazla 7. sınıf daha sonra ise 6. sınıf ders kitabında yer almaktadır sonucu ile örtüşmektedir. Küreselleşme sınıflar bazında içerik yönünden incelendiğinde, 5. Sınıf ders kitabında en fazla örnek “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanı, en az “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanında yer almaktadır. 6. sınıf ders kitabında küreselleşmeye en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanında yer verilmiştir. 7. sınıf ders kitabı içerik olarak incelendiğinde ise en fazla örneğin “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az örneğin ise “*Birey ve Toplum*” öğrenme alanında yer aldığı görülmüştür. Küreselleşme sınıflar bazında görsel açıdan incelendiğinde 5. Sınıf ders kitabında en fazla görsel örneğin “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az ise “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” ile “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanlarında yer aldığı görülmüştür. “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanında ise hiçbir görsel örneğe rastlanmamıştır. 6. sınıf ders kitabına bakıldığında görsel olarak küreselleşme örneklerine en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az ise “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanında yer verilmiştir. “*Birey ve Toplum*”, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” ve “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanlarında hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir. 7.sınıf ders kitabı incelendiğinde küreselleşmeyle ilgili görsel örnek en fazla “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında, en az ise “*Birey ve Toplum*”, “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*”, “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” öğrenme alanlarında yer almaktadır. “*Kültür ve Miras*”, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*”, “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanlarında küreselleşmeyle ilgili hiçbir görsel örneğe rastlanmamıştır. İnceleme sonucunda ders kitabında küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutunda, en az ize çevre boyutunda örneğin bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışkan (2021)'nın çalışmasında incelemiş olduğu Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutta alındığını belirtmiştir. Bu bağlamda Çalışkan (2021)'nin çalışması ile yapılan araştırmanın örtüştüğü söylenebilir. Toprak (2022) ise Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla sosyokültürel en az hukuki boyutuna değinildiği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışma ile Toprak (2022)'in yapmış olduğu çalışma arasında farklılık olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak 2005 ve 2018 programına göre hazırlanan kitaplar karşılaştırıldığında 2018 programı doğrultusunda yazılan ders kitaplarında, 2005 programına göre hazırlanmış ders kitaplarına göre içerik ve görsel açıdan daha fazla küreselleşmeye değinildiği anlaşılmıştır. 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla sosyokültürel en az ise çevre boyutuna değinildiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırmanın Sonuçlarına İlişkin Öneriler

- Araştırma sonucunda 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşmenin en az çevre boyutuna yer verildiği görülmüştür. Sonraki yıllarda hazırlanacak olan ders kitaplarında bu boyuta ağırlık verilmesi önerilir.
- 2018 programına göre hazırlanan ders kitaplarının 5. sınıf “*Kültür ve Miras*” öğrenme alanı, 6. sınıf “*Birey ve Toplum*”, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*”, “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*” öğrenme alanları ve 7. sınıf “*Kültür ve Miras*”, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*”, “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanlarında küreselleşmeye dair görsel örnek olmadığı görülmüştür. Eğitimde görsel örneklerin önemi düşünüldüğünde bu eksikliğin sonraki yıllarda hazırlanacak olan ders kitaplarında dikkate alınması önerilir.

5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada 2005 ve 2018 programına göre hazırlanan ders kitapları incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak olan araştırmalar için daha eski öğretim programları doğrultusunda yazılmış ders kitaplarının incelenmesi önerilebilir.
- Sosyal Bilgiler haricindeki diğer derslerin farklı yıllardaki öğretim programlarına göre hazırlanan ders kitaplarında küreselleşme olgusunun yer alma durumu araştırılabilir.
- Küreselleşme kavramının Sosyal Bilgiler dersindeki yeri konulu öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Agbaria, A. K. (2011). Debating Globalization In Social Studies Education: Approaching Globalization Historically And Discursively. *Intercultural Education*, 22(1), 69-82. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/14675986.2011.549646>
- Akçay, R. C. (2015). Küreselleşme, Eğitimsel Yoksunluk ve Yetişkinlik Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 159(16), 67-78. Erişim Adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/159/akcay.htm
- Akhan, N. E. ve Kaymak, B. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşme, Küresel Eğitim Ve Küresel Vatandaş Kavramlarına Yönelik Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (229), 129-155. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/60215/874726>
- Aktel, A. (2001). Küreselleşme Süreci ve Etki Alanları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 193-202. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduibfd/issue/20849/223572>
- Alazzi, K. F. (2016). Teachers Perceptions Of Multicultural Education: A Study Of Middle And High School Social Studies Teachers In Jordan. *Curriculum Perspectives*, 37(1), 3-10. doi: <https://doi.org/10.1007/s41297-016-0003-5>
- Aslan, E. (2010) Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Ders Kitapları. *Eğitim ve Bilim*, 35(158). Erişim Adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/663>
- Aslan, S. (2016). Küreselleşme Olgusunun Sosyal Bilgiler Eğitimine Etkileri. *Harran Maarif Dergisi*, 1(1), 11–23. doi: <https://doi.org/10.22596/2016.0101.1123>
- Balay, R. (2004). Küreselleşme Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82. doi 10.1501/Egifak_00000000097
- Balbağ, N. L. (2016). *İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Bağlamında Öğrenci Ve Öğretmenlerin Küresel Vatandaşlık Algıları* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 438240).
- Başol, S., Ünal, F., Azer, H., Yıldız, A. ve Evirgen, Ö. F. (2014). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 5*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.

- Bayar, F. (2008). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, (32), 25-34. Erişim Adresi: <https://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi32/firatbayar.pdf>
- Baygül, S. (2020). Küreselleşme ve Teknoloji Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(13), 395-411. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijhe/issue/54071/673235>
- Baykal, H. ve Baykal, T. (2014). Küreselleşen Dünya'da Çevre Sorunları/Küreselleşen Dünyada Çevre Sorunları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 1-17. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/19561/208526>
- Bozkurt, V. (2000). Küreselleşme Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar. *ISGUC Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 2(1), 1-11. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sguc/issue/25518/269167>
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byker, E. J. ve Vainer, V. (2020). Social studies education in Argentina: Hacia Una Ciudadania global ?. *The Journal of Social Studies Research*, 44(4), 355-365. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jssr.2020.06.002>
- Candan, D. G. ve Ergen, G. (2014). 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 134-161. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/21639/232578>
- Cebeci, İ. (2011). Küreselleşme Yaklaşımları Kapsamında Küreselleşme Sürecinin Tarihsel Değerlendirmesi. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, (43), 359-386. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9547/119246>
- Chahardahcheriki, M. A. ve Shahi, S. (2012). Studying the Impacts of Globalization on Iranian Education System. *International Education Studies*, 5(1), 172-180. doi: <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v5n1p172>

- Çakar, M. (2008). *Küreselleşmenin İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Konu Ve Kavramlar Üzerindeki Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 221681).
- Çakmak, Z., Bulut, B. ve Taşkiran, C. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanım Durumları ile Küresel Vatandaşlık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 5(1) , 99-112. doi: 10.17984/adyuebd.34905
- Çalışkan, A. (2021). *Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Küreselleşmenin Yer Alma Durumu* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 660149).
- Çay, E. ve Bozak, B. (2020). Bilimsel Dayanaklı Uygulamalardan Video İpucu Yönteminin Özel Eğitimde Kullanımına Yönelik Bir Betimsel Analiz Çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(43), 31-62. doi: <https://doi.org/10.31795/baunsobed.718062>
- Çelik, M. Y. (2015). Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(32), 57-73. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4774/65748>
- Demirel, Ö. ve Kıröğlu, K. (2021). Eğitim ve Ders Kitapları. Ö. Demirel ve K. Kıröğlu (Ed.), *Ders Kitabı İncelemesi* (ss. 4-13). Ankara: Pegem Akademi.
- Dere, İ. ve Uçar, A. (2020). Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yansımalarının İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 212-240. doi: <https://doi.org/10.33308/26674874.2020342189>
- Dikkaya, M. ve Deniz, F. (2006). Ekonomik Küreselleşmenin Yol Açtığı Problemler: Teorik Bir Bakış. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 2(3) , 163-181. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijmeh/issue/54838/750819>
- Doğan, E. (2002). Eğitimde Küreselleşme. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (6), 87- 98.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi . *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4379/60037>

- Doğruluk, M. B. (2021). Uluslararası İlişkiler Disiplininde Küreselleşme Sorunu. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 109-120. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cutsad/issue/63565/902286>
- Duman, M. Z. (2011). Neoliberal Küreselleşmenin Zaferi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 667-700.
- Egüz, Ş. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Vatandaşlık Eğitime Yönelik Algıları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 30 - 49. Erişim Adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/211485>
- Elçin, A. B. (2012). *Küreselleşmenin Tarihçesi*, Ankara. Erişim Adresi: <https://docplayer.biz.tr/746102-Kuresellesmenin-tarihcesi-a-bora-elcin.html>, erişim tarihi: 25.11.2022
- Eser, E. (2014). Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 211-224. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/1832/22323>
- Ezer, F. ve Aksüt, S. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Köy Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 667-686. doi: 10.18069/firatsbed.785610
- Gökdere, A. (2001). Küreselleşmeye Genel Bir Bakış. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 71-101. doi: 10.1501/Avraras_00000000056
- Gökpınar, Ö. (2019). *Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 571654).
- Gömleksiz, M. ve Kılınç, H. (2013). Küreselleşmenin Eğitim Programları Üzerindeki Etkisine İlişkin Akademisyen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 397-413. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19553/208309>
- Göngen, M. A. (2013). Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu Küreselleşmeyi Yöneten Üç Ana Kurum: IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(29), 117-134. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sufesosbil/issue/11408/136216>
- Gültekin, G., Akpınar, M., Nohutcu, M., Özerdoğan, P. ve Aygün, S. (2021). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7 Ders Kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.

- Günel, E. (2016). Türkiye’de Küresel Bakış Açısının Sosyal Bilgiler Eğitimine Kaynaştırılması: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(4), 440-461. doi: 10.17569/tojq.21319
- Gürdoğan Bayır, Ö., Göz, N. L. ve Bozkurt, M. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Küresel Vatandaşlık. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 145-162. Erişim Adresi: <https://www.academia.edu/10862571>
- Harut, S. B. (2021). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5 Ders Kitabı*. Ankara: Ata Yayıncılık.
- İçli, G. (2001). Küreselleşme ve Kültür. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 163-172. Erişim Adresi: <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0000217&lng=0>
- Kan, Ç. (2009). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küresel Vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 25-30. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11117/132948>
- Karaca, G. (2007). *Küreselleşme ve Büyük Ortadoğu Projesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 209629).
- Karakaya, İ. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. A. Tanrıöğen (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (ss. 57-66). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakuş, S. ve Akpınar, M. (2021). Türkiye’deki 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1) , 374-404. doi: 10.33711/yyuefd.867034
- Karaman, K. (2010). Küreselleşme ve Eğitim. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 2(3), 131-144. Erişim Adresi: diwelttdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/163/karaman
- Kaya, M. (2009). Küreselleşme Yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 1-16. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47954/606726>
- Keskin, Y. ve Yaman, E. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Ve Ders Kitaplarında Yeni Bir Paradigma: Çokkültürlü Eğitim. *Turkish Studies*, 9(2), 933-960. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6438>

- Korkut, H ve Öner, Ş. (2021). Küreselleşme Sürecinde Kentli Haklarının Uluslararası Metinlere Yansıması. *Öneri Dergisi*, 16(56), 910-942. doi: 10.14783/maruoneri.935904
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 7*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Mentiş Taş, A. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 28-54. doi: 10.1501/Egifak_0000000091
- Miliziano, K. R. (2009). *Teaching social studies in an age of globalization: a case study of secondary social studies teachers' participation in the una-usa's global classrooms curriculum program* (Doktora Tezi, Güney Florida Üniversitesi). Erişim adresi: <https://digitalcommons.usf.edu/etd/2103/>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Olgun, H. (2006). Küreselleşme Kavramı ve İçeriğine Genel Bir Bakış . *Sosyoekonomi* , 3 (3), 141-152. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosyoekonomi/issue/21063/226799>
- Özkan, A. (2006). *Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri*. İstanbul: Tasam Yayınları.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. C. Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* (ss. 21-50). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Paris, R. ve Biggs, M. (2018). Why Canada Needs a Global Education Strategy. *International Journal*, 73(1), 146–157. doi: <https://doi.org/10.1177/0020702018768481>

- Perşembe, E. (2005). Küreselleşme Kültürü ve Eğitim İşlevi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(20), 103-114.
- Rapport, A. (2013). Global Citizenship Themes In The Social Studies Classroom: Teaching Devices And Teachers Attitudes. *The Educational Forum*, 77(4), 407-420. <https://doi.org/10.1080/00131725.2013.822041>
- Safran, M. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bir Bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (ss. 1-19). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sağlam, M., Vural, L. ve Akdeniz, C. (2011). Küreselleşmenin Türkiye'deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 1-15. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6149/82562>
- Tağ Kalafatoğlu, Ş. (2013). Küreselleşme Karşıtı Hareket. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 143-195. Erişim Adresi: <https://ssrn.com/abstract=3284433>
- Talas, M. ve Kaya, Y. (2007). Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (22), 149-162. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16963/177152>
- Topkaya, Y. (2016). Küresel Vatandaşlık Bilinci Üzerinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Etki Boyutu. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 238-252. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kilissbd/issue/24637/260673>
- Toprak, A. R. ve Çelik, H. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarında Metaforik Algı Bağlamında Küreselleşme. *Turkish Studies - Education*, 17(5), 959-973. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.63307>
- Toprak, T. (2022). *2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 753563).
- Tuncel, G. (2017). Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatürlerle Küresel Isınma Eğitimi Üzerine Örnek Bir Çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (35), 87-94. doi: 10.14781/mcd.291156

- Turner, B. S. ve Khonder, H. H. (2019). *Küreselleşme: Doğu ve Batı* (Çev. S. Özdemir). Ankara: Koyusiyah Yayıncılık
- Turan, Ş. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Örgütsel Değişimi Etkileyen Bir Unsur Olarak Örgütsel Sinizm ve Karaman İli Kamu Kurumlarında Bir Çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 320245).
- Tünkler, V. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel, Çokkültürlü Eğitime ve Küresel Vatandaşlık Eğitimine Yönelik Bakış Açıları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(226), 255-290. Erişim Adresi: dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/54184/732950
- Ulu, C. T. (2015). 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 396015).
- Uslu Çetin, O. (2015). Küreselleşmenin Eğitimin Farklı Boyutları Üzerindeki Etkileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 75-93. Erişim Adresi: dergipark.org.tr/tr/pub/cybd/issue/34546/381671
- Uygun, K. ve Ulu, C. T. (2018). 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 1-19. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eyyad/issue/47266/595582>
- Wermke, W., Pettersson, D. ve Forsberg, E. (2015) Approaching the space issue in Nordic curriculum theory: national reflections of globalisation in social studies/citizenship textbook pictures in Sweden, England and Germany. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 2015(1), 57-69. doi: <https://doi.org/10.3402/nstep.v1.27011>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C., Kaplan, F., Kuru, H. ve Yılmaz, M. (2021). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Yıldırım, İ. (2021). Neoliberal Küreselleşme ve Ailenin Dönüşümü. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 98-120. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbid/issue/63003/899629>

- Yılmaz, K. ve Horzum, M. B. (2005). Küreselleşme, Bilgi Teknolojileri ve Üniversite. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 103-121. Erişim Adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/74382/>
- Yiğit, K. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunlara İlişkin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 551965).
- Yurdabakan, İ. (2002). Küreselleşme konusundaki yaklaşımlar ve eğitim (The Approaches about Globalization and Education). *Eurasian Journal of Educational Research*, (6), 61-66. Erişim Adresi: <https://www.researchgate.net/publication/236003901>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2018). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı. Erişim Adresi: https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf. Erişim tarihi: 01.03.2022.